

Euroopan alueellinen
yhteistyöohjelma

POHJOINEN
2014-2020

Marraskuussa 2014 hyväksytty versio

CCI-nro	2014TC16RFCB032
Nimi:	Interreg V-A Sverige-Finland-Norge (Pohjoinen)
Versio	1.1
Ensimmäinen vuosi	2014
Viimeinen vuosi	2020
Oikeutettu tukeen	1.1.2014 lähtien
Oikeutettu tukeen	31.12.2023 saakka
Komission päätös	
Komission päätöksen päiväys	
Jäsenvaltion muutospäätös nro	
Jäsenvaltion muutospäätöksen päiväys	
Jäsenvaltion päätöksen voimaantulopäivä	
Yhteistyöohjelman NUTS-alueet kattamat	FI1D5 Keski-Pohjanmaa FI1D6 Pohjois-Pohjanmaa FI1D7 Lappi SE312 Dalarnas län SE321 Västernorrlands län SE322 Jämtlands län SE321 Västerbottens län SE332 Norrbottens län NO021 Hedmark NO061 NO062 Nord NO071 Nordland NO072 Troms NO073 Finnmark

1. YHTEISTYÖOHJELMAN STRATEGIA EUROOPAN UNIONIN ÄLYKKÄÄN JA KESTÄVÄN SEKÄ TALOUDELLISEN, SOSIAALISEN JA ALUEELLISEN YHTEENKUULUVUUDEN STRATEGIAN TUEKSI

1.1 Yhteistyöohjelman strategia Euroopan unionin älykkään ja kestäväen sekä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden strategian tueksi

1.1.1. Yhteistyöohjelman strategian kuvaus Euroopan unionin älykkään ja kestäväen sekä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden strategian tueksi.

Pohjoinen-ohjelman kokonaisvaltaisena tavoitteena on vahvistaa ohjelma-alueen kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta.

Tavoitteen saavuttamiseksi alueen kehityksen on tapahduttava taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla.

1.1.1 Ohjelma-alue ja -rakenne

Pohjoinen-ohjelma on jaettu kahteen maantieteelliseen osa-alueeseen; Pohjoiseen ja Sápmiin. Pohjoisen osa-alue kattaa Nordlandin, Tromssan ja Finnmarkin läänit Norjassa, Norrbottenin läänin sekä Norsjön, Malån, Skellefteån ja Sorselen kunnat Västerbottenin läänissä Ruotsissa sekä Lapin, Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan maakunnat Suomessa.

Sápmiin osa-alue kattaa Finnmarkin, Tromssan, Nordlandin, Pohjois- ja Etelä-Tröndelagin läänit sekä osan Hedmarkin läänin (Elgån poronlaidunpiirin) Norjassa; Norrbottenin, Västerbottenin, Jämtlandin ja Västernorrlandin läänit sekä osan Taalainmaan läänin (Idren paliskunnan alue) Ruotsissa; Lapin sekä Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan maakunnat Suomessa. Västernorrlandin lääni on lisätty ohjelmassa Sápmiin osa-alueeseen. Edellisellä ohjelmakaudella Västernorrland laskettiin 20 prosentin alueeksi. Västerbottenin eteläisimmät paliskunnat sekä Jämtlandin pohjoiset paliskunnat käyttävät vuosittain Västernorrlandin maita talvilaitumina. Saamelaiset ovat perinnäistavan mukaan muuttaneet näille alueille ja asuttaneet niitä. Monet saamelaiset ovat jääneet asumaan alueelle ja ovat tänään poroja hoitavien saamelaisten jälkeläisiä. Pohjoinen-ohjelman edellytykset ja tarpeet ovat monella tapaa ainutlaatuisia, ja ohjelman suunnittelu on pääasiallisesti yhteinen molempien osa-alueitten kohdalla. Sápmiin osa-alueen ainutlaatuiset edellytykset ja tavoitteet kuvataan erityisesti ohjelma-asiakirjassa ja sen liitteissä.

ETC-asetuksen nro 1299/2013, 20 artikkelin mukaan enintään 20 % ohjelman kokonaisbudjetista on mahdollista käyttää toimintaan ohjelma-alueen ulkopuolella. Edellytyksenä on, että toiminta edistää ohjelma-aluetta.

Eurooppa 2020¹ on EU:n yhteinen taloudellisen kasvun ja työllisyyden kehitysstrategia. Strategialla on kolme suuntausta: älykäs kasvu keskittyy osaamiseen ja innovointiin perustuvaan taloudelliseen kehitykseen; kestävä kasvu nostaa esille resurssitehokkaamman, vihreämmän ja kilpailukykyisemmän talouden tarpeen, kun taas osallistavan kasvun tehtävänä on edistää korkean työllisyyden sekä lisääntyvän sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden taloutta. Strategia sisältää myös viisi työllisyyden, innovoinnin, ilmaston ja energian, koulutuksen sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kokonaisvaltaista tavoitetta. Jäsenmaat ovat myös hyväksyneet kuhunkin alueeseen sisältyviä kansallisia tavoitteita. Eurooppa 2020 -strategian mukaiset tavoitteet muodostavat siten perustan uudelle koheesiopolitiikalle, johon Pohjoinen-ohjelma sisältyy.

Pohjoinen-ohjelmalla 2014 - 2020 on tärkeä tehtävä sitoa Eurooppa 2020-strategia yhteen kansallisten suunnitelmien ja Pohjois-Ruotsin, -Suomen ja -Norjan alueellisten ja paikallisten kehityssuunnitelmien kanssa. Pohjoinen-ohjelmaan sisältyy myös joitakin mahdollisia yhteistyöalueita, jotka on mahdollista yhdistää EU:n Itämeren alueen makroalueelliseen strategiaan ja arktisen alueen strategioihin. Osa arktisesta alueesta kuuluu Pohjoinen-ohjelman piiriin. Arktinen alue sisältää sekä haasteita että mahdollisuuksia, jotka saattavat vaikuttaa tulevien eurooppalaisten sukupolvien elämään. EU haluaa rahoitusohjelmiensa kautta tukea kyseisten haasteiden ja mahdollisuuksien tuomaa vastuuta. EU:lla on mahdollisuus Pohjoinen-ohjelman kautta edistää alueen ympäristö-, luonnon- ja kulttuuriperinnön kestävä kehitystä sekä tukea alueen asukkaiden hyvää elinympäristöä.

EU:n Eurooppa 2020-strategiaa koskeva asetus nro 1303/2013 määrittelee yksitoista temaattista

tavoitetta rakennerahasto-ohjelmalle², joista Euroopan pisimmälle kehittyneimmät maat, sisältäen Ruotsin ja Suomen, saavat valita kymmenen:

1. Tutkimuksen, teknologisen kehittymisen ja innovoinnin vahvistaminen
2. Tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuuden, käytön ja laadun parantaminen.
3. Pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukyvyyn parantaminen.
4. Vähähiiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla.
5. Ilmastomuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisyn ja käsittelyn edistäminen.
6. Ympäristön suojelun ja resurssien kestävä kehityksen edistäminen.
7. Kestävien kuljetusten edistäminen ja tärkeässä verkostoinfrastruktuurissa olevien pullonkaulojen poisto.
8. Työllisyyden edistäminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen.
9. Sosiaalisen osallisuuden edistäminen ja köyhyyden torjunta.
10. Investoiminen koulutukseen, ammattitaitoon ja elinikäiseen oppimiseen.

Pohjoinen-ohjelmalle valittujen temaattisten tavoitteiden sisältö vastaa hyvin Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita ja osia EU:n Itämeren alueen strategian tavoitteista keskittymällä osaamiseen, innovointiin ja elinkeinoelämän kehitykseen perustuvaan taloudelliseen kasvuun vihreämmässä ja resurssitehokkaammassa ympäristössä ja edistämällä korkeampaa työllisyyttä sekä parempaa sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta.

EU:n Euroopan kehitysstrategia sisältää myös kolme horisontaalista kriteeriä: kestävä kehitys, yhdenvertaiset mahdollisuudet ja syrjinnän torjunta sekä naisten ja miesten tasa-arvo. Kyseiset kriteerit on integroitu Pohjoinen-ohjelman kaikkiin painopistealueisiin ja valittuihin tavoitteisiin. Ohjelman kulttuuria ja ympäristöä käsittelevä toimintalinja liittyy selkeästi kestäväan kasvuun. Se on tärkeä näkökulma, joka on huomioitava myös muilla alueilla, etenkin menetelmien kehitystä ja osaamista parantavissa, elinkeinokehityksessä ja muissa innovointia edistävässä toimenpiteissä. Kulttuuria ja ympäristöä käsittelevän toimintalinjan johdosta ohjelma mahdollistaa alueen luontopääomaa säilyttävät, suojaavat ja vahvistavat toimet. Ympäristökysymysten sisällyttäminen ohjelmaan on myös tärkeää yhtäältä kulttuuria ja ympäristöä käsittelevän toimintalinjan puitteissa sekä toisaalta koko ohjelmaa leimaavan yhdenmisen lähestymistavan muodossa, joka on sekä ehkäisevä että mukautuva. Ohjelman tavoitteita ja painopistealueita leimaavat kaksi muuta kriteeriä käsittelevät myös ihmisten yhteiskunnallisia ehtoja. Eri-ikäisten ja eri etnistä taustaa edustavien naisten ja miesten osallistuminen ohjelma-alueen kehitykseen on tärkeää sen johdosta, että heillä on mahdollisuus osallistua alueen kasvua luovaan, kehittävään ja parantavaan toimintaan. Pohjoinen-ohjelmaan kuuluu lisäksi vielä yksi kriteeri, eri saamelaiskielet, joilla saamelaishistorian kantajina on tärkeä rooli saamelaisyhteiskunnassa.

Ruotsin elinkeinoministeriö, Suomen työ- ja elinkeinoministeriö sekä Norjan kunta- ja nykyaikaistamisministeriö antoivat Norrbottenin läänin lääninhallitukselle tehtäväksi koordinoita Interreg Pohjoinen-ohjelman suunnittelua. Työtä on tehty yhdessä Västerbottenin läänin yhteistoimintaelimen, Lapin, Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan liittojen, Nordlandin, Tromssan, Finnmarkin kuntayhtymien, Ruotsin, Suomen ja Norjan Saamelaiskäräjien kanssa. Norrbottenin läänin lääninhallitus on valittu Pohjoinen-ohjelman 2014 – 2020 hallinto- ja todentamisviranomaiseksi.

1.1.2 Alueellinen lisäarvo

Ohjelman rahoittamien hankkeiden on tuotava selkeää raja-alueellista lisäarvoa. Yhteistyössä tähdätään raja-alueilla yhteisesti tunnistettujen haasteiden korjaamiseen ja alueilla olevien mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Ruotsin, Suomen ja Norjan välisen yhteistyöprosessin

vahvistaminen tähtää samalla kokonaisvaltaisempaan ja tasapainoisempaan kehitykseen³ unionin alueella ja sen naapurimaissa. Sen johdosta on tavoiteltavaa, että yhteistyö kattaa mahdollisimman pitkälle Ruotsin, Suomen ja Norjan. Hankkeiden tuloksina saavutettuihin lisäarvoihin sisältyvät esimerkiksi:

- Pitkäaikaiseen ja vakaaseen yhteistyöhön tähtäävien toimintatapojen luominen
- Oppiminen menetelmien, mallien, tietojen sekä ideoiden ja visioiden siirrolla
- Yhteisten ongelmien parempi tai nopeampi ratkaiseminen rajat ylittävän yhteistyön avulla
- Kriittisen massan luominen – resurssien yhdistäminen suuremman yhteisen potentiaalin avulla kuin mitä yksittäisellä alueella tai maalla on tarjota
- Verkostojen rakentaminen paikallisen ja alueellisen hallinnon, elinkeinoelämän ja tutkimuslaitosten välille
- Rakennelmien ja klustereiden kehittäminen rajat ylittävää tutkimusta ja innovointia, rajat ylittäviä integroituneita työmarkkinoita, yliopistojen ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä edistämällä
- Yhteisten edellytysten rakentaminen, jotka tähtäävät resurssitehokkaan, vihreän, kilpailukykyisen ja vähähiilisen yhteiskunnan jatkuvaan kehittämiseen alueella
- Yhteisen näkemyksen ja työskentelytavan luominen luonnon alueittemme säilyttämiseksi ja suojelemiseksi. Sen avulla saamme paremmat yhteiset edellytykset alueen ilmastomuutosten kohtaamiselle.

1.1.3 Alueelliset edellytykset

Alueen kasvuedellytysten selvittämiseksi tehtiin SWOT-analyysi. Saatavilla olevan aineiston avulla tunnistettiin ja kiteytettiin alueen vuosien 2014 – 2020 aikana vallitsevat vahvuudet (Strengths), heikkoudet (Weaknesses), mahdollisuudet (Opportunities) sekä uhat (Threats). Sekä Pohjoisen että Sápmin osa-alue kuvataan ja analysoidaan yksityiskohtaisemmin liitteessä 2.

Lisääntyvä globalisaatio edellyttää alueellista yhteistyötä pienten maiden välillä kilpailukykyyn parantamiseksi. Pohjoismailla on pitkä yhteistyöperinne, mutta konkreettinen rajat ylittävä yhteistyö edellyttää vielä työpanosta. Pohjois-Ruotsia, -Norjaa ja -Suomea yhdistävät yhteiset historialliset arvot, mutta kielelliset ja kulttuuriesteet saattavat jarruttaa tehokasta rajat ylittävää tietojenvaihtoa ja elinkeinotoimintaa. Pohjoinen-ohjelman tavoitteena on sen johdosta asenteisiin ja suhtautumistapoihin vaikuttaminen havaittujen rajaesteiden vähentämiseksi yhteistyöhankkeissa, sekä rajat ylittävien hankkeiden edistäminen, mikä mahdollistaa alueen älykkään, kestävän ja osallistavan yhteisen kehityksen. Tavoitteena on saada eri kehitysalueet yhdessä muodostamaan täydentävän rakenteen, jonka kukin osa nähdään tärkeänä osana vetovoimaista ja hyvin voivaa aluetta.

Eräs ohjelma-alueen yhteisistä haasteista on ennen kaikkea harva asutus, joka merkitsee yhä useampia ikääntyneitä ja vähemmän nuoria. Väestönkehitys Suomen Lapissa ja Ruotsin Norrbottenissa on kielteinen, kun taas Pohjois-Pohjanmaan ja Tromssan läänin väestönkehitys ovat myönteisempää. Demografiset haasteet johtavat muun muassa heikompiin edellytyksiin elinkeinoelämän työvoiman tarpeen tyydyttämiseksi, hyvien palvelujen tarjoamiseksi sekä kriittisen massan saavuttamiseksi. Sen avulla on mahdollista siirtää tietoja, vaikuttaa ihmisiin tai toteuttaa määrättyjä alueen sosiaalisen ja ekologisen kestävän kehityksen kannalta tärkeitä prosesseja. Vetovoimaisten ja vakaiden yhdyskuntien luominen ohjelma-alueella on tärkeää kyseisen trendin vaikutuksen vähentämiseksi. Korkeatasoisiin työpaikkoihin ja koulutuksiin yhdistettyinä ne houkuttelevat ulkomailta syntyneitä, nuoria aikuisia ja muita muuttamaan alueelle ja jäämään pysyvästi sinne. Myös tasa-arvolla on tärkeä merkitys vetovoimaisten alueiden luomisessa.

Tiedontarve on merkittävää, jotta olisi mahdollista kohdata harva-asutun ja ikääntyvän, sen lisäksi arktisessa ilmastossa sijaitsevan hyvinvointiyhteiskunnan tulevat haasteet. Energiankulutus on hyvin korkea alueen harva-asutuksen ja kylmyyden johdosta. Alueen yritysten ja julkisen sektorin paremman lisäarvon ja kannattavuuden kannalta osaamiseen ja tutkimukseen tehtävät panostukset ovat ratkaiseva tekijä. Yhteistyön vahvistaminen yksityisen ja julkisen sektorin välillä on sen johdosta välttämätöntä tulevaisuudessa kestäväen vihreän innovoinnin, kaupallistumisen ja uusien työpaikkojen saavuttamiseksi. Ohjelma-alueen yhteiset haasteet merkitsevät tässä tapauksessa teollisuuksien välisiä pitkiä etäisyyksiä, harva-asutusta sekä suhteellisen pienikokoisia instituutioita.

Alueella toimii muutamia tutkimus- ja teknologiakeskuksia, jotka vaikuttavat sekä suurten että pienten paikkakuntien suuntautumiseen. Tietotekniikan avulla alue ei ole riippuvainen pitkistä etäisyyksistä, kun tekniikkaa käytetään siten, että koko alue pääsee osalliseksi tutkimustoimijoiden tiedonkehityksestä. Sen johdosta monet tutkimus- ja kehityskeskukset ovat pienistä tutkimusympäristöistä huolimatta asemoituneet erityisaloilla ja ovat sellaisina merkittäviä alueen kehitykselle. Kyseisiä tutkimusympäristöjä on tarvetta nostaa esille sekä pohjoismaisella että eurooppalaisella tasolla sen johdosta, että ne pienen kokonsa johdosta usein unohdetaan. Pystyäkseen selvemmin osoittamaan tutkimuksen merkitystä keskeisimpien EU-tason alueiden ulkopuolella pohjoisen harvaan asuttujen alueiden on syytä keskittää paikallisten teollisuuksien tarpeisiin ja kehittää toimintaa, joka mahdollistaa pienten hajallaan olevien T&K-tiimien innovoinnin. Alueella on mahdollisuus näyttää, miten toiminta kykenee täydentämään hyvin suurempia, keskeisesti sijoittuneita tutkimuslaitoksia, joita EU painottaa.

Maantieteellinen asema ja alueen pitkät etäisyydet vaikuttavat myös työmarkkinoihin. Maantieteellisesti laajat työmarkkinat ovat eräs pitkistä etäisyyksistä johtuva seuraus.

Alueen elinkeinoelämä kattaa enimmäkseen pieniä, nk. mikroyrityksiä, joilla on vähemmän kuin 10 työntekijää. Sen johdosta alueen yrityksillä on tarve toimia yhdessä rajat ylittävästi saadakseen tarvittavia tietoja ja muita resursseja kilpailukyvyyn vahvistamiseksi markkinoilla. Lisääntynyt nykyisten ja uusien yritysten välinen sekä teollisuussektoreiden läpi tapahtuva kehittynyt yhteistoiminta on erittäin tärkeää uusien liikemahdollisuuksien löytämiseksi ja suuremman kannattavuuden saavuttamiseksi. Alueen pk-yritysten toimintaa on myös tarvetta kehittää kansainvälistymisen ja uusien markkinoiden suuntaan. Lähimarkkinat eivät aina ole riittävän suuria yritysten kannattavuudelle samalla, kun etäisyydet kansainvälisille markkinoille ovat pitkät, ja niitä ympäröivät monesti institutionaaliset, psyykkiset ja kielelliset rajaesteongelmat. Alueella toimivilla yrityksillä on tarvetta hyödyntää uusilla markkinoilla olevia mahdollisuuksia. Sen johdosta on myös tärkeää poistaa rajaesteet. Paremman kilpailukyvyyn tulevat mahdollisuudet on myös mahdollista saavuttaa osaamisen ja tuotekehityksen sekä tuotteiden jatkojalostuksen avulla. Hyvä innovointi- ja uusiutumiskyky on ratkaisevaa alueelliselle kilpailukyvyille. Alueellisten, rajat ylittävien innovaatioympäristöjen kehitys- ja kasvuedellytyksiä on vahvistettava yhdessä yrittäjyyden edistämisen ja yritysten lisääntyvän kansainvälistymisen avulla sekä kehittämällä monipuolisempaa elinkeinoelämää, johon sisältyy uusia elinkeinoja, uusia liikemalleja, naisten yrittäjyyttä sekä monenlaista yrittäjyyttä.

Alueen yritykset haluavat investoida, kehittää toimintaa ja rekrytoida uusia työntekijöitä, mikä vaikuttaa myönteisesti koko ohjelma-alueen kehitykseen. Toisaalta määrättyillä aloilla vallitsee ammattimaisen työvoiman puute työttömyyden ollessa toisilla aloilla korkeaa (ks. liite 2). Etenkin nuorisotyöttömyys kasvaa jatkuvasti ja saattaa uhata alueen kasvu⁴. Työttömyyden kohdalla alueelliset erot ovat suuria. Lapissa ja Norrbottenissa työttömyys on suhteellisen korkea, kun taas työttömyys Norjan lääneissä on kaikista ohjelman kattavista alueista alhaisin. Työvoiman puutteen johdosta pätevän työvoiman työpendelöinti alueella lisääntyy. Sellainen ratkaisu ei kuitenkaan ole tyydyttävä, ja sen johdosta on tarpeellista helpottaa myös asukkaiden liikkuvuutta.

Nuoret ovat tärkeä työvoimareservi, joita ohjelma-alueella on pyrittävä käyttämään enemmän yhdessä ulkomailla syntyneiden kanssa. Ulkomailla syntyneiden integrointi työmarkkinoille on kuitenkin heikkoa, ja integroitumisen parantaminen uusien ja joustavampien menetelmien avulla on tarpeellista⁵. Sen johdosta työvoimantarpeen sekä nuorten ja ulkomailla syntyneiden muodostaman työvoimaresurssin yhteen sovittamista on tärkeää tukea. NEET-nuorille (ts. alle 20-vuotiaille koulupudokkaille, jotka keskeyttävät valtakunnallisen lukio-ohjelman) sekä peruskoulun ja lukion päättäneille nuorille, jotka eivät jatka opiskelua, eivätkä ole löytäneet paikkaansa työmarkkinoilla, kohdistuvat toimenpiteet ovat myös tärkeitä. Nämä nuoret tarvitsevat esim. harjoittelupaikkoja ja heille suunnattuja toimenpiteitä, jotta heidän osaamisensa kohtaisi työmarkkinoiden tarpeet. Työmarkkinoilla vallitsevaan sukupuolijakaumaan tähtäävät toimenpiteet ovat myös tärkeitä. Rajat ylittävän lisäarvon luominen on mahdollista kokemusten vaihdolla, joka tähtää vuorovaikutteiseen oppimiseen ja kehittymiseen sekä uusien työllisyysmahdollisuuksien havaitsemiseen ja luomiseen yhdessä. Se koskee yhtä lailla sekä ulkomailla syntyneitä että muita työmarkkinoiden ja koulutusjärjestelmien ulkopuolella olevia. Ohjelma-alueen kulttuuri ja kulttuuriperintö on ainutlaatuista ja rikasta. Alue on yhteisesti vastuussa sen säilyttämisestä, edistämisestä ja kehittämisestä nykyisille ja tuleville sukupolville. Se on myös resurssi, jota voidaan käyttää inspiraationa uusien palvelujen, elinkeinojen ja nähtävyyksien kehittämisessä, jotka tukevat pitkällä tähtäimellä alueen vetovoimaisuutta sekä ohjelma-alueen sisällä että sen ulkopuolella. Alueen pitkäaikaiset yhteistyöperinteet muodostavat myös tärkeän perustan rajat ylittävän yhteistyön jatkokehitykselle. Alueen kulttuurilla ja kulttuuriperinnöllä on kiistaton asema uusien kohtaamispaikkojen ja yhteyksien, vankempaa rajat ylittävää yhteenkuuluvuutta tukevana inspiraatiolähteenä. Kansalliset rajat ylittävä yhteistoiminta on erityisen tärkeää alueen alkuperäiskansalle, saamelaisille, saamelaiskulttuurin ja saamen kielen säilyttämiseksi ja kehittämiseksi.

Alueen arktiset erityispiirteet erottavat sen Euroopan muista alueista. Erityispiirteet merkitsevät kylmää ilmastoa, kaamosta ja suuria luontoalueita. Alueella kulkee myös viljelyraja, jonka ansiosta kasvullisuus on hyvin rajoittunutta. Alueen ekosysteemi on ainutlaatuinen varsinkin määrättyjä maantieteellisesti rajoittuneita lajeja ajatellen. Ohjelma-alueelle luonteenomaista on, että kahden maan välinen raja kulkee useimmiten vesistön halki, kuten yhtäältä Suomen ja Ruotsin ja toisaalta Suomen ja Norjan välillä, jolloin yhteisissä toimenpiteissä on useimmiten kysymys kyseisen vesistön huolehtimisesta ja valvonnasta. Jos ympäristön tila alueella muuttuu esimerkiksi globaalien ja alueellisten ilmastonmuutosten johdosta, se saattaa merkitä vakavaa uhkaa monille alueen elinkeinoille. Muutokset vaikuttavat ennen kaikkea saamelaisalueisiin, koska osa alueen työpaikoista ja toimeentulomahdollisuuksista katoaa⁶. Arktisilla ekosysteemeillä on ratkaiseva rooli maapallomme fyysiselle, kemialliselle ja biologiselle tasapainolle, ja ilmastonmuutokset vaikuttavat ratkaisevasti arktisen alueen monimuotoisuuteen. Hallitukset pyrkivät työllään aktiivisesti lisäämään tietoja arktisen alueen monimuotoisuudesta sekä antavat lisätietoja ilmastonmuutosten tuomien riskien vähentämismahdollisuuksista. Arktisissa olosuhteissa tapahtuvien ilmastomuutosten kohtaaminen asettaa suuria vaatimuksia ohjelma-alueen kunnille ja muille toimijoille. Ilmastomuutokset saattavat toisaalta merkitä myös taloudellisia mahdollisuuksia, kun luonnonvarojen ja energialähteiden hyödyntäminen helpottuu, ja Koillisväylä lyhentää kuljetusaikoja. Haavoittuvan luonnon hyödyntämisen ja säilyttämisen välillä vallitsevan tasapainon löytäminen on tärkeää ohjelma-alueen luonnonvarojen ja ympäristön tulevan kehityksen kannalta. Taloudellinen kehitys merkitsee useimmiten lisääntyvää resurssien käyttöä ja ympäristökuormitusta. Alueen suhteellisen mittavan resurssien käytön johdosta on tärkeää, että ohjelma-alue noudattaa yleistä vihreää ja resurssitehokasta yhteiskuntaa kohti kulkevaa kehitystä⁷. Kuntien ja valtioiden rajat ylittävä yhteistyö on välttämätöntä ohjelman-alueen ympäristöstävällisen kehityksen edistämiseksi. Tasapainon löytäminen luonnon resurssien taloudellisen hyödyntämien ja suojelun välillä on tärkeää. Nykyisen taloudellisen kasvun on siten liityttävä vankasti vihreään, aktiivisesti tulevat sukupolvet huomioivaan taloudelliseen kasvuun.

Sápmia koskevat erityispiirteet

Saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kulttuuri, yhteiskuntaelämä, historia, perinteet, elinkeinot, kielet ja tulevaisuuden visiot. Saamelaiskulttuurin; saamen kielen, saamelaiselinkeinojen ja saamelaisen yhteiskunnallisen elämän kehittyminen ja jatkumo on tärkeää. Pohjoismaat ovat ratifioineet YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen, mikä luo turvallisuutta saamelaisille ja antaa todellista vaikutusvaltaa Sápmin taloudelliselle, sosiaaliselle ja kulttuurilliselle kehitykselle. Ohjelma-alue kattaa perinteisen saamelaisalueen Sápmin, minkä johdosta ohjelma on tärkeä voimavara saamelaiskulttuurin, -elinkeinojen ja ennen kaikkea saamen kielen turvaamiselle ja kehittämiselle.

1.1.4 Kasvualueet

EU:n älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia vaatii alueita tuottamaan selkeitä aloja, jotka merkitsevät vertailevia etuja alueelle ja luovat paikallista, alueellista ja eurooppalaista lisäarvoa⁸. Ohjelma-alueen eri alueelliset kehitysohjelmat osoittavat joitakin selkeitä aloja, jotka mahdollistavat alueellisen lisäarvon luomisen ja luovat samalla ohjelmaan valittujen painopistealueiden⁹ perustan. Yksityiskohtaisempia tietoja saa liitteestä 4.

Alueella on esimerkiksi omien raaka-ainevarantojen ja perusteellisuuden (kaivos-, öljy-, kaasu- ja metsäteollisuus) sekä tutkimus- ja kehitysosaamisen kautta ainutlaatuisia kasvuedellytyksiä ja suuria mahdollisuuksia perusteellisuuden tuotteiden jatkojalostukselle. Ohjelma-alueen perus- ja prosessiteollisuuden sekä tutkimuksen ja pk-yritysten yhteistyöllä luodaan edellytyksiä, joiden avulla alue saavuttaa globaalin aseman tietovaltaisessa teollisessa kehityksessä.

Palvelujen kehittäminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa on vielä yksi kasvualue, joka alueellisen, kansallisen ja kansainvälisen kehityspotentialinsa sekä rajat ylittävän yhteistyön johdosta pystyy stimuloimaan innovointivoimaa, ideoiden kehittämistä, sisäistä ja ulkoista yrittäjyyttä. Palvelujen kehittäminen esim. terveyden, sairaanhoidon, hoivatyön sekä wellness-toiminnan parissa saattaa vahvistaa alueen ja yritysten kilpailukykyä, osaamisen kehittämistä ja innovointivoimaa.

Ohjelma-alueen arktinen ilmasto ja arktiset edellytykset kuten esimerkiksi energia- ja ympäristöteknologia sekä saamelaiselinkeinot luovat tärkeää alueellisesti kestävä kehitystä. Metsän, vesi- ja tuulivoiman tarjonnan sekä ekologisesti pitkälle tähtäävän saamelaiselinkeinojen luonnonvarojen säästön avulla voidaan kehittää uusia kasvumahdollisuuksia esimerkiksi uusiutuvien energialähteiden ja ekologisesti kestävien elinkeinojen parissa.

Uuden tekniikan, tutkimuksen ja innovointivoiman yhdistelmä edistää lopuksi uusien liikeideoiden kehittymistä, mikä luo myös hyviä edellytyksiä kulttuurillisten ja luovien elinkeinojen kansainväliselle kilpailukyvyille. Digitaaliset palveluelinkeinot luovat tässä yhteydessä työkaluja, palveluja ja tuotteita, jotka sitovat alueen sisäisesti mutta myös ulkomaailman kanssa yhteen luomalla ainutlaatuisia kasvuedellytyksiä. Uuteen tekniikkaan ja innovointijärjestelmiin tietovaltaisissa ja elämyslähtöisissä segmenteissä tehtävät panostukset mahdollistavat myös korkeatasoisten palvelujen kehittämisen.

1.1.5 Temaattisten tavoitteiden valinta

EU-komission temaattiset tavoite-ehdotukset¹⁰ on esitelty monissa eri tilaisuuksissa, ja niistä on keskusteltu useissa alueellisissa yhteyksissä, joihin sidosryhmät ovat osallistuneet. Näissä tilaisuuksissa on myös keskusteltu tavoiteltavasta alueellisesta lisäarvosta. Ohjelma-alueen analyysi, Norjan, Ruotsin ja Suomen strategiset alueohjelmat, kytkennät muihin EU-ohjelmiin sekä sidosryhmien laatimien esitysten pohjalta monia temaattisia tavoitteita ja niiden

investointiprioriteetteja on pidetty oleellisina ja tärkeinä alueelle. Mutta koska valinnat keskittyvät pienehköön teemamäärään, ts. korkeintaan neljään, jotka edustavat 80 % varoista, ohjelman kannalta on priorisoitava parasta tukialuetta ja tutkittava, missä rajat ylittävän yhteistyön suurimmat mahdollisuudet ovat. Liitteessä 3 perustellaan, miksi tiettyjä teemataavoitteita ei ole valittu. Koko ohjelma-alueella, ts. Pohjoisen ja Sápmin osa-alueilla, on näin ollen suurin tarve ja parhaat mahdollisuudet työskennellä rajat ylittävästi seuraavilla alueilla:

Temaattinen tavoite 1: Tutkimuksen, teknologisen kehittymisen ja innovoinnin vahvistaminen

Ohjelma-alueen analyysi osoittaa, että myös muiden teollisuusmaiden kanssa yhteinen rajat ylittävä haaste koostuu ikääntyvästä väestöstä, joka edellyttää uusia yhteisiä T&K-toiminnan kehitysalueita. Julkisella sektorilla on suuri tiedon tarve, jotta se pystyisi vastaamaan hyvinvointiyhteiskunnan tuleviin haasteisiin. Mutta myös alueen perusteollisuus tarvitsee uusia innovatiivisia ratkaisuja. Mm. uusien tuotteiden ja ratkaisujen luominen pk-yrityksiä varten on mahdollista vahvistamalla rajat ylittävää yhteistyötä ja kehittämällä uusia ratkaisuja yhdessä yksityisen ja julkisen sektorin kanssa.

Lisääntyvä kansainvälinen yhteistoiminta on erittäin tärkeää alueen kehitykselle muun muassa avoimien innovointien parissa tehtävää työtä vahvistamalla. Kansainvälistä yhteistyötä on mahdollista vahvistaa EU:n Itämeren alueen strategian sekä EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelman Horisont 2020 luomien synergioiden kanssa. Ympäristövetoisiin markkinoihin kytkeytyvät tutkimus- ja innovointihankkeet noudattavat alueellisia painopistealueita (ks. liitettä 4). Ympäristömyötäisten tavaroiden ja palveluiden tarjonnan lisäämiseksi suoritettava toiminta yhtyy myös EU:n Itämeren alueen strategian päämääriin.

Niin kutsutut leikkauspisteet ovat menetelmä, jota käytetään painopistealueiden vahvistamiseen. Tutkimusten mukaan jonkin osaamisalueen tai alan leikatessa toisen niiden leikkauskohdassa saattaa syntyä uusia innovaatioita, niin kutsuttuja innovatiivisia harppauksia. Tulevaisuuden innovaatioita mahdollistetaan helpottamalla alojen sisäistä ja välistä, sekä erilaisten yritysten, organisaatioiden ja osaamisalueiden kohtaamista. Perinteisesti sukupuolien välillä jakautuneiden alojen kohdatessa toisensa niiden leikkauskohdat saattavat myös edistää parempaa tasa-arvoisuutta.

Innovointi merkitsee tässä yhteydessä, että käsitettä on laajennettu aiemmasta teknisiä tuotteita ja prosesseja koskevasta myös palvelut, elämykset, organisoitavat, markkinoinnin sekä sosiaalisten haasteiden yhteisen ratkaisun kattavan toiminnan. Innovointia luodaan siellä, missä eri toimijat tekevät yhteistyötä ja ovat keskinäisessä vuorovaikutuksessa¹¹. Sekä naiset että miehet kehittävät innovaatioita sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa. Innovaatio on esim. tuotteen, ratkaisun tai palvelun uusi idea, muttei sitä mielletä innovaatioksi, ennen kuin se otetaan käyttöön kaupallisilla markkinoilla tai se jalkautetaan todelliseen toimintaan.

Avoin innovointi on rajat ylittävä strategia, josta on tullut innovointityön yhä johtavampi tekijä. Se merkitsee työn tekoa vuorovaikutuksessa ulkoisten tahojen kuten tutkijoiden, julkisten ja aatteellisten toimijoiden, käyttäjien, asiakkaitten sekä eri alojen yrittäjien kanssa. Innovaatioiden kehitysprosessista tulee siten avoimempi, ja sitä leimaa yhä enemmän oman organisaation ulkopuolella olevan osaamisen hyödyntäminen. Alueella toimiville yrityksille, viranomaisille, organisaatioille sekä yliopistoille ja tutkimuskeskuksille mutta myös alueen yleiselle kehitykselle on kehitykseen osallistuminen ja mielellään sen johtaminen tärkeää. Alueen harvan väestörakenteen ja suuremmille markkinoille johtavien pitkien etäisyyksien johdosta se on erittäin tärkeää¹².

Innovaation ei tarvitse olla globaalin levikin saava suuri radikaali ratkaisu. Innovaatio voi yhtä

hyvin olla asteittainen uutuus, pienehkön yrityksen tai organisaation käyttämään tuotteeseen, menetelmään tai palveluun tehty pieni parannus. Radikaaleilla innovaatioilla tarkoitetaan täysin uusia innovaatioita, jotka uudistavat toimintaa ja yhteiskuntia, kun taas asteittaisilla innovaatioilla tarkoitetaan vähittäisiä ja jatkuvia muutoksia¹³. Asteittaisilla innovaatioilla saattaa olla suuri merkitys yhteiskunnan yhteiselle innovointivoimalle, ja johtaa siten radikaaleihin innovaatioihin. Arkisia innovaatioita, joilla on innovaatiokäsitteen kuvaama laajuus, on mahdollista tarkastella ensi sijassa asteittaisina innovaatioina. Sellaisia syntyy myös tulevaisuudessa eri puolilla aluetta, eikä ainoastaan yliopistoissa. Sen johdosta ne ovat tärkeitä innovoinneille myönnettävän tukijärjestelmän tulevalle muodostukselle. Innovaatioiden molemmat ilmentymät perustuvat kuitenkin kehityslogiikan eri muotoihin ja vaativat sen johdosta erilaisia resursseja ja tukirakenteita. Radikaalit innovaatiot kehittyvät mieluummin tiiviimmissä klustereissa ja tietovaltaisissa ympäristöissä, joilla on paljon riskipääomaa. Sen kaltaiset ympäristöt toimivat yleensä yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteydessä. Älykkääseen kopiointiin perustuvat vähittäiset innovaatiot kehittyvät usein harvalukuisimmissa ympäristöissä. Niitä edistää nk. osaamiskolmion alueellinen yhteistoiminta, jossa tutkimus ja koulutus läheisessä yhteistoiminnassa vakiintuneiden yritysten resurssien kanssa tukevat täysin uusia ratkaisuja. Vuorovaikutuksen tuloksena saavutetaan suurempi kriittinen massa, joka koostuu useammista toimijoista ja paremmasta osaamisesta. Kestävä kehitys saa siten parempia edellytyksiä sekä paikallisessa, alueellisessa että globaalissa perspektiivissä. Se saattaa myös yliopistojen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kapasiteetin vahvistumisen kautta tukea niiden kykyä osallistua EU:n Horisont 2020 -innovointi- ja tutkimusohjelmaan.

Sápmia koskevat erityispiirteet

Sovelletun tutkimuksen vahvistaminen tuotannon ja kasvun edistämiseksi saamelaiselinkeinojen parissa on saamelaisperspektiivistä katsottuna hyvin tärkeä toimenpide. Tarvitaan rajat ylittävää tutkimus- ja koulutuslaitosten välistä yhteistyötä, jonka tarkoituksena on helpottaa tutkijoiden mahdollisuuksia lähestyä saamelaisia elinkeinoja. Tutkimuksen ja teknologian kehityksestä saatujen kokemusten siirrolle saamelaiselinkeinoihin on hyviä mahdollisuuksia.

Saamelaiselinkeinoissa on tilaa innovaatioille, joista saattaa tulla ainutlaatuisia, uusiin kasvumahdollisuuksiin johtavia. Saamelaiselinkeinojen muutos- ja kehitysvaatimukset antavat tutkimukselle ja innovoinnille mahdollisuuden tärkeiden tietojen ja taitojen tuottamiseen kaikille Sápmien alueella asuville.

Vuosien 2007 – 2013 ohjelmakaudelta saadut kokemukset osoittavat yhteistoiminnan yritysten, julkisen sektorin ja akateemisten laitosten välillä toimineen hyvin. Toimijat ovat olleet sitoutuneita ja ottaneet vastuun innovointijärjestelmän kehittämisestä. Ohjelmakaudella saadut kokemukset ja Kontigon vuonna 2012¹⁴ tekemä arviointi osoittaa myös alueellisen yhteistoiminnan tutkimuksen ja kehityksen parissa tuovan lisäarvoa siten, että:

- Luodaan tutkijoista, tutkimuslaitoksista ja yrityksistä koostuva suurempi kriittinen massa toimimalla yhdessä rajat ylittävästi etenkin rajatuilla pitkälle erikoistuneilla alueilla.
- Vahvistetaan rajan molemmin puolin toimivia täydentäviä ympäristöjä ja rakenteita, jolloin ne vahvistuvat ja pääsevät yhteistoiminnalla pidemmälle kuin kukin erillään.
- Tutkijat, tutkimuslaitokset ja yritykset rajan molemmin puolin toimivat eri ehdoilla, mikä saattaa luoda erilaisuuksiin perustuvaa lisäarvoa.

Investointiprioriteetin valinta:

Edistetään yritysten investointeja tutkimuksessa ja innovoinnissa ja kehitetään yritysten, tutkimus- ja kehityskeskusten sekä korkeamman koulutussektorin välisiä yhteyksiä ja synergioita varsinkin edistämällä tuote- ja palvelukehitykseen, sosiaaliseen ja ympäristöinnointiin, julkisiin sovellutuksiin, kysynnän kannustukseen, verkostoihin, klustereihin ja avoimeen innovointiin tehtäviä investointeja älykkäällä erikoistumisella, tukemalla teknistä ja soveltavaa tutkimusta,

esitutkimusta, aikaisia tuotteiden varmennuksia ja kehittyneen sekä ensituotannon kapasiteettia, etenkin tärkeän mahdollistavan tekniikan kohdalla ja tekniikan levittämiseksi yleisiin päämääriin.

Investointiprioriteetti on valittu sen johdosta, että vuorovaikutuskyky ulkomaailman kanssa luo toimijoiden ja osaamisen suuremman kriittisen massan ja vahvistaa sen avulla innovointikykyä. Se mahdollistaa kestävä kehityksen tukemisen paikallisessa ja globaalissa perspektiivissä, mutta myös yliopistojen ja tutkimuslaitosten kapasiteetin vahvistuminen parantaa niiden kykyä osallistua eurooppalaisiin tutkimusohjelmiin. Elinkeinoelämän innovointikyvyn kannustaminen varsinkin pk-yrityksissä on myös tärkeää samoin, kuin yritysten edellytysten parantaminen siten, että ne pääsisivät osallisiksi yliopistojen ja tutkimuslaitosten tiedon kehitystä.

Vuosien 2007 – 2013 ohjelmakaudella saadut kokemukset osoittavat myös, että alueen yliopistot ja tutkimuslaitokset käyttävät usein Pohjoisen-ohjelmaa kansainvälisen yhteistyön keinona.

Priorisoimalla tutkimusta ja innovointia ohjelma-alueen resurssit voidaan optimoida innovatiivisten ympäristöjen ja kohtaamispaikkojen kehittämiseksi. Innovointiympäristöt on siten mahdollista yhdistää suuremman kriittisen massan luomiseksi. Pohjoisen-ohjelmalla 2014 – 2020 on myös mahdollisuus tukea vuorovaikutteisempaa alueellista innovointia tukevaa järjestelmää, joka kehittää alueen innovointivoimaa. Tavoitteena on saada uusia rajat ylittäviä innovaatioita sekä vahvistaa pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua ja toimia yhdessä alueen rajat ylittävissä tutkimus- ja innovointiympäristöissä.

Ohjelma-alueen alueet ovat yhdessä halunneet jatkaa tämän alan kehittämistä.

Temaattinen tavoite 3: Pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyyn parantaminen

Ohjelma-alueen analyysi osoittaa, että alueen pk-yritysten kilpailukyky kasvaa muun muassa vastatakseen teollisuuden tarpeisiin ja investointeihin mutta myös selviytyäkseen lisääntyvästä globalisaatiosta. Pk-yritykset koostuvat toisaalta suurimmaksi osaksi yrityksistä, joilla on vähemmän kuin 10 työntekijää (nk. mikroyritykset) ja sen johdosta vaikeuksia kilpailla kansainvälisillä markkinoilla. Ohjelma-alueen pk-yrityksillä on sen takia tarvetta vahvistaa kansainvälistymisastettaan tullakseen kilpailukykyisimmiksi. Kansalliset rajat ylittävän lisääntyvän yhteistoiminnan avulla alueen elinkeinoelämä saa taitoja, resursseja ja tietoja, joilla kehittää liiketoimintaansa sekä vahvistaa asemaansa sekä lähimarkkinoilla että alueen ulkopuolella.

Eurooppa 2020 -strategian Ruotsin ja Suomen tunnistamat erityishaasteet sisältävät muun muassa yritysten, varsinkin mikroyritysten kilpailukykyyn vahvistamisen. Myös EU:n Itämeren alueen strategiassa priorisoidaan yrittäjyyden ja pk-yritysten synnyttämisen parissa tehtävää työtä. Tarkoituksena on kannustaa yrityksiä osallistumaan kansainvälisiin markkinoihin ja hankkeisiin, joiden ansiosta yritysten markkinaosuudet kasvavat.

Ohjelma-alueen kasvun ja kehityksen edellytyksenä on lisääntyvä alueellinen yrittäjyys. Elinkeinoelämän kilpailukykyyn parantuminen edellyttää elinkeinoelämän rakenteen monipuolistumista. Muun muassa siten on mahdollista oppia toinen toisiltaan ja selviytyä mahdollisista suhdanneheilahteluista. Monipuolisempi elinkeinoelämä on vähemmän riippuvainen yksittäisistä suurista työnantajista. Taloudellisen kasvun ja kansallisen kilpailukykyyn avain on viimeisinä 20 vuotena siirtynyt työstä ja pääomasta inhimillisiin resursseihin ja tietoihin¹⁵. Tiedot ja taidot nähdään näin ollen strategisina resursseina. Esimerkiksi kasvuhakuiset yritykset¹⁶ (ts. proaktiiviset, innovatiiviset ja riskejä ottavat yritykset) ovat tässä suhteessa tärkeitä, koska ne yhdistävät usein T&K-toiminnan muihin tuotantotekijöihin, minkä

johdosta niillä on kyky havaita uusia mahdollisuuksia ja hyötyä niistä.

Monilla pk-yrityksillä on pieniä tai rajoitettuja resursseja kestävien kilpailuetujen luomiseen. Tuntuva se on innovatiivisissa, huipputeknologissa ja/tai tietovaltaisissa yrityksissä, jotka tarvitsevat yhteistoimintaa ja kokemustenvaihtoa muiden ulkopuolisten yhteyksien¹⁷ kanssa. Monia uusia ja hyviä ideoita luodaan erityistietoja, osaamista ja/tai resursseja tarjoavissa heterogeenisten yritysten verkostoissa¹⁸, jotka täydentävät toisiaan tai korvaavat toistensa rajattuja resursseja. Monipuolisen yhteysverkoston anti saattaa siten johtaa ainutlaatuisiin kilpailukykyihin, jotka parantavat yritysten suorituksia¹⁹. Yritykset voivat esimerkiksi yhdessä luoda vaikeasti jäljiteltävän resurssin, parantaa innovointiastettaan tai helpottaa pääsyään uusille markkinoille. Neljää erilaista yhteyttä pidetään tärkeinä yrityksille, jotka toimivat yhdessä saavuttaakseen parempia tuloksia. Niitä ovat muut yritykset, yliopistot ja tutkimuslaitokset, riskikapitalistit ja yrittäjäjärjestöt²⁰. Ohjelma-alueen kehittyneen elinkeinoelämän edistämisen tärkeänä edellytyksenä on rajaesteiden purku. Rajat ylittävän yhteistoiminnan ja täydentävän, elinkeinoelämän kehitystä rajan molemmin puolin tukevan rakenteen edistäminen vaatii rajaesteiden poistoa.

Priorisoimalla yrittäjyyden toimintalinjaa ohjelma-alueen resurssit voidaan optimoida kilpailukykyisten ja kansainvälisten yritysten kehittämiseksi. Tavoitteena on saada aikaan useampia rajat ylittäviä elinkeinoelämän yhteistyömuotoja hyödyntämällä ja kehittämällä yritysten välisiä tietoja ja resursseja. Yrittäjyysominaisuuksiensa ja uusien ajattelutapojensa ansiosta pk-yritykset ovat samalla tärkeitä uusien tietojen ja teknologian kaupallistamisessa. Pk-yritysten innovointi- ja kilpailukyky ovat ratkaisevia uusien pysyvien työpaikkojen luomisen ja alueellisen elinkeinoelämän uudistamisen kannalta.

Sääpmia koskevat erityispiirteet

Saamelaisyriyten enemmistö on mikroyrityksiä, joissa saamelaiskulttuuri ja perinteiset tiedot muodostavat yrittäjyyden lähtökohdan. Saamelaiselinkeinot saattavat olla perinteisiä kuten esimerkiksi poronhoito, metsästys, kalastus ja duodji (käsityö ja käsiteollisuus). Tuotteiden jatkojalostus kuten matkailu, tulkkauspalvelut, muotoilu sekä musiikki- ja mediatuotanto ovat esimerkkejä uusista toimialoista. Yritysten perustana on myös useimmiten vuodenajasta riippuva eri toiminnan yhdistelmä. Elinkeinoelämän kehityksen kannalta on tärkeää tehdä rajat ylittävää, järjestäytynyttä nykyiseen toimintaan perustuvaa yhteistyötä. Mikroyritykset kehittävät sen avulla osaamistaan ja lisäävät kilpailukykyään kansainvälisillä markkinoilla.

Yritysten yhteistoiminnan ja yrittäjyyden²¹ edistäminen sisältää merkittävän alueellisen lisäarvopotentialin. Potentiaaliset lisäarvot on mahdollista tiivistää seuraavasti:

- Juuri käynnistetyt ja pk-yritykset pääsevät rajat ylittävän yhteistoiminnan kautta suuremmille mutta kuitenkin homogeenisemmille markkinoille
- Keskittymistä on mahdollista edistää lisääntyvällä kriittisellä massalla, jonka avulla löydetään kapeilla erikoisaloilla toimivia alihankkijoita ja asiakkaita
- Suurempi kriittinen massa saattaa edistää verkosto- tai klusterimaisen yhteistoiminnan kehittymistä alueella
- Rajan molemmin puolin olevat täydentävät ympäristöt ja rakenteet saattavat päästä yhteistoiminnalla pidemmälle kuin kukin erikseen
- Raja-alueellista lisäarvoa on mahdollista luoda purkamalla erilaisia rajaesteitä, jotka haittaavat tänään verkostojen, klustereiden, älykkään erikoistumisen ja yritysten kansainvälistymisen kehitystä.

Vuosien 2007 – 2013 ohjelmakaudella on toteutettu useita hankkeita, joiden tarkoituksena on ollut yritysten kilpailukykyyn vahvistaminen rajat ylittävän yhteistoiminnan avulla. Ohjelmakaudesta tehty arviointi osoitti, että useimmat yritykset koosta tai alasta riippumatta

odottivat hankkeisiin osallistumisensa avulla saavansa uusia tietoja ja uutta osaamista. He sanoivat myös saaneensa uuden verkoston ja uusia yhteistyökumppaneita osallistumalla yhteistoimintahankkeisiin. Yritysten hankkimat yhteydet ja tiedot ovat osoittaneet lisäävän luottamusta yritysten välillä, mikä luo hyvän perustan yhteistyön kehittämiseksi seuraavalle tasolle. Uusien tietojen, innovaatioiden, menetelmien tai tuotteiden kehitystä tukevan lisäarvon luomiseksi, hankkeiden on myös luotava toimia, joissa osapuolet ”oppivat toisiltaan” tai ”oppivat yhdessä”.

Investointiprioriteetin valinta:

Kansainvälistymiseen tähtäävien pk-yrityksille tarkoitettujen liikemallien kehittäminen ja jalkauttaminen.

Investointiprioriteetti on valittu lisääntyvän globaalien kilpailun ja kiihtyvän muutostarpeen johdosta, jotka vaativat alueen yrityksiltä parempaa kilpailukykyä. Norjan teollisuusinvestoinnit on suuremmaksi osaksi toteutettu Pohjois-Norjassa, mikä osoittaa pohjoisnorjalaisen teollisuuden olevan hyvin pääomaintensiivisen ja luovan taloudellista toimintaa esimerkiksi rakennusallalle. Teollisuussektorin kasvun odotetaan myös jatkuvan. Ruotsissa ja Suomessa, Sápmi mukaan lukien, kasvavat sen sijaan palvelusektori, matkailuelinkeino sekä kulttuuri- ja luovat elinkeinot. Ne tarjoavat rajat ylittäviä, yhteisiä mahdollisuuksia uusien liikemallien löytämiselle. Samalla ne yhdistävät, täydentävät ja kehittävät nykyistä yritystoimintaa ja vahvistavat siten pk-yritysten kilpailukykyä sekä alueen sisällä että sen ulkopuolella.

Ohjelma-alueen alueet ovat yhdessä halunneet jatkaa tämän alan kehittämistä.

Temaattinen tavoite 6: Ympäristön suojelu ja resurssien kestävän käytön edistäminen

Ohjelma-alueen analyysi osoittaa, että alueen kulttuuri- ja luonnonriikkaus ovat tärkeä osa sen yhteisöllisyyttä ja vetovoimaa, mutta se on myös voimavara, jota on mahdollista hyödyntää alueen kehittämiseksi ja profiloimiseksi. Kulttuuri on myös tärkeä ihmisten luovuutta sekä paikallista että alueellista yhteenkuuluvuutta luova vetovoima. Yhtä tärkeää kuin alueellisen identiteetin välittäminen ja elävöittäminen kielen, perinteiden ja kulttuuriperinnön avulla on edellytysten luominen yhteisen kulttuuriperinnön tulevalle kehitykselle. Aiemman ohjelmakauden kokemukset osoittavat, että alan yhteistyöhankkeet ovat olleet hyviä. Hankkeet ovat tukeneet yhteisen kulttuuriperinnön näkyvyyttä samalla, kun monet ihmiset on saatu kiinnostumaan rajat ylittävästä yhteistyöstä. Hankkeet ovat myös tukeneet laajempaa alueellista yhteenkuuluvuutta. Sen johdosta on tärkeää, että kulttuurin ja kokemusten vaihdolle annetaan mahdollisuus myös tässä ohjelmassa. Toiminnan suuntaaminen kaikille sukupuoleen ja etnisyyteen katsomatta on siinä yhteydessä tärkeää. Huomioimalla kulttuurin ja kulttuuriperinnön sosiaalinen merkitys ohjelma-alueen kasvulle ja yhteenkuuluvuudelle ohjelma saattaa tukea Eurooppa 2020 -strategian ja Itämeren alueen strategian toteutumista.

Ohjelma-aluetta luonnehtivat suuret luonnonvarat ja maantiede, joihin kuuluu monia eri luontotyyppisiä, runsas kala- ja eläinmaailma sekä omaperäinen kasvisto ja eläimistö. Alueen asukkaille ja kävijöille luonto ja sen monimuotoisuus tarjoavat ainutlaatuisia luontoelämyksiä ja luontoon liittyviä aktiviteetteja. Ohjelma-alueen analyysi osoittaa myös, että luontoalueiden hoito ohjelma-alueella eroaa maitten välillä, ja että kansalliset rajat ylittävät verkostoja on vain äärimmäisen harvoja. Suuri osa ympäristötyöstä on aiemmilla ohjelmakausilla toteutettu rajat ylittävän viranomaisyhteistyön nimellä. Yhteistyö on pääasiallisesti keskittynyt luontoalueiden tilan kartoittamiseen niiden säilyttämiseksi sekä entistämiseksi ihmisen vaikutuksen jäljiltä. Yhteisiin jokiin ja niiden valuma-alueisiin on keskitytty erityisesti. Vaikkakin kysymys on samasta joesta ja sen maantieteellisestä alueesta, työtapo ja maan käyttö saattaa näyttää täysin erilaiselta joen ts. maiden rajojen molemmin puolin. EU:n vesipolitiikka ja siihen sisältyvä vettä ja tulvia koskeva puitteiden edellyttävät yhteistä rajat ylittävää yhteistoimintaa ja hallintoa.

Kokemukset osoittavat rajat ylittäviä panostuksia tarvittavan yhä rajajokien ja niiden valuma-alueitten hoidossa. EU:n Itämeren alueen strategian mukaan monia ympäristöhaasteita on mahdollista ratkaista maitten välisellä entistä tiiviimmällä yhteistyöllä. Alueen tapa käyttää luonnonvaroja, maata ja vesivaroja on ratkaisevaa pitkän tähtäimen biologiselle monimuotoisuudelle ja resurssijohtamiselle mutta myös naisten ja miesten hyvinvoinnille ja luonnon virkistysarvolle.

EU:n vuoteen 2020 ulottuvan ympäristötoimintaohjelman mukaan jäsenvaltioiden on suojeltava, säilytettävä ja vahvistettava luontopääoma²². EU:n tekemä arviointi osoittaa, että biologinen monimuotoisuus EU:n alueella jatkaa köyhtymistään ja useimmat ekosysteemit ovat heikentyneet vakavasti²³. Ohjelma-alueen luonnonympäristöt voivat tällä hetkellä suhteellisen hyvin. Siksi on tärkeää, että alue selviytyy niiden säilyttämisestä ajassa, jossa yleinen trendi osoittaa kielteiseen suuntaan. Aiempien ohjelmien kokemukset ovat osoittaneet, että joidenkin luonnonympäristöjen entistäminen ihmisten vaikutuksilta on vielä mahdollista, kun sitä monin paikoin Euroopassa ei enää pystytä tekemään. Senkaltaiset panostukset saavat suuremman iskuvoiman, kun työ tehdään sekä rajat ylittävästi että toimialojen välillä huomioiden etenkin, että arktisen luonnon pääoma on matkailuelinkeinossa syy alueelle tuloon ja saamelaiselinkeinojen perusedellytys.

Raaka-aineiden ja energialähteiden lisääntyvä tuotanto saattaa myös uhata alueen erityisiä ympäristö- ja ilmasto-olosuhteita. Analyysin mukaan alue on maantieteellisesti etäinen, ja sillä vallitsee ajoittain pimeys ja kylmä ilmasto. Se merkitsee muun muassa suurta voimavarojen käyttöä alueen yhteiskunnissa. Taloudellinen kehitys merkitsee useimmiten lisääntyvää resurssien käyttöä ja ympäristökuormitusta. Vihreiden yhteiskuntatoimintojen olemassaolo on sen johdosta tärkeää vihreän kasvun luomiseksi. Monet yhteiskunnallisen kehityksen eurooppalaiset kehitystulokset eivät ole mukautettuja pohjoisiin alueisiin niin, että ne selviytyisivät EU 2020- ja Itämeren strategian mukaisista ilmastohaasteista. Monet resurssitehokkaat ja ympäristöystävälliset ratkaisut vaativat alueellista ajatustenvaihtoa ja kehitystä varsinkin ohjelma-alueen arktisen sijainnin, kylmän ilmaston ja pitkien etäisyyksien johdosta. Aiempien ohjelmien tuomat kokemukset ovat osoittaneet julkisten toimijoiden tahdon sekä hyödyn käyttäen eri yhteiskunnallisia toimintoja resurssien tehostamiseen alueellisen yhteistyön avulla. Alueen kunnat ovat päässeet eri pitkälle, ja edessä on vielä esimerkiksi kuljetusten optimointia, kotitalousjätteen käsittelyä²⁴, yhteiskunnan energiaoptimointia jne. koskevia haasteita. Suurin haaste koskee kuitenkin kuntien osaamisen ja tietoisuuden kohottamista. Alueen vetovoimaisuuden parantaminen yhteiskunnan niukka-resurssisen kehityksen avulla on tärkeää. Sektorit ja kansalliset rajat ylittävällä kokemustenvaihdoilla luodaan vihreämpää julkisen ja yksityisen sektorin kasvua²⁵. Alueen taloudellisten edellytysten muuttaminen resurssitehokkaiksi, vihreiksi, kilpailukykyisiksi ja vähähiiliseksi vaihtoehtoiksi noudattaa EU:n 2020- ja Itämeren strategiaa. Eräs Pohjoinen-ohjelman tavoitteista on ympäristöalan osaamisen ja tietojen vahvistaminen. Siihen kuuluu myös Pohjoisen jäämeren merialuestrategian arktinen ulottuvuus.

Kulttuuri- ja kulttuuriperintöön sekä luontoon ja ympäristöön kytkeytyvien kysymysten ympärillä tapahtuva yhteistyö sisältää alueellista lisäarvopotentiaalia. Potentiaalinen lisäarvo voidaan tiivistää seuraavasti:

- Useammat ihmiset pääsevät osallisiksi alueen rikkaasta kulttuurista ja kulttuuriperinnöstä samalla, kun yhteistyö parantaa alueen näkyvyyttä ja vetovoimaa
- Rajat ylittävä kulttuuriyhteistyö kehittää ja vahvistaa alueen yhteistyösuhteita ja yhteisöllisyyttä
- Alueen luonnonalueiden säilyttämiseen ja entistämiseen tähtäävä toiminta tuo suuremman iskuvoiman, kun työtä tehdään rajat ylittävästi
- Alueen yhteiset arktiset olosuhteet luovat hyviä yhteistyöedellytyksiä ratkaisuille, jotka

liittyvät vihreän kasvun ja resurssitehokkuuden tuomiin haasteisiin tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Sápmia koskevat erityispiirteet

Saamelaiset ovat ammoisista ajoista asti asuneet ja hallinneet suurella kunnioituksella ja varovaisuudella saamelaisten asuttamien alueiden maita ja vesistöjä. Saamelaislinkeinojen perinteiset muodot ovat aina pitäneet lähtökohtanaan luonnonvarojen pitkäjännitteisyyttä ja kestäväää käyttöä. Jos luonnolliset edellytykset järkkyivät määrätyllä alueella, saamelaisilla oli mahdollisuus käyttää hyväkseen vaihtoehtoisia paikkoja samalla, kun horjuvat resurssit saivat palautua. Saamen kieli ilmaisee suhtautumista luontoon ja toisiin ihmisiin. Se on välttämätön väline siirrettäessä tietoja sukupolvelta toiselle.

Saamelaisten kyky selviytyä muutoksista ja kehittyä edelleen riippuu joukosta eri tekijöitä. Kestävä luonto, jota leimaa biologinen monimuotoisuus sekä koskematon, yhtenäinen maisema ovat tärkeimpiä edellytyksiä saamelaisyhteiskunnan kestäväälle ja pitkäaikaiselle kehitykselle. Luonto kuluu ja vahingoittuu yhä enenevässä määrin, eikä se kykene palautumaan lähitulevaisuudessa. Metsätalouden, vesivoimaloiden sekä myöhemmin tuulivoimaloiden ja kaivostoiminnan seurauksena maaperä on muuttunut. Sápmin alueella huomioitava ilmastomuutosten aste on monien vuosien ajan ollut huolestuttava. Saamelaisyhteiskunta on selviytynyt monista muutoksista. Saamelaiskansa on selviytynyt monista muutoksista ilman, että saamelaiskulttuuri on kadonnut. Saamelaiset ovat kuitenkin täysin riippuvaisia luonnosta, johon kohdistuva puuttuminen lisää saamelaiskulttuuriin vaikuttavia riskejä. Sápmin rajat ylittävän yhteistyön tavoitteena on aiemmillä ohjelmakausilla ollut saamen kielen vahvistaminen ja kehittäminen.

Aiempien ohjelmakausien antamat kokemukset ovat olleet hyviä, ja yhteiset muun muassa koulutukseen, koulutusmateriaalien ja kieliympäristöihin kohdistuvat panostukset ovat olleet pitkällä tähtäimellä tärkeitä saamen kielen säilyttämiselle ja vahvistamiselle. Samalla on luotu kohtaamispaikkoja, joissa varsinkin lapset ja nuoret ovat pystyneet kehittämään kielitaitojaan ja tapaamaan muita saamelaislapsia ja -nuoria muista maista. Kyseiset kohtaamispaikat ovat olleet tärkeitä sekä oman identiteetin että rajat ylittävän saamelaisalueen kehitykselle. Toisena rajat ylittävän yhteistyön keskeisenä osana on ollut dokumentoida ja esitellä saamelaisten kulttuurimuistoja ja -maisemaa. Tavoitteena on ollut estää arkaluonteisten ympäristöjen menettäminen ja lopullinen tuho esimerkiksi erilaisen hyväksikäytön ansiosta. Perinteisten arkeologisten ja laatua koskevien historiallisten menetelmien lähtökohdasta on myös ollut tärkeää esitellä saamelaisten historian kuvaus yhteyksissä, joissa saamelaiset ovat käyttäneet määrättyä maa-alueita nykyisen kansallisrajan molemmin puolin. Aiempi historiallinen kuvaus on ollut hyvin yleisluonteinen ja toisinaan jopa virheellinen. Menneellä kaudella on myös luotu areenoita ja verkostoja naispuolisille poronhoitajille, jotka ovat kokoontuneet yhteen, tehneet käytännön sovellutuksia ja keskustelleet perinteisistä ekologisista tiedoista sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Tavoitteena on ollut välittää tiedot eteenpäin seuraavalle sukupolvelle sekä muille yhteiskunnallisille areenoille. Sápmin sisällä tapahtuva jatkuva rajat ylittävä yhteistyö on vahvemman saamelaisalueen ja -identiteetin rakentamisen edellytys.

Saamelaiseen kulttuuriin, historiaan ja kulttuuriperintöön kytkeytyvien kysymysten ympärillä tapahtuva yhteistyö sisältää alueellista lisäarvopotentialia. Potentiaalinen lisäarvo voidaan tiivistää seuraavasti:

- Saamelaiskulttuuri, kulttuurimaisema, kulttuuriperinne ja historia tulevat näkyvimmiksi, kun niiden vahvistamiseksi ja kehittämiseksi tehtävä työ suoritetaan rajat ylittävästi, ts. saavutetaan suurempi kriittinen massa, jonka avulla näkyvyys paranee
- Sápmin sisäiset yhteistyösuhteet ja yhteisöllisyys kehittyvät ja vahvistuvat rajat ylittäviä kohtaamispaikkoja luomalla

- Yhteistyö saamen kielen lisääntyvän käytön puolesta luo lisäedellytyksiä elävän kielen säilyttämiselle
- Rajat ylittävä yhteistyö luo parempia edellytyksiä kokonaisvaltaisten yhteisten saamelaisongelmien parissa työskentelylle.

Ohjelma-alueen alueet ovat yhdessä halunneet jatkaa tämän alan kehittämistä.

Investointiprioriteettien valinta:

Ympäristön suojelu ja resurssien kestävä käytön edistäminen seuraavasti:

Luonnon- ja kulttuuriperinnön säilyttäminen, suojelu, edistäminen ja kehittäminen

Kyseinen investointiprioriteetti on valittu sen johdosta, että ohjelma-alueella leimaa ennen kaikkea rikas kulttuuriperintö ja tarve toteuttaa rajat ylittäviä säilyttämis-, edistämisen- ja kehittämistoimenpiteitä.

Biologisen monimuotoisuuden ja maaperän suojelu ja entistys sekä ekosysteemipalvelujen edistäminen, ml. Natura 2000 ja ympäristöystävällinen infrastruktuuri

Tämä investointiprioriteetti on valittu ohjelma-alueen maantieteellisen sijainnin johdosta, joka merkitsee monia eri ekosysteemejä ja harvinaista biologista monimuotoisuutta. Alueen järvien ja vesistöjen on oltava ekologisesti kestäviä, ja niiden vaihtelurunsaat elinympäristöt on säilytettävä. Tuntureiden ja rannikkoalueiden biologisen monimuotoisuuden, elämysarvojen sekä luonnon- ja kulttuuriarvojen alkuperäisyysasteen on oltava korkea. Ohjelma-alueella on tarvetta yhtenäistää sen luonnon ja elinympäristön säilyttämiseen, jalkauttamiseen ja entistämiseen tähtäviä menetelmiä. Luonnonympäristö-käsitteellä tarkoitetaan sekä maaperää että vesistöjä.

Teollisuuden resurssitehokkaaseen talouteen siirtymiselle annettava tuki sekä vihreän kasvun, julkisen ja taloudellisen sektorin ympäristöinnon ja -johtamisen edistäminen

Kyseinen investointiprioriteetti on valittu sen johdosta, että monet resurssitehokkaat ja ympäristöystävälliset ratkaisut tarvitsevat alueellista ajatustenvaihtoa ja kehitystä varsinkin ohjelma-alueen arktisen ja maantieteellisen sijainnin, kylmän ilmaston ja pitkien etäisyyksien johdosta. Sektorien ja maiden rajojen ylittävän kokemusten vaihdon avulla luodaan vihreämpää taloudellista kasvua julkisella ja yksityisellä sektorilla.

Temaattinen tavoite 8: Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen

Ohjelma-alueen analyysi osoittaa, että työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuteen liittyvät kysymykset näyttäytyvät strategisesti yhä tärkeämpänä alueen tulevaisuuden kysymyksenä. Määrätyt alat ovat suurten investointien johdosta tällä hetkellä laajentumassa voimakkaasti. Se johtaa pätevän työvoiman sekä oikeanlaisen ammattikoulutuksen kasvavaan tarpeeseen. Yhteinen uusiin työpaikkoihin tähtäävä toiminta antaa hyviä mahdollisuuksia rajat ylittävälle työlle. Työvoiman liikkuvuutta on edistettävä yhdessä. Yhteistyö on erityisen tärkeää sen johdosta, että alue on laaja ja maantieteellisesti syrjässä. Harva-asutus ja yhteiskuntien väliset pitkät etäisyydet luovat laajoja työmarkkina-alueita, joilla on erilaiset edellytykset ammattitaidon turvaamiselle ja elinkeinoelämän kehitykselle.

Alueen nuorisotyöttömyys on suhteellisen korkea verrattuna ohjelma-alueen yleiseen työttömyyteen. Suurilla hyvin koulutetuilla ja päteville nuorisoryhmillä on vaikeuksia löytää työtä alueelta. Ohjelma-alueella lisääntyy samanaikaisesti nuorten määrä, jotka eivät työskentele tai koulutaudu pakollisen perus- ja lukiokoulutuksen jälkeen (nk. koulupudokkaat tai NEETS-nuoret). Työmarkkinoiden ulkopuolella olevat ulkomailla syntyneet ovat myös tärkeä alueellinen työvoimareservi. Työmarkkinoille pääsy eroaa selvästi kotimaassa ja ulkomailla syntyneiden välillä siten, että kotimaassa syntyneisiin verrattuna työllisyysaste ulkomailla

syntyneiden parissa on alhaisempi²⁶. Koska ongelma on samankaltainen koko ohjelma-alueella, työmarkkinoiden toimijat tarvitsevat rajat ylittävää kokemusten vaihtoa²⁷. Senkaltainen toiminta vastaa täysin Eurooppa 2020 -strategiaa, joka tähtää osallistavaan kasvuun talouden stimuloimiseksi korkean työllisyyden sekä paremman sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden saavuttamiseksi.

Eurooppa 2020 -strategian korkeamman työllisyyden tavoite perustuu osittain tuleviin demograafisiin muutoksiin, jotka lähivuosikymmenien aikana ikääntyvän väestönosuuden kasvaessa merkitsevät suuria eläköityvien määriä, joiden ansiosta työvoiman määrä supistuu. Demografinen haaste asettaa myös korkeita vaatimuksia julkisten palvelujen tarjoamalle hoidolle ja hoivalle samanaikaisesti, kun esim. julkiselta sektorilta siirtyy suuri määrä työntekijöitä eläkkeelle. Demografinen kehitys voidaan toisaalta kääntää lisääntyvään kysyntään johtavaksi mahdollisuudeksi, joka saattaa luoda lisää työpaikkoja uusien innovatiivisten palvelujen ja tuotteiden avulla²⁸.

Ikääntyvä ohjelma-alueen väestö, suurempi eläkkeelle siirtyvien kuin työmarkkinoille astuvien nuorten määrä sekä korkea työttömyys nuorten ja ulkomailla syntyneiden parissa suurissa osissa aluetta luovat suuren tarpeen työvoiman ja työntekijöiden kohtaamiselle sekä nuorten ja ulkomailla syntyneiden ammattitaidon validoinnille²⁹. EU:n Itämeren alueen strategian³⁰ mukaan ohjelmalla on mahdollisuus priorisoimalla 8. teematavoitetta tukea syvemmälle pureutuvaa yhteistyötä edistämällä ja avustamalla rajat ylittäviä työllisyysratkaisuja sekä työvoiman liikkuvuutta. Tällä teemalla, joka ei ole esiintynyt aiemmillä ohjelmakausilla, on siten sekä potentiaalia että tarvetta.

Sápmia koskevat erityispiirteet

Saamelaiseen elinkeinotoimintaan, kulttuuriin ja perinteisiin kytkeytyvä tiedon siirto on Sápmiin kannalta eräs saamelaiskulttuurin ja -identiteetin perusedellytyksistä. Saamelaisten koulutuslaitokset sekä muut saamelaisorganisaatiot ovat tärkeitä tiedon ja kulttuurin välittäjiä sekä osaamisen kehittäjiä. Tiedon ja koulutuksen tarve eri alueilla on samanlainen Sápmiin kuuluvissa maissa. Rajat ylittävä nuorille aikuisille suuntautuva koulutus edistää perinteisten saamelaiselinkeinojen, -kielten ja -kulttuurin vahvistamiseksi tehtävää työtä. Maitten välistä vuoropuhelua ja yhteistoimintaa on mahdollista vakiinnuttaa rajat ylittävien koulutustoimien, työpajojen, kokemustenvaihdon ja verkostojen rakentamisen avulla. Siten vahvistetaan edellytyksiä alkuperäiskansojen mahdollisuudelle saada vaikutusvaltaa heidän elämäänsä ja kulttuuriansa koskeissa kysymyksissä.

Vuosien 2007–2013 ohjelmakaudella tämä teema ei ollut oma priorisoitunut alueensa, vaan työvoiman- ja pätevyysnäkökulmiin liittyviä kysymyksiä on hoidettu kaikilla priorisoiduilla alueilla.

Työllisyyttä ja työvoiman liikkuvuutta edistämällä saavutettavat tiivistetyt lisäarvot:

- Laajentunut ja eriytyneempi työmarkkina-alue, joka tarjoaa parempia mahdollisuuksia sekä julkisille että yksityisille työmarkkinatoimijoille ja työvoimalle.
- Yhteistyöllä saavutettu suurempi useampia eri alueita ja aloja kattava tieto- ja osaamismäärä, kuin mitä on mahdollista saavuttaa yksin.
- Rajat ja alat ylittävän yhteistoiminnan avulla saavutettu suurempi kriittinen massa edistää uusien tai laajempien verkostojen luomista ohjelma-alueella.
- Rajat ylittävien täydentävien ympäristöjen ja rakenteiden luominen yhteistyöllä, jolla edistetään uusia mahdollisuuksia ja alueellista lisäarvoa.

Investointiprioriteetin valinta:

Kestävän ja hyvälaatuisen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen eheyttämällä rajat ylittäviä työmarkkinoita, mukaan lukien rajat ylittävä liikkuvuus, yhteiset paikalliset työllistämisalitteet, tiedotus- ja neuvontapalvelut sekä yhteinen koulutus

Tämä investointiprioriteetti on luonteenomainen Euroopan alueohjelmille, ja se on valittu ohjelma-alueella vallitsevan työvoiman pulan johdosta samalla, kun työttömyys nuorten ja ulkomailla syntyneiden keskuudessa on laajaa. Rajat ylittävä yhteistoiminta antaa potentiaalia ja hyviä edellytyksiä työllisyyden ja työvoiman rajat ylittävän liikkuvuuden edistämiseksi. Ohjelma toimii yhdessä Ruotsin ja Suomen ESR-toimenpiteiden kanssa. Ohjelma-alueen alueet ovat yhdessä halunneet jatkaa tämän alan kehittämistä.

Ennakkoarviointi

Ennakkoarvioijat osallistuivat ohjelman kirjoituksen käynnistyskokoukseen Haaparannalla 6.-7. toukokuuta 2013, jossa he antoivat tietoja toimeksiannosta ja ennakkoarvioinnin käsittelemistä kysymyksistä. Ennakkoarvioijat ovat sen jälkeen osallistuneet tiiviisti työ- ja johtoryhmän kokouksiin ja antaneet ohjelmaluonnokseen liittyviä näkökantoja ja opastusta. Ohjelmaluonnos ja ohjelma-alueen analyysi on kokouksia ennen toimitettu ennakkoarvioijille.

Ohjelmasihteeristö on ohjelmapirosessin aikana konsultoinut ennakkoarvioijia suullisesti ja kirjallisesti saaden opastusta sekä ohjelman kuvaukselle, indikaattoreille että ohjelmalogiikalle. Ennakkoarvioijat jättivät 26. marraskuuta 2013 ex ante-arviointinsa. Prosessin aikainen raportointi ja vuorokeskustelu on ollut rakenteellista ja arvokasta ohjelmaluonnoksen kehitykselle.

Ohjelman sihteeristö on huomionnut ennakkoarvioijien arvion ohjelmatekstin tarvitsemista parannuksista ja selkeytyksistä. Suositusten mukaan 4. toimintalinjan hyötyä ja arvoa sekä 3. toimintalinjaan sisältyvää 3. investointiprioriteettia (IP) on selkeytetty ja rajoitettu. Alueen erityistarpeiden kuvaus on analyysitekstissä 3. IP:n osalta saanut suuremman sijan. Selvennysten yhteydessä on tarkennettu myös erityistavoitteita sekä varojen jakoa. Ohjelma-alueen toimijat ovat ilmaisseet voimakkaasti haluavansa säilyttää 3. toimintalinjan ja sen investointiprioriteetit sekä 4. toimintalinjan ohjelmaluonnoksessa.

Ennakkoarvioijien näkökannat on huomioitu myös valittaessa indikaattoreita, niiden muotoilua ja tavoitearvoja. Tulos- ja aktiviteetti-indikaattoreita on korjattu siten, että niistä on tullut olennaisia ja oikein muotoiltuja. Useampia indikaattoreita on valittu, ja tavoitearvot ovat kaikille kohtuullisia ja realistisia. Indikaattorit noudattavat lisäksi muiden Interreg-ohjelmien linjaa.

1.1.2 Temaattisten tavoitteiden ja vastaavien investointiprioriteettien valinnan perusteet, joissa on huomioitu yhteiset strategiset puitteet, ja joka rakentuu koko ohjelma-alueen tarpeisiin ja niiden kohtaamisen vaatimaan strategiaan. Tarkoituksena on sovellettavissa olevissa tapauksissa korjata esiarvioinnin osittamat virheelliset lenkit.

Taulukko 1: Temaattisten tavoitteiden ja investointiprioriteettien valintaperusteet

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valintaperuste
01 - Tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovoinnin vahvistaminen	1b - Edistetään yritysten investointeja tutkimuksessa ja innovoinnissa ja kehitetään yritysten, tutkimus- ja kehityskeskusten sekä korkeamman koulutussektorin välisiä yhteyksiä ja synergioita varsinkin edistämällä tuote- ja palvelukehitykseen, sosiaaliseen ja ympäristöinnovointiin, julkisiin sovellutuksiin, kysynnän kannustukseen, verkostoihin, klustereihin ja avoimeen innovointiin tehtäviä investointeja älykkäällä erikoistumisella, tukemalla teknistä ja soveltavaa tutkimusta, esitutkimusta, aikaisia tuotteiden varmuksia ja kehittyneen sekä ensituotannon kapasiteettia, etenkin tärkeän mahdollistavan tekniikan kohdalla ja tekniikan levittämiseksi yleisiin päämääriin.	1) Vahvistetaan rajat ylittävää kapasiteetin rakentamista, joka antaa alueen toimijoille mahdollisuuden saavuttaa Horisont 2020 -ohjelman tavoitteet. 2) Vahvistetaan ja kehitetään rajat ylittävää edellisellä ohjelmakaudella saavutettua innovointijärjestelmää.
03 - Pk-yritysten kilpailukyyn parantaminen	3b - Etenkin kansainvälistymiseen tähtävien pk-yrityksille tarkoitettujen liikemallien kehittäminen ja soveltaminen.	1) Pk-yritysten suurempi tarve rajat ylittävästä yhteistoiminnasta 2) Lisääntynyt kansainvälinen kilpailu 3) Monet pienet (mikro) yritykset tarvitsevat täydentäviä resursseja kilpailukykyä parantamiseksi
06 - Ympäristön suojelu ja resurssien kestävä käytön edistäminen	Ympäristön suojelu ja resurssien kestävä käytön edistäminen seuraavasti: 6c - Luonnon- ja kulttuuriperinnön säilyttäminen, suojaaminen, edistäminen ja kehittäminen 6d - Biologisen monimuotoisuuden ja maaperän suojaus ja entistys sekä ekosysteemipalvelujen edistäminen, ml. Natura 2000, ja ympäristöystävällinen infrastruktuuri 6g - Teollisuuden resurssitehokkaiseen talouteen siirtymisen tukeminen, vihreän kasvun, julkisen ja taloudellisen sektorin ympäristöinnoinnin ja -johtamisen edistäminen.	1) Alueen rikas kulttuuriperintö tarvitsee säilyttämiseen ja kehittämiseen tähtäviä rajat ylittäviä toimenpiteitä 2) Alueella on paljon erilaisia harvinaisen biologisen monimuotoisuuden sisältäviä ekosysteemejä. Luonnonalueiden ja niiden elinympäristöjen säilyttäminen, jalkauttaminen ja entistäminen vaativat yhdenmukaistavia työmenetelmiä. 3) Alueen arktisen sijainnin ja pitkien matkojen ansiosta tarvitaan resurssitehokkaita ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja, sektorit ja valtiot ylittävää alueellista vaihtoa ja kehitystä.

08 - Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen	8e - Kestävän ja hyvälaatuisen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen eheyttämällä rajat ylittäviä työmarkkinoita, mukaan lukien rajat ylittävä liikkuvuus, yhteiset paikalliset työllistämisaioitteet, tiedotus- ja neuvontapalvelut sekä yhteinen koulutus.	1) Myös demografiset muutokset vaativat yhteen sovittamista sen johdosta, että alueella esiintyy sekä työvoimanpuutetta että työttömyyttä etenkin nuorten ja ulkomailla syntyneiden parissa. 2) Nuorten, koulupudokkaiden ja ulkomailla syntyneiden työmarkkinamahdollisuuksia parantavien alueellisten rajat ylittävien aloitteiden edistäminen, sekä nuorten alueen työmarkkinarajojen ylittävän liikkuvuuden edistäminen. 3) Työllisyys- ja työpaikkamahdollisuuksien hakeminen sovittamalla yhteen elinkeinoelämän laajentuminen ja työvoiman tarve.
---	---	--

1.2 Varojen jakoperusteet

Temaattiset tavoitteet ja sovellettavissa tapauksissa temaattiseen keskittymiseen tähtävien vaatimusten mukaiset varojen jakoperusteet (unionin tuki) sekä ennakoarvointi huomioiden.

Alueelliset toimijat ovat ohjelma-alueen analyysia, strategisia alueellisia ohjelmia, kytköksiä muihin EU-ohjelmiin sekä vuosien 2007 – 2013 ohjelmakauden antamia kokemuksia ja ennakoarvointia käyttäen päätyneet neljän eri toimintalinjan sekä teknisen tuen väliseen varojen jakoon.

- Temaattinen alue 1: 27 %, Tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovoinnin vahvistaminen
- Temaattinen alue 3: 31 %, Pk-yritysten kilpailukyyn vahvistaminen
- Temaattinen alue 6: 27 %, Ympäristön suojelu ja resurssien kestävän käytön edistäminen
- Temaattinen alue 8: 8 %, Kestävän ja hyvälaatuisen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen sekä
- 7 % tekninen tuki.

Edellisen ohjelmakauden kokemukset osoittavat, että 1. ja 3. temaattista tavoitetta vastaavat toimintalinjat olivat vahvoja ja toivat hyviä tuloksia. Ennakoarvointi ehdottaa myös, että yllä mainittua taustaa vasten näihin kahteen alueeseen panostetaan jatkossakin. Alueet ovat päättäneet jakaa 58 % ohjelman varoista näille kahdelle alueelle, 27 % ensimmäiselle ja 31 % kolmannelle temaattiselle alueelle sen johdosta, että kasvun katsotaan tapahtuvan parhaiten yrityksissä ja etenkin tutkimuksen ja innovoinnin kanssa läheistä yhteistyötä tekevissä yrityksissä. Kolmas temaattinen tavoite on saanut korkeimman prioriteetin, ja alueet ovat päättäneet kehittää eritoten saamelaiselinkeinoja. Kansallisarajat ylittävän lisääntyvän yhteistoiminnan avulla alueen elinkeinoelämä saa taitoja, resursseja ja innovaatioita, joiden avulla kehitetään liiketoimintaa ja vahvistetaan asemia sekä lähimarkkinoilla että alueen ulkopuolella. Rajat ylittävän yhteistyön tavoitteena on uusien innovaatioiden saavuttaminen sekä pk-yritysten mahdollisuuksien vahvistaminen osallistamalla ne alueen rajat ylittäviin tutkimus- ja innovointiympäristöihin.

Kuudennen teematavoitteen osalta alueet ovat valinneet kolme investointiprioriteettia. Kolmen investointiprioriteetin ja aiempien ohjelmakausien vastaavan toiminnan tuomien kokemusten valossa 27 % ohjelman varoista on päätetty jakaa kuudennelle teematavoitteelle. Etenkin Sápmin osa-alueen

kulttuuririkkaus on tärkeä osa alueen yhteisöllisyyttä ja vetovoimaa. Sitä on mahdollista kehittää ja profiloida yhdessä. Ohjelma-alueen luonto on hyvin arvokasta, ja se on säilytettävä ja suojeltava tulevaisuutta varten. Alueen edellytyksiin kuuluvat pitkät etäisyydet, harvuus, kausittainen pimeys sekä kylmä ilmasto merkitsevät resurssien suurta kulutusta. Vihreämpien ja ympäristöystävällisempien edellytysten luomiseksi tarvitaan vähäresurssisten yhteiskunnallisten ratkaisujen kehittämistä. Sen tärkeänä edellytyksenä on rajat ylittävä yhteistyö.

Ohjelmalle suhteellisen uuden kahdeksannen temaattisen tavoitteen vakiintumisen arvioidaan vievän aikaa, minkä johdosta hankkeiden määrästä ja laajuudesta tulee vähäisempi. Erona yksilöihin kohdentavaan sosiaalirahastoon Pohjoinen-ohjelmassa toivotaan yhteensovittavuusongelman rakenteisiin vaikuttavaa toimintaa. Ohjelman on myös tuettava työmarkkinoiden ulkopuolella olevien parissa työskentelevien henkilöiden välistä kokemustenvaihtoa ja oppimista.

Ohjelma-alueen kehityksen ja paremman kilpailukyvyn edellytyksenä on, että pätevää työvoimaa sovitetaan yhteen kysynnän kanssa aloilla, joissa työmarkkinoiden rajat ylittävää liikkuvuutta on tarvetta stimuloida.

Alueet ovat päättäneet varata aiempaa enemmän varoja tekniselle tuelle laajan ohjelma-alueen johdosta, jolla järjestettävät kokoukset ja tiedotustoimet merkitsevät korkeita kuluja. Ohjelman kielinä on sekä ruotsi että suomi, mikä merkitsee suuria kääntämis- ja tulkkauskuja, mutta joissakin tapauksissa myös saamen kielelle kääntämisen tuomia kuluja. Aiempaan ohjelmakauteen verrattuna vaadittava tuloksien seuranta ja arviointi merkitsee myös suurempia kuluja.

Taulukko 2: Yhteistyöohjelman investointistrategian katsaus

Toimintalinja	EAKR-tuki €	Unionin yhteistyöohjelmalle myöntämän kokonaistuen osuus (%)			Temaattinen tavoite	Investointiprioriteetit	Investointipriorisointia seuraavat erityistavoitteet	Erityistavoitteen tulosindikaattorit
		EAKR	ENI (jos sovellettavissa)	IPA (jos sovellettavissa)				
Tutkimus ja innovointi	11 340 000	27,03 %	0,00%	0,00%	Tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovoinnin vahvistaminen	Edistetään yritysten investointeja tutkimuksessa ja innovoinnissa ja kehitetään yritysten, tutkimus- ja kehityskeskusten sekä korkeamman koulutussektorin välisiä yhteyksiä ja synergioita etenkin edistämällä tuote- ja palvelukehitykseen, sosiaaliseen ja ympäristöinnovointiin, julkisiin sovellutuksiin, kysynnän kannustukseen, verkostoihin, klustereihin ja avoimeen innovointiin tehtäviä investointeja älykkäällä	<p>Erityistavoite 1: Yritysten innovaatioiden kaupallistamiskykyä on vahvistettu alueen painopistealueilla</p> <p>Erityistavoite 2: Innovointijärjestelmän toimijat ovat vahvistaneet kykyään toimia Euroopan tutkimusareenoilla alueen painopistealueilla.</p>	<p>Tavoite 1: Innovoivien toimijoiden osuus alueella.</p> <p>Tavoite 2: Horisont 2020 -ohjelman hyväksymät hakemukset</p>

						erikoistumisella, tukemalla teknistä ja soveltavaa tutkimusta, esitutkimusta, aikaisia tuotteiden varmuksia ja kehittyneen sekä ensituotannon kapasiteettia, etenkin tärkeän mahdollistavan tekniikan kohdalla ja tekniikan levittämiseksi yleisiin päämääriin.		
Yrittäjyys	12 975 240	30,9 %	0,00%	0,00%	Pk-yritysten kilpailukyyn parantaminen	Etenkin kansainvälistymiseen tähtäävien pk-yrityksille tarkoitettujen liikemallien kehittäminen ja soveltaminen	Erityistavoite 1: Suurempi määrä rajat ylittäviä liikemalleja käyttäviä pk-yrityksiä Erityistavoite 2: Alueen pk-yritysten lisääntynyt vienti	Tavoite 1: Rajat ylittävää liikeyhteistyötä ohjelman painopistealueilla tekevät pk-yritykset Tavoite 2: Vientiä harjoittavat pk-yritykset
Kulttuuri ja ympäristö	11 340 000	27,03 %	0,00%	0,00%	Ympäristön suojeleminen ja resurssien kestävä käytön edistäminen	Ympäristön suojeleminen ja resurssien kestävä käytön edistäminen seuraavasti: 1. Luonnon- ja	Erityistavoite 1: Alueen kulttuuri ja kulttuuriperintö on vahvistunut ja elävöitynyt	Tavoite 1: Rekisteröityjen vierasmajoitusten määrä

						<p>kulttuuriperinnön säilyttäminen, suojelu, edistäminen ja kehittäminen</p> <p>2. Biologisen monimuotoisuuden ja maaperän suojelu ja entistys sekä ekosysteemipalvelujen edistäminen, ml. Natura 2000 ja ympäristöystävällinen infrastruktuuri</p> <p>3. Teollisuuden resurssitehokkaaseen talouteen siirtymiselle annettava tuki sekä vihreän kasvun, julkisen ja taloudellisen sektorin ympäristöinnovoinnin ja -johtamisen edistäminen</p>	<p>Erityistavoite 2: Luonnonympäristöjen säilytystila on parantunut</p> <p>Erityistavoite 3: Alueen julkisen sektorin vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta koskevat tiedot ja osaaminen ovat lisääntyneet</p> <p>Sápmia koskevat erityispiirteet: Kielen asema saamelaisväestön keskuudessa on vahvistunut</p>	<p>Tavoite 2: Ympäristöindeksi</p> <p>Tavoite 3: Osaamisindeksi</p> <p>Sápmia koskevat erityispiirteet: Kieli-indeksi</p>
Yhteiset työmarkkinat	3 360 000	8,01 %	0,00%	0,00%	Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen	Kestävän ja hyvälaatuisen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen eheyttämällä rajat	Erityistavoite 1: Rajat ylittävä liikkuvuus työmarkkinoilla on lisääntynyt.	Tavoite 1: Rajat ylittävää työpendelöintiä koskevat tiedustelut

						ylittäviä työmarkkinoita, mukaan lukien rajat ylittävä liikkuvuus, yhteiset paikalliset työllistämisalotteet, tiedotus- ja neuvontapalvelut sekä yhteinen koulutus	Sápmia koskevat erityispiirteet: Parempi ammattitaito ja tiedonkehitys saamelaislinkeinoissa	Sápmia koskevat erityispiirteet: Saamelaislinkeinoihin kohdistuvat koulutustoimet
Tekninen tuki	2 936 630	7,00 %	0,00%	0,00%	-	-	Luoda edellytykset ohjelman tehokkaalle toteutukselle.	-

Alaosasto 2.A. Muiden toimintalinjojen kuin teknisen tuen kuvaus**2.A.1 Toimintalinja** (toistetaan jokaisella toimintalinjalla)

<i>Toimintalinjan tunnusluku</i>	Toimintalinja 1
<i>Toimintalinjan nimi</i>	Tutkimus ja innovointi

☐ Toimintalinja toteutetaan vain rahoitusvälineen avulla	
☐ Toimintalinja toteutetaan vain unionin tasolla perustetun rahoitusvälineen avulla	
☐ Toimintalinja toteutetaan paikallisesti johdetulla kehitysvälineellä	

2.A.2 Useamman kuin yhden teematavoitteen sisältävän toimintalinjan perusteet (sovellettavissa tapauksissa)

Ohjelman toimintalinjoilla ei käytetä useampia temaattisia tavoitteita..

2.A.3 Rahasto ja unionin tuen laskuperusteet

(toistetaan kuhunkin toimintalinjaan kuuluvan rahaston kohdalla)

<i>Rahasto</i>	EAKR
<i>Laskentaperuste (tukeen oikeuttavien tai tukeen oikeuttavien julkisten menojen summa)</i>	Tukeen oikeuttavien menojen summa

2.A.4 Investointiprioriteetti (toistetaan toimintalinjaan sisältyvän jokaisen investointiprioriteetin kohdalla)

<i>Investointiprioriteetti</i>	1b - Edistetään yritysten investointeja tutkimuksessa ja innovoinnissa ja kehitetään yritysten, tutkimus- ja kehityskeskusten sekä korkeamman koulutussektorin välisiä yhteyksiä ja synergioita etenkin edistämällä tuote- ja palvelukehitykseen, sosiaaliseen ja ympäristöinnovointiin, julkisiin sovellutuksiin, kysynnän kannustukseen, verkostoihin, klustereihin ja avoimeen innovointiin tehtäviä investointeja älykkäällä erikoistumisella, tukemalla teknistä ja soveltavaa tutkimusta, esitutkimusta, aikaisia tuotteiden varmuksia ja kehittyneen sekä ensituotannon kapasiteettia, etenkin tärkeän mahdollistavan tekniikan kohdalla ja tekniikan levittämiseksi yleisiin päämääriin.
--------------------------------	--

2.A.5 Investointiprioriteetteihin ja odotettuihin tuloksiin liittyvät erityistavoitteet

<i>Tunnusnumero</i>	1
<i>Erytystavoite</i>	Yritysten innovaatioiden kaupallistamiskykyä on vahvistettu alueen painopistealueilla.
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	<p>Yritysten edellytyksiä osallistua yliopistojen ja tutkimuslaitosten osaamisen kehittämiseen on helpotettava esimerkiksi stimuloimalla osaamisen siirtoa yritysten ja tutkimusympäristöjen välillä. Alueen yritysten paremmalla innovointikyvyllä on mahdollista kehittää, kaupallistaa ja jalkauttaa useampia kansainvälisille markkinoille tarkoitettuja tuotteita ja palveluja.</p> <p>Innovatiiviset ympäristöt eivät kata ainoastaan kohtaamispaikkoja, joissa innovoijat, yrittäjät, opiskelijat, insinöörit ja liiketoiminnan kehittäjät tapaavat, vaan myös innovointialueeseen sisältyviä osaamisen kehitystä ja inspiraatiota tarjoavia ympäristöjä. Ympäristöt toimivat ääritapauksissa luovina laboratorioina, joita leimaa yliopistojen/tutkimustenlaitosten, elinkeinoelämän, viranomaisten ja ympäröivän yhteiskunnan välinen yhteistoiminta, jonka tavoitteena on nopeuttaa rajat ylittävien tuotteiden ja palvelujen saattamista markkinoille.</p> <p>Elinkeinoelämän innovointikyvyn kannustaminen sekä yritysten ja T&K-keskusten välisen rajat ylittävän tiedon siirron kannustamiseksi kehitettävät rakenteet ovat tärkeitä. Strategisten, pitkälle suuntaavien tutkimukseen ja kehitykseen tähtäävien toimien avulla julkinen sektori kykenee yhdessä elinkeinoelämän kanssa tyydyttämään paremmin alueelliset tarpeet, mutta myös kehittämään kilpailukykyisiä tuotteita ja palveluita laajemmille kansainvälisille markkinoille.</p>

<i>Tunnusnumero</i>	2
<i>Erytystavoite</i>	Innovointijärjestelmän toimijat ovat vahvistaneet toimintakykyään eurooppalaisilla tutkimusareenoilla alueen painopistealoilla.
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	<p>Kehittyneelle innovointikyvyllä on erittäin tärkeää toimia yhdessä ulkomaailman kanssa. Vuorovaikutuksen tuloksena saavutetaan suurempi kriittinen massa, joka koostuu useammista toimijoista ja paremmasta osaamisesta. Se saattaa tukea kestäväen kehityksen parempia edellytyksiä sekä</p>

	<p>alueellisessa että globaalissa perspektiivissä. Se saattaa myös yliopistojen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kapasiteetin vahvistumisen kautta tukea niiden kykyä osallistua EU:n Horisont 2020 - innovointi- ja tutkimusohjelmaan.</p> <p>Verkostojen rakentaminen ja strategisten liittoutumien luominen tutkimuslaitosten välille ovat pitkäaikaisen rajat ylittävän yhteistyön lähtökohtia. Nykyistä tutkimuksen ja teknisen kehityksen potentiaalia on mahdollista hyödyntää tehokkaasti luomalla säännöllinen ja järjestelmällinen vuorokeskustelu ohjelma-alueen keskeisten toimijoiden välille. Alueellista hyötyä on mahdollista saavuttaa, kun tutkimuspanostukset kytketään yhteen elinkeinoelämän kanssa tehtävän yhteistyön kanssa.</p>
--	---

Taulukko 3: Ohjelmalle tunnusomaiset tulosindikaattorit (erityistavoitetta kohden)

Tunnusnumero	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
Tavoite 1	Innovoivien toimijoiden osuus alueella	Määrä	106	2013	116	Tilastot	2014 2018 2020 2023
Tavoite 2	FP7/Horisont 2020 -ohjelman hyväksymät hakemukset	Määrä	1	2013	5	Tilastot	2014 2018 2020 2023

2.A.6 Investointiprioriteetin tukemat toimenpiteet (investointiprioriteettia kohden)

2.A.6.1 Kuvaa esimerkein tuettavia toimenpiteitä, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita. Sovellettavissa tapauksissa ilmoitetaan myös pääasialliset kohderyhmät, erityiset territoriot ja tuen vastaanottajat.

<i>Investointiprioriteetti</i>	1b - Edistetään yritysten investointeja tutkimuksessa ja innovoinnissa ja kehitetään yritysten, tutkimus- ja kehityskeskusten sekä korkeamman koulutussektorin välisiä yhteyksiä ja synergioita etenkin edistämällä tuote- ja palvelukehitykseen, sosiaaliseen ja ympäristöinnovointiin, julkisiin sovellutuksiin, kysynnän kannustukseen, verkostoihin, klustereihin ja avoimeen innovointiin tehtäviä investointeja älykkäällä erikoistumisella, tukemalla teknistä ja soveltavaa tutkimusta, esitutkimusta, aikaisia tuotteiden varmuksia ja kehittyneen sekä ensituotannon kapasiteettia, etenkin tärkeän mahdollistavan tekniikan kohdalla ja tekniikan levittämiseksi yleisiin päämääriin.
<p>Alueen yrityksiä, viranomaisia, organisaatioita sekä yliopistoja/tutkimuslaitoksia ja alueen yleistä kehitystä on harva-asutusrakenteen ja pitkien laajemmille markkinoille johtavien etäisyyksien johdosta tärkeää kannustaa ja osallistaa rajat ylittäviin innovointijärjestelmiin alueen harva-asutuissa osissa. Avoimen, rajat ylittävän innovoinnin avulla tuetaan uusien toimijoiden mukaantuloa, joilla on erilaiset resurssit, sukupuoli ja etninen alkuperä. Eri aloja edustavien ideoiden, alueiden, kansojen ja kansainvälisten toimijoiden välillä tapahtuu kannustavaa ristipölytystä. Joitakin esimerkkejä toimintalinjaan sisältyvistä rajat ylittävistä toimenpiteistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eri alojen ja sektoreiden välisiä rajat ylittäviä kohtaamispaikkoja kehittävät toimet • Tutkimustulosten rajat ylittävän kaupallistamisen mahdollistavat toimet • Innovointia, tuotekehitystä ja yrittäjyyttä vihreä talous mukaan lukien kannustavat ja mahdollistavat toimet • Tutkimustulosten, ideoiden ja tietojen paremman hyödyntämisen varmistaminen nykyisissä ja uusissa yrityksissä. <p>Vankan tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovaatiokehityksen mahdollistamiseksi tarvitaan parempaa ja laajempaa rajat ylittävää yhteistoimintaa yliopistojen/tutkimuslaitosten, elinkeinoelämän, viranomaisten ja muun yhteiskunnan välillä. Joitakin esimerkkejä toimintalinjaan sisältyvistä rajat ylittävistä toimenpiteistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Useampien fyysisinä ja virtuaalisina kohtauspaikkoina sekä innovatiivisen työn luovina laboratorioympäristöinä toimivien rajat ylittävien innovatiivisten ympäristöjen luominen. Niiden on oltava monipuolisia, sallivia ja innovatiivisia kaikille tarkoitettuja ympäristöjä • Rajat ylittävien sekä avoimien innovointijärjestelmien kehitystä kannustavat toimet <p>Lisääntyvä kansainvälinen yhteistoiminta on erityisen tärkeää alueen kehitykselle muun muassa vahvistettaessa työtä avoimilla innovoinneilla. Kansainvälistä yhteistyötä on mahdollista vahvistaa synergiasa EU:n Itämeren alueen strategian sekä EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelman Horisont 2020 kanssa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laajemmat rajat ylittävää tietokolmiota (koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin yhteistoimintaa) painopistealueilla tukevat toimet	

- Yliopistojen, tutkimuslaitosten, ammattikorkeakoulujen, korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kykyä osallistua Horisont 2020 -ohjelmaan alueen painopistealoilla vahvistavat rajat ylittävät toimet
- Nuorten aikuisten, naisten ja ulkomailla syntyneiden osallistumista innovointiprosesseihin ja -järjestelmiin kehittävät toimet, jotka vahvistavat genus- ja monimuotoisuuskysymyksiä koskevien metodien kehitystä ja tietojen levitystä innovointia tukevassa järjestelmässä.

Toimien pääasialliset tavoiteryhmät: Yliopistot, korkeakoulut, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä julkinen sektori ja elinkeinoelämä.

Pääasialliset tuensaajat: Yliopistot, korkeakoulut, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä julkinen sektori ja elinkeinoelämä.

Erityiset tavoiteterritoriot: Pohjoisen ja Sápmin osa-alueet

2.A.6.2 Toimien valintaa johtavat periaatteet

<i>Investointiprioriteetti</i>	1b - Edistetään yritysten investointeja tutkimuksessa ja innovoinnissa ja kehitetään yritysten, tutkimus- ja kehityskeskusten sekä korkeamman koulutussektorin välisiä yhteyksiä ja synergioita etenkin edistämällä tuote- ja palvelukehitykseen, sosiaaliseen ja ympäristöinnovointiin, julkisiin sovellutuksiin, kysynnän kannustukseen, verkostoihin, klustereihin ja avoimeen innovointiin tehtäviä investointeja älykkäällä erikoistumisella, tukemalla teknistä ja soveltavaa tutkimusta, esitutkimusta, aikaisia tuotteiden varmuksia ja kehittyneen sekä ensituotannon kapasiteettia, etenkin tärkeän mahdollistavan tekniikan kohdalla ja tekniikan levittämiseksi yleisiin päämääriin.
<p>Hankkeiden yleisvaatimuksena on, että niiden on tuettava Eurooppa 2020 -strategian toteuttamista ja sisällöltään vastattava ohjelman suuntaa ja muita muodollisia hakeuehtoja. Alla olevat kriteerit nähdään hankkeiden valintaperiaatteina toimintalinjalla.</p> <p>Alueellinen lisäarvo Ohjelman rahoittamien hankkeiden on tuotava selkeää alueellista lisäarvoa Pohjoisen-ohjelman alueelle. Tähtäimessä on mahdollisimman pitkälle ulottuva kolmen kansan välinen yhteistyö.</p> <p>Tuloshakuisuus Hankkeilla on oltavaa selkeää toimenpidelogiikka (vaikutusketju). Sen mukaan hanke tukee erityisen, hankkeen ajankohtaisen investointiprioriteetin mukaisen tavoitteen saavuttamista. Hakijan on kuvattava hankkeen aktiviteettien, suoranaisten tulosten ja vaikutusten välistä yhteyttä. Vaikutusketjun on oltava selkeän ja loogisen sekä sisältävän mitattavia tavoitteita.</p> <p>EU:n Itämeren alueen strategia EU:n Itämeren alueen makroalueellinen strategia sisältää joukon mahdollisia yhteistyöalueita, jotka on mahdollista kytkeä Pohjoisen-ohjelmaan.</p>	

Horizontaaliset kriteerit kasvuvälineinä

8. luvussa kuvatut horizontaaliset kriteerit on huomioitava hankkeissa. Niitä ovat kestävä kasvu, yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä syrjinnän ehkäisy, naisten ja miesten tasa-arvo sekä saamen kieli (erityisesti saamelaishankkeissa).

Pysyvät vaikutukset

Hankkeissa pyritään pysyvien yhteistyörakenteiden luomiseen siten, että toimet tuovat pitkäjännitteisiä ja pysyviä muutoksia ohjelman priorisoimilla alueilla.

Tähän toimintalinjaan sisältyy myös **hankkeiden valintaan liittyviä erityisperiaatteita**. EU:n älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia vaatii myös alueita toimittamaan selkeää alueelle komparatiivisia etuja sekä paikallista, alueellista ja eurooppalaista lisäarvoa⁸ merkitsevää toimintaa. Pohjoinen-ohjelman tehtävänä on tukea ja stimuloida kehitystä alueen vahvuusaloilla. Ohjelman on keskityttävä⁹ seitsemään priorisoituun painopistealueeseen saavuttaakseen temaattisen alueen tavoitteet sekä sen investointiprioriteetin. Käytäntöä on noudatettu hyvin tuloksin myös aiemman ohjelmakauden aikana. Painopistealueet saavat sekä Pohjoisen että Sápmin osa-alueella hallitsevan tehtävän toimintalinjan hankkeita priorisoitaessa. *Innovointijärjestelmästä tulevia hankeideoita priorisoidaan*. Yksityiskohtaisempia tietoja saa liitteestä 4.

Painopistealueet ovat:

- Palvelusektorin elinkeinot
- Perusteellisuuden ja pk-yritysten välinen yhteistoiminta
- Testaustoiminta
- Energia- ja ympäristötekniikka/Puhdas teknologia
- Digitaaliset palveluelinkeinot
- Kulttuurilliset ja luovat elinkeinot
- Saamelaiselinkeinot

2.A.6.3 Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Investointiprioriteetti</i>	
<i>Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.4 Suurehkojen hankkeiden suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Investointiprioriteetti</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.5 Aktiviteetti-indikaattorit (investointiprioriteettia kohden)

Taulukko 4: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset aktiviteetti-indikaattorit

Tunnusnumero	Indikaattori (indikaattorin nimi)	Mittayksikkö	Tavoite-arvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
CO01	Tukea saavien yritysten määrä	Lukumäärä	50	Raportoitu	Vuosittain
CO41	Rajat ylittäviin monikansallisiin tai alueiden välisiin tutkimushankkeisiin osallistuvien yritysten määrä	Yritysten määrä	50	Raportoitu	Vuosittain
A1	Uusiin tuotteisiin, palveluihin tai menetelmiin johtaviin toimiin osallistuvat toimijat	Toimijoiden määrä	100	Raportoitu	Vuosittain
CO27	Yksityiset investoinnit, jotka sopivat yhteen julkisen T&K-hankkeille annettavan tuen kanssa	Euroa	860 000	Raportoitu	Vuosittain
CO28	Yritykset, jotka saavat tukea uusien tuotteiden laskemiseksi markkinoille	Lukumäärä	4	Raportoitu	Vuosittain
CO29	Yritykset, jotka saavat tukea uusien yritykselle tarkoitettujen tuotteiden lanseeraukseen	Lukumäärä	12	Raportoitu	Vuosittain
A2	Horisont 2020 -ohjelmaan lähetetyt alueen painopistealoja vastaavat hakemukset	Hakemusten määrä	5	Raportoitu	Vuosittain

2.A.7. Tulospuitteet

Taulukko 5: Toimintalinjan tulospuitteet

Tunnusnumero	Indikaattori	Indikaattori tai tärkeä toteutusaskel	Mittayksikkö, sovellettavissa tapauksissa	Osatavoite 2018	Lopputavoite (2023)	Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, sovellettavissa tapauksissa
F1	Rahoituksellinen	Tuen saajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut	EURO	2 616 930	17 446 200	Raportoitu	
CO41	Aktiviteetti (output)	Rajat ylittäviin monikansallisiin tai alueiden välisiin tutkimushankkeisiin osallistuvien yritysten määrä	Kaikkiaan:	3	50	Raportoitu	

Tulospuitteiden suunnittelussa käytetyt muut laadulliset tiedot (vapaaehtoinen)

--

2.A.8. Tukitoimiluokat

Komission hyväksymän nimistön mukaiset toimintalinjan sisällön tukitoimiluokat sekä unionin varojen alustava jako.

Taulukko 6 - 9: Tukitoimiluokat

Taulukko 6: Ulottuvuus 1 - toimintatyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 1	060	2 268 000
Toimintalinja 1	061	567 000
Toimintalinja 1	062	2 835 000
Toimintalinja 1	063	2 835 000
Toimintalinja 1	064	2 268 000
Toimintalinja 1	065	567 000

Taulukko 7: Ulottuvuus 2 - rahoitusmuoto		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 1	01	11 340 000

Taulukko 8: Ulottuvuus 3 - aluetyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 1	01	1 134 000
Toimintalinja 1	02	5 670 000
Toimintalinja 1	03	1 134 000
Toimintalinja 1	04	3 402 000

Taulukko 9: Ulottuvuus 6 – alueelliset toteutusmekanismit		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 1	07	11 340 000

2.A.9. Teknisen tuen suunnitellun käytön tiivistelmä, joka tarvittaessa sisältää ohjelmasta ja tuensaajista vastaavien hoitavien ja valvovien viranomaisten hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä, sekä joka tarvittaessa sisältää asiaankuuluvien osapuolten ohjelmatoteutuksen hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Toimintalinja</i>	
	Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle

2.A.1 Toimintalinja (toistetaan jokaisella toimintalinjalla)

<i>Toimintalinjan tunnusluku</i>	Toimintalinja 2
<i>Toimintalinjan nimi</i>	Yrittäjyys

☐ Toimintalinja toteutetaan vain rahoitusvälineen avulla	
☐ Toimintalinja toteutetaan vain unionin tasolla perustetun rahoitusvälineen avulla	
☐ Toimintalinja toteutetaan paikallisesti johdetulla kehitysvälineellä	

2.A.2 Useamman kuin yhden temaattisen tavoitteen sisältävän toimintalinjan perusteet (sovellettavissa tapauksissa)

Ohjelman toimintalinjoilla ei käytetä useampia temaattisia tavoitteita..

2.A.3 Rahasto ja unionin tuen laskuperusteet

<i>Rahasto</i>	EAKR
<i>Laskentaperuste (tukeen oikeuttavien tai tukeen oikeuttavien julkisten menojen summa)</i>	Tukeen oikeuttavien menojen summa

2.A.4 Investointiprioriteetti (toistetaan toimintalinjaan sisältyvän jokaisen investointiprioriteetin kohdalla)

<i>Investointiprioriteetti</i>	3b - Etenkin kansainvälistymiseen tähtäävien pk-yrityksille tarkoitettujen liikemallien kehittäminen ja soveltaminen.
--------------------------------	---

2.A.5 Investointiprioriteetteihin ja odotettuihin tuloksiin liittyvät erityistavoitteet

<i>Tunnusnumero</i>	1
<i>Erytystavoite</i>	Suurempi rajat ylittäviä liikemalleja käyttävien pk-yritysten määrä
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	Ohjelma-alueella on tarvetta vahvistaa pitkäjännitteistä ja kilpailukykyistä elinkeinoelämää, joka keskittyy kestäväan kasvuun. Yritysten luovuus ja sitoutuminen ovat välttämättömiä alueen hyvinvointia tukevan uudistuksen kannalta. Sen saavuttaminen vaatii yritysilmastoa, joka edistää myönteisiä yrittäjyysasenteita ja uusia rajat ylittäviä liikemallien edellytyksiä, ts. rajat ylittävää elinkeinoyhteistyötä, jossa yritysten välisistä tiedoista ja voimavaroista

	<p>huolehditaan, ja jossa niitä kehitetään. Tässä yhteydessä on tärkeää panostaa rajat ylittäviin toimiin, jotka kannustavat useampia ryhmiä, erityisesti nuoria, naisia ja ulkomailla syntyneitä yrittäjyyteen työskentelemällä vaihtoehtoisten liikemallien, yhteiskunnallisen yrittäjyyden, yhteisöyrittäjyyden ja sosiaalisten innovaatioiden parissa luomalla uusien ideoiden ja eri liikemallien mahdollisuuksia.</p> <p>Rajat ylittävä yhteistoiminta johtaa lisääntyvään osaamisen, tietojen ja teknologian tarjontaan, joiden avulla kehitetään uusia liikemalleja, yritysten kansainvälistymistä ja keskinäistä oppimistarvetta. Alueen kasvua ja kehitystä on mahdollista edistää aktiivisella oppimisella, tietojen ja taitojen vaihdolla, uusilla yhteyksillä ja markkinoilla sekä uusien ideoiden kehityksellä. Rajat ylittävien liikemallien, ts. uusien palveluiden, tuotteiden tai metodien luomiseksi on tärkeää kehittää yhdessä rajat ylittävästi uusia liike-elämään suuntautuvia yhteistyömuotoja eri aloja edustavien yritysten sisällä ja niiden välillä sekä yhdessä elinkeinoelämän, julkisten organisaatioiden ja yliopistojen kanssa. Alueen pk-yritysten lisääntyvä kilpailukyky vahvistaa niiden markkina-asemia.</p>
--	---

<i>Tunnusnumero</i>	2
<i>Eritystavoite</i>	Alueen pk-yritysten lisääntynyt vienti.
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	Alueen pk-yritykset pystyvät rajat ylittävän yhteistoiminnan avulla saamaan erityisresursseja, tietoja ja yhteyksiä päästäkseen helpommin kansainvälisille markkinoille kansallisten markkinoiden monesti ollessa liian rajoittuneita. Yrityksillä on sen lisäksi mahdollisuus yhdessä kansallisten rajojen yli kehittää uusia liikemalleja, jotka yhdistävät, täydentävät ja kehittävät nykyistä yritystoimintaa sekä vahvistavat yritysten kilpailukykyä alueen sisällä ja sen ulkopuolella. Vientihakuiset yritykset, joilla on kansainvälinen perspektiivi, ts. hyvät kansainvälisiä kysymyksiä koskevat tiedot sekä hyvät kansainväliset verkostot, ovat tärkeitä elinkeinoelämän uudistukselle, alueen työmarkkinoille ja taloudelliselle kasvulle.

Taulukko 3: Ohjelmalle tunnusomaiset tulosindikaattorit (erityistavoitetta kohden)

Tunnusnumero	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
Tavoite 1	Rajat ylittävää liikeyhteistyötä ohjelman painopistealueilla tekevät pk-yritykset	Lukumäärä	19,7 %	2013	22 %	Kysely	2014 2018 2020 2023
Tavoite 2	Vientiä harjoittavien pk-yritysten määrä	Lukumäärä	23,9 %	2013	26 %	Tilastot ja kysely	2014 2018 2020 2023

2.A.6 Investointiprioriteetin tukemat toimenpiteet (investointiprioriteettia kohden)

2.A.6.1 Kuvaa esimerkein tuettavia toimenpiteitä, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita. Sovellettavissa tapauksissa ilmoitetaan myös pääasialliset kohderyhmät, erityiset territoriot ja tuen vastaanottajat.

<i>Investointiprioriteetti</i>	3b - Etenkin kansainvälistymiseen tähtäävien pk-yrityksille tarkoitettujen liikemallien kehittäminen ja soveltaminen.
<p>Kehittyneen elinkeinoelämän edistämisen tärkeänä edellytyksenä ohjelma-alueella on erilaisten rajaesteiden purku rajat ylittävän yhteistoiminnan edistämiseksi. Tarvetta on sen lisäksi täydentävästä elinkeinoelämän kehitystä tukevasta rakenteesta maan rajojen molemmin puolin.</p> <p>Kun yritykset käyttävät monipuolista yhteysverkostoa toimintaa harjoittaessaan, se saattaa johtaa yrityksen suorituksia parantaviin ainutlaatuisiin kilpailuetuihin³¹. Yrityksen rajat ylittävä yhteistoiminta saattaa luoda uusia tuotteita, palveluja ja menetelmiä, lisätä innovointiastetta ja/tai helpottaa pääsyä uusille markkinoille. Hyvät ja luotettavat menetelmät, jotka lisäävät yritysten tietoja, ymmärrystä ja käytännön kokemuksia ovat hyvin tärkeitä luotaessa kilpailukykyä sekä nykyisessä että uudessa toiminnassa.</p> <p>Tällä toimintalinjalla edistetään ennen kaikkea toimenpiteitä, jotka vaikuttavat alojen, sektoreiden ja yritysten väliseen lisääntyvään yhteistoimintaan pyrittäessä vahvistamaan alueen pk-yritysten kilpailukykyä. Myös yrittäjyyttä ja innovointia stimuloivat rajat ylittävät toimenpiteet sekä yritysten lisääntynyt kansainvälistyminen on tuettavaa. Rajat ylittävällä toiminnalla, yhteistoiminnalla tai muilla toimenpiteillä tarkoitetaan eri toimijoiden kansallisarajat ylittävää yhteistyötä alueen pk-yritysten kilpailukykyyn vahvistamiseen tähtäävien tuotteiden, palveluiden, menetelmien ja muun toiminnan kehittämiseksi.</p> <p>Joitakin esimerkkejä toimintalinjaan sisältyvistä rajat ylittävistä toimenpiteistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rajat ylittävät panostukset elinkeinotoiminnan kehittämiseksi ohjelman painopistealueilla • Eri elinkeinojen, mukaan lukien yhdistelmä- ja saamelaiselinkeinot, välinen yhteistoiminta kehityksen ja kasvun saavuttamiseksi • Yhteistoiminta tietojen siirron ja uusien liikemallien kehittämiseksi • Yritysten välinen yhteistyö globaaleilla ja lähimarkkinoilla tapahtuvaa markkinointia varten • Alueen pk-yritysten alihankkijatoiminnasta huolehtiminen • Yrittäjyyttä tukevat uusien ideoiden kaupallistamiseen tähtäävät toimet. <p><i>Ainutlaatuinen Sápmi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yritysten kehittämiseen tähtäävä toiminta, kuten esimerkiksi toimialajärjestöt. <p>Pääasialliset tavoiteryhmät: Paikallisen, alueellisen ja kansallisen tason julkiset organisaatiot, yliopistot ja korkeakoulut, koulutustoimijat ja/tai -organisaatiot, yrityksiä edistävät toimijat, elinkeinoelämä, klusterit ja alajärjestöt, aatteelliset yhdistykset.</p> <p>Pääasialliset tuensaajat: Elinkeinoelämä, julkinen sektori, yrityksiä edistävät toimijat, klusterit, alajärjestöt ja aatteelliset yhdistykset.</p> <p>Erityiset tavoiteterritoriot: Pohjoisen ja Sápmin osa-alueet</p>	

2.A.6.2 Toimien valintaa johtavat periaatteet

<i>Investointiprioriteetti</i>	3b - Etenkin kansainvälistymiseen tähtäävien pk-yrityksille tarkoitettujen liikemallien kehittäminen ja soveltaminen.
<p>Hankkeiden yleisvaatimuksena on, että niiden on tuettava Eurooppa 2020 -strategian toteuttamista ja sisällöltään vastattava ohjelman suuntaa ja muita muodollisia hakuetoja. Alla olevat kriteerit tulee nähdä hankkeiden valintaperiaatteina toimintalinjalla.</p> <p>Alueellinen lisäarvo Ohjelman rahoittamien hankkeiden on tuotava selkeää alueellista lisäarvoa Pohjoinen-ohjelman alueelle. Tähtäimessä on mahdollisimman pitkälle ulottuva kolmen kansan välinen yhteistyö.</p> <p>Tuloshakuisuus Hankkeilla on oltava selkeä toimenpidelogiikka (vaikutusketju). Sen mukaan hanke tukee erityisen, hankkeen ajankohtaisen investointiprioriteetin mukaisen tavoitteen saavuttamista. Hakijan on kuvattava hankeaktiiviteettien, suoranaisten tulosten ja vaikutusten välistä yhteyttä. Vaikutusketjun on oltava selkeä ja looginen sekä sisällettävä mitattavia tavoitteita.</p> <p>EU:n Itämeren alueen strategia EU:n Itämeren alueen makroalueellinen strategia sisältää joukon mahdollisia yhteistyöalueita, jotka on mahdollista kytkeä Pohjoinen-ohjelmaan.</p> <p>Horisontaaliset kriteerit kasvuvälineinä 8. luvussa kuvatut horisontaaliset kriteerit on huomioitava hankkeissa. Niitä ovat kestävä kasvu, yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä syrjinnän ehkäisy, naisten ja miesten tasa-arvo sekä saamen kieli (erityisesti saamelaishankkeissa).</p> <p>Pysyvät vaikutukset Hankkeiden pyrkimyksenä on pysyvien yhteistyörakenteiden luominen siten, että toiminta tuo pitkäaikaisia ja pysyviä muutoksia ohjelman priorisoimilla alueilla.</p> <p>Tähän toimintalinjaan sisältyy myös hankkeiden valintaan liittyviä erityisperiaatteita. EU:n älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia vaatii myös alueita toimittamaan selkeää alueelle komparatiivisia etuja sekä paikallista, alueellista ja eurooppalaista lisäarvoa²⁹ merkitsevää toimintaa. Pohjoinen-ohjelman tehtävänä on tukea ja kannustaa kehitystä alueen vahvuusaloilla. Ohjelman on keskityttävä⁹ seitsemään priorisoituun painopistealueeseen saavuttaakseen teema-alueen tavoitteet sekä sen investointiprioriteetin. Käytäntöä on noudatettu hyvin tuloksin myös aiemman ohjelmakauden aikana. Painopistealueet saavat sekä Pohjoisen että Sápmin osa-alueella hallitsevan tehtävän toimintalinjan hankkeita priorisoitaessa. <i>Alueella priorisoidaan elinkeinoelämältä tulevia hankeideoita.</i> Yksityiskohtaisempia tietoja saa liitteestä 4.</p> <p>Painopistealueet ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palvelusektorin elinkeinot • Perusteellisuuden ja pk-yritysten välinen yhteistoiminta • Testaustoiminta • Energia- ja ympäristötekniikka/Puhdas teknologia • Digitaaliset palveluelinkeinot	

- Kulttuurilliset ja luovat elinkeinot
- Saamelaiselinkeinot

2.A.6.3 Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Investointiprioriteetti</i>	
<i>Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.4 Suurehkojen hankkeiden suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Investointiprioriteetti</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.5 Aktiviteetti-indikaattorit (investointiprioriteettia kohden)

Taulukko 4: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset aktiviteetti-indikaattorit

Tunnusnumero	Indikaattori (<i>indikaattorin nimi</i>)	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
CO01	Tukea saavat yritykset	Lukumäärä	100	Raportoitu	Vuosittain
CO04	Yritykset jotka saavat muuta kuin taloudellista tukea	Lukumäärä	50	Raportoitu	Vuosittain
CO06	Yksityiset investoinnit, jotka sopivat yhteen yrityksille annettavan julkisen tuen kanssa (avustukset)	Euroa	500 000	Raportoitu	Vuosittain
A3 A3a/A3b A3c	Liiketoimintaa kehittävään toimintaan osallistuminen	Osallistujamäärä: josta naisia/miehiä: nuoria (16 – 24 vuotta):	800 400/400 200	Raportoitu	Vuosittain
A4 A4a/A4b	Pk-yritysten kansainvälistymiseen tähtääviin osaamisen kehitystoimiin osallistuminen	Osallistujamäärä: josta naisia/miehiä:	200 100/100	Raportoitu	Vuosittain
A5 A5a/A5b A5c	Kansainvälisesti suuntautuville yrityksille järjestettyihin rajat ylittäviin markkinointitoimiin osallistuvat yritykset	Yritysten määrä: Naisten/miesten omistamat: Sekaomistus:	50 20/20 10	Raportoitu	Vuosittain

2.A.7. Tulospuitteet

Taulukko 5: Toimintalinjan tulospuitteet

Tunnus- numero	Indikaattori	Indikaattori tai tärkeä toteutusaskel	Mittayksikkö, sovellettavissa tapauksissa	Osatavoite 2018	Lopputavoite (2023)	Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, sovellettavissa tapauksissa
F1	Rahoituksel linen	Tuen saajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut	EURO	2 994 286	19 961 908	Raportoitu	
A3	Aktiviteetti (output)	Osallistuminen liiketoiminnan kehitystoimiin	Osallistujamäär ä:	16	800	Raportoitu	
A5	Aktiviteetti (output)	Rajat ylittäviin markkinointitoimiin osallistuvat, kansainvälisesti suuntautuvat yritykset	Lukumäärä:	1	50	Raportoitu	

Tulospuitteiden suunnittelussa käytetyt muut laadulliset tiedot
(vapaaehtoinen)

--

2.A.8. Tukitoimiluokat

Komission hyväksymän nimistön mukaiset toimintalinjan sisällön tukitoimiluokat sekä unionin varojen alustava jako.

Taulukko 6 - 9: Tukitoimiluokat

Taulukko 6: Ulottuvuus 1 - toimintatyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 2	066	2 918 310
Toimintalinja 2	067	2 918 310
Toimintalinja 2	069	651 000
Toimintalinja 2	073	651 000
Toimintalinja 2	075	2 918 310
Toimintalinja 2	077	2 918 310

Taulukko 7: Ulottuvuus 2 - rahoitusmuoto		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 2	01	12 975 240

Taulukko 8: Ulottuvuus 3 - aluetyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 2	01	1 297 524
Toimintalinja 2	02	4 541 334
Toimintalinja 2	03	4 541 334
Toimintalinja 2	04	2 595 048

Taulukko 9: Ulottuvuus 6 – alueelliset toteutusmekanismit		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 2	07	12 975 240

2.A.9. Teknisen tuen suunnitellun käytön tiivistelmä, joka tarvittaessa sisältää ohjelmasta ja tuensaajista vastaavien hoitavien ja valvovien viranomaisten hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä, sekä joka tarvittaessa sisältää asiaankuuluvien osapuolten ohjelmatoteutuksen hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Toimintalinja</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.1 Toimintalinja (toistetaan jokaisella toimintalinjalla)

<i>Toimintalinjan tunnusluku</i>	Toimintalinja 3
<i>Toimintalinjan nimi</i>	Kulttuuri ja ympäristö

☐ Toimintalinja toteutetaan vain rahoitusvälineen avulla	
☐ Toimintalinja toteutetaan vain unionin tasolla perustetun rahoitusvälineen avulla	
☐ Toimintalinja toteutetaan paikallisesti johdetulla kehitysvälineellä	

2.A.2 Useamman kuin yhden temaattisen tavoitteen sisältävän toimintalinjan perusteet (sovellettavissa tapauksissa)

Ohjelman toimintalinjoilla ei käytetä useampia temaattisia tavoitteita..

2.A.3 Rahasto ja unionin tuen laskuperusteet

(toistetaan kuhunkin toimintalinjaan kuuluvan rahaston kohdalla)

<i>Rahasto</i>	EAKR
<i>Laskentaperuste (tukeen oikeuttavien tai tukeen oikeuttavien julkisten menojen summa)</i>	Tukeen oikeuttavien menojen summa

2.A.4 Investointiprioriteetti (toistetaan toimintalinjaan sisältyvän jokaisen investointiprioriteetin kohdalla)

<i>Investointiprioriteetti</i>	6c - Ympäristön säilyttäminen ja suojaaminen ja resurssien kestävä käytön edistäminen
--------------------------------	---

	säilyttämällä, suojaamalla, edistämällä ja kehittämällä luonnon- ja kulttuuriperintöä.
--	--

2.A.5 Investointiprioriteetteihin ja odotettuihin tuloksiin liittyvät erityistavoitteet

<i>Tunnusnumero</i>	1
<i>Erytystavoite</i>	Alueen kulttuuri ja kulttuuriperintö on vahvistunut ja elävöitynyt.
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	<p>Luonto- ja kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan kulttuuri- tai luonnonhistoriallisia ympäristöjä, jotka todistavat ihmisen tai maapallon historiasta. Niiden suojaaminen rappiolta ja tuholta on tärkeää pystyäksemme siirtämään kyseiset ympäristöt sukupolvelta toiselle³². Kulttuuriperintökäsite sisältää sekä aineellisia että aineettomia ilmauksia. Se kattaa perinteet, kielen, taideteokset, muinaisjännökset, arkisto- ja esinekokoelmat sekä kulttuuriympäristöt ja -maisemat, jotka välitetään sukupolvelta toiselle³³.</p> <p>Ohjelma sisältää kolme alkuperäiskansan asuttamaa maata, joilla on useita eri kulttuureja ja kieliä. Se on sinänsä vahvuus, jota ohjelma-alueen on pyrittävä käyttämään hyväksi. Alueen kulttuuriperintöä ja kulttuurillisia erityispiirteitä on mahdollista käyttää esimerkiksi uusien vetonaulojen kehittämisen inspiraationa. Alueella on tarvetta yhdessä löytää rajat ylittäviä ratkaisuja, jotka tukevat alueen rikkaan kulttuurin ja kulttuuriperinnön parempaa esittelyä samalla, kun niistä tulee tärkeämpiä, ja niiden säilyminen tuleville sukupolville turvataan. Etenkin raja-alueilla ja Sápmissa on edellytyksiä yhteisille toimille luonnon- ja kulttuuritarjonnan vahvistamiseksi ja säilyttämiseksi. Ne voivat pitkällä tähtäimellä luoda kehityksen ja kasvun perustan.</p> <p>Sápmia koskevat erityispiirteet Saamelaiskansalle on tärkeää vahvistaa ja kehittää saamelaiskulttuuria ja saamelaista yhteiskuntaelämää Saamelaisten kulttuurimuistojen ja -maiseman dokumentointi ja suojelu sekä perinteiden ja perinnäistapojen siirto auttaa vahvistamaan ja kehittämään saamelaiskulttuuria. Saamelaiskulttuuri on viimeisten vuosikymmenien aikana saanut uusia ilmenemismuotoja, jotka merkitsevät uusia kehitysmahdollisuuksia.</p>
<i>Tunnusnumero</i>	2
<i>Erytystavoite</i>	Sápmia koskevat erityispiirteet: Kielen asema saamelaisväestön keskuudessa on vahvistunut.

<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	Saamen kieli on vankan, saamelaiskulttuuriin ja identiteettiin liittyvän yhteytensä johdosta erityisen tärkeä saamelaiskulttuurin jatkumolle sen välittämiseksi. Ohjelma-alue kattaa suuren osan perinteisestä saamelaisalueesta – Sápmista, minkä johdosta ohjelma on tärkeä resurssi saamelaiskulttuurin ja ennen kaikkea saamen kielen säilyttämiselle ja kehittämiselle. Kielen kehittäminen ja säilyttäminen on sen johdosta rajat ylittävän työn keskiössä, jossa yhteiset strategiset toimet ovat tärkeitä.
---	--

2.A.4 Investointiprioriteetti (toistetaan toimintalinjaan sisältyvän jokaisen investointiprioriteetin kohdalla)

<i>Investointiprioriteetti</i>	6d - Ympäristön säilyttäminen ja suojeleminen sekä resurssien kestävä käytön edistäminen suojaamalla ja entistämällä biologista monimuotoisuutta ja maaperää sekä edistämällä ekosysteemipalveluja, ml. Natura 2000, ja ympäristöystävällinen infrastruktuuri
--------------------------------	---

2.A.5 Investointiprioriteetteihin ja odotettuihin tuloksiin liittyvät erityistavoitteet

<i>Tunnusnumero</i>	1
<i>Erytystavoite</i>	Luonnonympäristöjen säilytystila on parantunut.
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	Eräs rajat ylittävän ympäristötyön tärkeimmistä haasteista on rakentaa ”ekologisesti yhtenäinen” verkosto, joka auttaa saavuttamaan alueen biologisen monimuotoisuuden suotuisan suojelutason. Ohjelma pyrkii saavuttamaan luonnonympäristöjemme suotuisan säilytystilan ja vesistöjemme Euroopan elinympäristö- ja vesidirektiivin mukaisen hyvän ekologisen tilan. Ekologisesti yhtenäinen verkosto saattaa koskea suojeltuja ja muita maaperään, ilmaan ja veteen kuuluvia luonnonympäristöjä. Luonnonympäristöjen hoitoa koskevien maiden metodiikan ja tietojen harmonisointi suosii ekosysteemin säilyttämistä ja tuo paremmat mahdollisuudet ympäristön palautumiselle. ³⁴ Yhteisen työtavan mahdollistamiseksi on saatava tietoja maiden ympäristölainsäädännöstä ja juridisista asiakirjoista. Matkailu- ja poroelinkeinon kannalta on myös tärkeää kehittää yhteisiä menetelmiä sille, miten rajat ylittävät luonnonympäristöt saadaan elinkeinojen käyttöön. Yhdessä saavutettujen toimenpiteiden ja työmenetelmien jalkauttaminen on myös tärkeää.

2.A.4 Investointiprioriteetti (toistetaan toimintalinjaan sisältyvän jokaisen investointiprioriteetin kohdalla)

<i>Investointiprioriteetti 3</i>	6g - Ympäristön säilyttäminen ja suojele sekä resurssien kestävä käytön edistäminen tukemalla teollista resurssitehokkaaseen talouteen suuntautuvaa uudelleenjärjestelyä, edistämällä vihreää kasvua, ympäristöinnovointia ja -johtamista julkisella ja yksityisellä sektorilla.
----------------------------------	--

2.A.5 Investointiprioriteetteihin ja odotettuihin tuloksiin liittyvät erityistavoitteet

<i>Tunnusnumero</i>	1
<i>Erytystavoite</i>	Julkisen sektorin vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta koskevat tiedot ja osaaminen ovat kasvaneet.
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	Suotuisien markkinaolosuhteiden luomiseksi ja vihreän kasvun edistämiseksi ohjelma-alueella sen yhteiskunnallisten toimintojen on oltava resurssitehokkaita ja ympäristöystävällisiä. Se merkitsee julkisen sektorin avainhenkilöiden parempaa ympäristötietoisuutta etenkin kunnallisella sektorilla, jolla on tehtävä aloite vihreistä yhteiskuntakehitystä koskevista päätöksistä. Koska maiden institutionaaliset rakenteet saattavat vaihdella, julkisen sektorin käsite merkitsee sekä kuntia ja muita julkisia viranomaisia, joilla on alueellista asiakohaista osaamista. Alueen kuntien on arktisten edellytysten pohjalta luotava paikallisia ja rajat ylittäviä rakenteellisia ratkaisuja, jotka nostavat resurssitehokkuuden ja vihreän kasvun edistämisen tasoa. Koska tieto- ja osaamistaso saattaa vaihdella paljon kuntien välillä, alueellisella kokemustenvaihdolla on mahdollista saavuttaa paljon. Vihreä kasvu edellyttää vihreitä yhteiskunnallisia ratkaisuja ja parempaa resurssien hoitoa koko elinkaaren aikana.

Taulukko 3: Ohjelmalle tunnusomaiset tulosindikaattorit (erityistavoitetta kohden)

Tunnusnumero	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
5	Rekisteröityjen majoitusöitten määrä	Lukumäärä	9 749 000	2012	10 723 000	Tilastot	2014 2018 2020 2023
6. Sápimia koskevat erityispiirteet	Kieli-indeksi	Numerollinen	2,15	2013	2,3	Kysely	2014 2018 2020 2023
7	Ympäristöindeksi	Numerollinen	68	2014	69	Tilastot	2014 2018 2020 2023
8	Osaamisindeksi	Numerollinen	2,3	2013	2,5	Kysely	2014 2018 2020 2023

2.A.6 Investointiprioriteetin tukemat toimenpiteet (investointiprioriteettia kohden)

2.A.6.1 Tuettavien toimenpiteiden kuvaus esimerkein, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita Sovellettavissa tapauksissa ilmoitetaan myös pääasialliset kohderyhmät, erityiset territoriot ja tuen vastaanottajat.

<i>Investointiprioriteetti 1</i>	6c - Ympäristön säilyttäminen ja suojaaminen ja resurssien kestävä käytön edistäminen säilyttämällä, suojaamalla, edistämällä ja kehittämällä luonto- ja kulttuuriperintöä.
<p>Maitten välistä yhteistyötä on pitkistä yhteistyöperinteistä huolimatta edelleenkin tarvetta kehittää ja laajentaa. Yhteistyötä ja suhteita on tarvetta syventää ja kehittää siten, että useammille toimijoille annetaan mahdollisuus osallistua rajat ylittävään yhteistyöhön. Tässä yhteydessä saattavat kulttuuri ja kulttuuriperintö toimia tärkeänä rajat ylittävän yhteistoiminnan kannustimena ja tukea sekä laajempaa osallistumista että paikallista ja alueellista yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta.</p> <p>Tällä alueella edistetään ennen kaikkea toimenpiteitä, jotka tukevat pitkälle tähtäävää ja kestävä kehitystä sekä yhteisen kulttuuriperinnön säilymistä. Perinteisten tietojen ja etenkin saamelaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen, siirto ja soveltaminen on tärkeää alueelle. Rajat ylittävä yhteistoiminta ihmisiä puoleensa vetävissä toimenpiteissä vahvistaa alueen kulttuuria ja kulttuuriperintöä sekä erityisen tärkeää alkuperäiskansojen välistä yhteistyötä.</p> <p>Sápmiin osa-alueella tukea on etupäässä mahdollista antaa rajat ylittävälle yhteistyölle Venäjän Kuolan niemimaalla asuvien saamelaisten sekä koko maailman alkuperäiskansojen kanssa edellyttäen, että se on alueelle suotuisaa. Saamelaiset asuvat Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Venäjällä, minkä johdosta heidän nykyisen yhteistyönsä jatkaminen on tärkeää. Maapallon alkuperäiskansojen välinen yhteistyö määrättyissä yhteisissä kysymyksissä on myös tärkeää etenkin, kun arktinen alue on tullut kiinnostavaksi luonnonvarojen hyödyntämisen kautta. Se saattaa aiheuttaa ongelmia alueella asuville alkuperäiskansoille.</p> <p>Joitakin esimerkkejä toimintalinjaan sisältyvistä rajat ylittävistä toimenpiteistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tulevan yhteisen kulttuuriperinnön ja identiteetin kehitystä alueen asukkaiden ja etenkin nuorten parissa tukevat toimenpiteet • Kulttuurin ja kulttuuriperinnön näkyväksi tekeminen uusia teknologisia ratkaisuja käyttämällä • Kulttuuriperinnön tulevan tuote- ja palvelukehityksen vaatimat dokumentointi- ja muokkaustoimenpiteet mm. TVT:n avulla. <p><i>Sápmia koskevat erityispiirteet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Saamelaiseen kielenkehitystyöhön ja parempaan saamelaiskulttuurin ja -olosuhteiden ymmärrykseen sekä saamelaisten kulttuurimuistojen ja muiden resurssien aktiiviseen tukemiseen tähtäävät toimenpiteet • Temaattiset yhteisiä kysymyksiä kuten perinnetietoja ym. koskevat yhteistyöhankkeet muiden alkuperäiskansojen kanssa. <p>Pääasialliset tavoiteryhmät: Julkiset organisaatiot, koulutuslaitokset, aatteelliset yhdistykset ja elinkeinoelämä.</p> <p>Pääasialliset tuensaajat: Julkiset organisaatiot ja aatteelliset yhdistykset</p>	

Erityiset tavoiteterritoriot: Pohjoisen ja Sápmin osa-alueet

2.A.6.1 Tuettavien toimenpiteiden kuvaus esimerkein, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita. Sovellettavissa tapauksissa ilmoitetaan myös pääasialliset kohderyhmät, erityiset territoriot ja tuen vastaanottajat.

<i>Investointiprioriteetti 2</i>	6d - Ympäristön säilyttäminen ja suojelu sekä resurssien kestävän käytön edistäminen suojaamalla ja entistämällä biologista monimuotoisuutta ja maaperää sekä edistämällä ekosysteemipalveluja, ml. Natura 2000, ja ympäristöystävällinen infrastruktuuri
<p>Alue tarjoaa runsaasti raaka-aineita ja energialähteitä teollisuudelle. Suuri osa alueen nykyisestä hyvinvoinnista perustuu luonnonrikkauksien kuten metsän, veden, malmin, mineraalien, kalan, öljyn ja kaasun käyttöön. Useat kyseisistä luonnonvaroista sijaitsevat myös Sápmin luonto- ja kulttuuriarvoiltaan tärkeillä alueilla. Alueen tapa käyttää luonnon-, maa- ja vesivaroja on ratkaisevaa pitkän tähtäimen biologiselle monimuotoisuudelle ja resurssijohtamiselle mutta myös väestön hyvinvoinnille ja luonnon virkistysarvolle.</p> <p>Tällä toimintalinjalla on mahdollista toteuttaa toimenpiteitä, jotka parantavat ja säilyttävät alueen maaperän, ilman ja veden luonnonympäristöjen suojelutason. Luomalla, kehittämällä ja jalkauttamalla uusia rajat ylittäviä luonnonympäristöjen ja niiden biotooppien säilymiseen ja entistämiseen tähtäviä menetelmiä meillä on mahdollisuus saavuttaa luonnonympäristöjen parempi suojelutaso. Joissakin tilanteissa on ensin selvitettävä maiden säännösten erot ja edellytykset, jotta olisi mahdollista yhdenmukaistaa maiden lainsäädäntöä ja työmenetelmiä. Eräs tärkeä ohjelma-alueen näkökannoista on esimerkiksi rajajoet, joiden kohdalla työmenetelmät eroavat joen molemmin puolin. Luonnonympäristöjen näkökannasta on oleellista, että luonnonalueiden hoito maitten välillä yhdenmukaistetaan mahdollisimman pitkälle. Mahdollisuuksia on myös rajat ylittävään kokemustenvaihtoon ja yhteisiin työpanoksiin luonnonympäristöjen ja niiden biotooppien entistämiseksi.</p> <p>Pääasialliset tavoiteryhmät: Julkiset organisaatiot, koulutuslaitokset, aatteelliset yhdistykset ja elinkeinoelämä.</p> <p>Pääasialliset tuensaajat: Julkiset organisaatiot ja aatteelliset yhdistykset</p> <p>Erityiset tavoiteterritoriot: Pohjoisen ja Sápmin osa-alueet</p>	

2.A.6.1. Tuettavien toimenpiteiden kuvaus esimerkein, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita. Sovellettavissa tapauksissa ilmoitetaan myös pääasialliset kohderyhmät, erityiset territoriot ja tuen vastaanottajat.

<i>Investointiprioriteetti 3</i>	6g - Ympäristön säilyttäminen ja suojelu sekä resurssien kestävän käytön edistäminen tukemalla teollista resurssitehokkaaseen talouteen suuntautuvaa uudelleenjärjestelyä, edistämällä vihreää kasvua, ympäristöinnovointia ja -johtamista julkisella ja yksityisellä sektorilla.
----------------------------------	---

Korkeamman ympäristötietoisuuden ja resurssitehokkuuden saavuttamiseksi julkisen sektorin tietotaso kunnissa ja kuntien asukkaiden parissa on nostettava. Koska useimmat yhteiskunnan resurssitehokkuuteen siirtymistä koskevat aloitteet ja päätökset tehdään paikallistasolla, avainhenkilöiden vihreään kasvuun tähtäävän osaamistason on tärkeää olla korkea. Kunnallisen toiminnan hyvä osaaminen tukee nykyistä ympäristöystävällisempiä ja kestävämpiä prosesseja ja teknisiä ratkaisuja. Osaamista parantavat toimet on mahdollista toteuttaa useilla kunnallisilla sektoreilla. Energiatransitus on keskeinen kysymys monissa kunnallisissa toimissa. Ympäristöystävällisemmän jätesektorin kehittäminen, energiankäytön tehostaminen, kestävien kuljetusratkaisujen kehittäminen sekä yhteiskunnan IT-palvelujen hyväksikäyttö merkitsevät osaamista parantavia toimia. Ohjelma-alueen kylmään ilmastoon sovellettava osaaminen vaihtelee, ja johtaa siten rajat ylittävän yhteistyön hyviin edellytyksiin. Ohjelma-alueen erityisiä fyysisiä edellytyksiä silmällä pitäen kokemusten ja osaamisen vaihto on tärkeää alueelle.

Pääasialliset tavoiteryhmät: Julkiset organisaatiot, koulutuslaitokset, aatteelliset yhdistykset ja elinkeinoelämä.

Pääasialliset tuensaajat: Julkiset organisaatiot ja aatteelliset yhdistykset

Erityiset tavoiteterminot: Pohjoisen ja Sápmin osa-alueet

2.A.6.2 Toimien valintaa johtavat periaatteet

<i>Investointiprioriteetti</i>	1, 2 ja 3
<p>Hankkeiden yleisvaatimuksena on, että niiden on tuettava Eurooppa 2020 -strategian toteuttamista ja sisällöltään vastattava ohjelman suuntausta ja muita muodollisia hakuohjeita. Alla olevat kriteerit tulee nähdä hankkeiden valintaperiaatteina toimintalinjalla.</p> <p>Alueellinen lisäarvo Ohjelman rahoittamien hankkeiden on tuotava selkeää alueellista lisäarvoa Pohjoisen-ohjelman alueelle. Tähtäimessä on mahdollisimman pitkälle ulottuva kolmen kansan välinen yhteistyö.</p> <p>Tuloshakuisuus Hankkeilla on oltava selkeä toimenpidelogiikka (vaikutusketju). Sen mukaan hanke tukee erityisen, hankkeen ajankohtaisen investointiprioriteetin mukaisen tavoitteen saavuttamista. Hakijan on kuvattava hankeaktiviteettien, suoranaisten tulosten ja vaikutusten välistä yhteyttä. Vaikutusketjun on oltava selkeä ja looginen sekä sisällettävä mitattavia tavoitteita.</p> <p>EU:n Itämeren alueen strategia EU:n Itämeren alueen makroalueellinen strategia sisältää joukon mahdollisia yhteistyöalueita, jotka on mahdollista kytkeä Pohjoisen-ohjelmaan.</p> <p>Horisontaaliset kriteerit kasvuvälineinä 8. luvussa kuvatut horisontaaliset kriteerit on huomioitava hankkeissa. Niitä ovat kestävä kasvu, yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä syrjinnän ehkäisy, naisten ja miesten tasa-arvo sekä saamen kieli (erityisesti saamelaishankkeissa).</p>	

Pysyvät vaikutukset

Hankkeiden pyrkimyksenä on pysyvien yhteistyörakenteiden luominen siten, että toiminta tuo pitkäaikaisia ja pysyviä muutoksia ohjelman priorisoimilla alueilla.

Yllä olevien yleisperiaatteiden lisäksi 3. toimintalinja sisältää myös **hankkeiden valintaan liittyviä erityisperiaatteita**:

- Alueen kulttuurin ja kulttuuriperinnön osalta priorisoidaan ennen kaikkea hankkeita, jotka luovat tukiedellytyksiä kulttuurillisten, luovien ja saamelaislinkeinojen kehitykselle.
  - Ympäristökysymysten kohdalla priorisoidaan hankkeita, jotka tukevat ekosysteemin parempaa sietokykyä luonnon pääoman vahvistamiseksi tarjoamalla kustannustehokkaita vaihtoehtoja ilmastomuutosten ja katastrofien riskinhallinnan rajoittamiseksi sekä niihin sopeutumiseksi.
  - Voimavarojen tehostamisen osalta priorisoidaan hankkeita, jotka tukevat pienempiä ilmastovaikutuksia ja niihin sopeutumista parantavia ponnistuksia.
- Painopistealueet saavat sekä Pohjoisen että Sápmin osa-alueella hallitsevan tehtävän toimintalinjan hankkeita priorisoitaessa.

2.A.6.3 Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Investointiprioriteetti</i>	
<i>Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.4 Suurehkojen hankkeiden suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Investointiprioriteetti</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.5 Aktiviteetti-indikaattorit (investointiprioriteettia kohden)

Taulukko 4: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset aktiviteetti-indikaattorit

Tunnus-numero	Indikaattori (indikaattorin nimi)	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
A6	Osallistuminen alueen kulttuuriperintöä tärkeitä toimiin	Osallistujia kaikkiaan:	1000	Raportoitu	Vuosittain
A6a		josta nuoria (16 – 24 vuotta),	400		
A6b/A6c		naisia/miehiä:	500/500		
A7	Saamelaiskulttuuria ja -	Osallistujamäärä:	200	Raportoitu	Vuosittain

A7a/A7b	olosuhteita edistäviin kehitystoimiin osallistuminen	josta naisia/miehiä:	100/100		
Sápmia koskevat erityispiirteet A8 A8a/A8b	Saamen kielen laajempaan käyttöön tähtääviin toimiin osallistuvat	Kaikkiaan: josta naisia/miehiä:	200 100/100	Raportoitu	Vuosittain
CO23	Elinympäristöjen pinta-ala jolle annetaan tukea paremman suojelutason saavuttamiseksi	hehtaaria	700 000	Raportoitu	Vuosittain
A9 A9a/A9b	Osallistuminen osaamista kehittäviin tai parantaviin toimiin, jotka tukevat vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta	Osallistujia kaikkiaan: josta naisia/miehiä:	200 100/100	Raportoitu	Vuosittain

2.A.7. Tulospuitteet

Taulukko 5: Toimintalinjan tulospuitteet

Tunnus-numero	Toimintalinja	Indikaattori	<i>Indikaattori tai tärkeä toteutusaskel</i>	Mittayksikkö, sovellettavissa tapauksissa	Osatavoite 2018	Lopputavoite (2023)	Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, sovellettavissa tapauksissa
F1	Toimintalinja 3	Rahoituksellinen	Tuen saajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut	EURO	2 616 930	17 446 200	Raportoitu	
A6	Toimintalinja 3	Aktiveetti	Alueen kulttuuriperintöä painottaviin toimiin osallistuvat	Osallistuvien määrä	50	1 000	Raportoitu	
CO23	Toimintalinja 3	Aktiveetti	Elinympäristöjen pinta-ala jolle annetaan tukea paremman suojelutason saavuttamiseksi	hehtaaria	35 000	700 000	Raportoitu	

A9	Toimin talinja 3	Aktiviteetti (output)	Osallistuminen osaamista kehittäviin tai parantaviin toimiin, jotka tukevat vihreää kasvua ja resurssitehokkuu tta	Osallistujien määrä	10	200	Raportoitu	
----	------------------------	--------------------------	--	------------------------	----	-----	------------	--

Tulospuitteiden suunnittelussa käytetyt muut laadulliset tiedot
(vapaaehtoinen)

2.A.8. Tukitoimiluokat

Komission hyväksymän nimistön mukaiset toimintalinjan sisällön tukitoimiluokat sekä unionin varojen alustava jako.

Taulukko 6 – 9: Tukitoimiluokat

Taulukko 6: Ulottuvuus 1 - toimintatyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 3	085	1 417 500
Toimintalinja 3	086	1 417 500
Toimintalinja 3	087	1 701 000
Toimintalinja 3	091	2 268 000
Toimintalinja 3	094	2 268 000
Toimintalinja 3	095	2 268 000

Taulukko 7: Ulottuvuus 2 - rahoitusmuoto		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 3	01	11 340 000

Taulukko 8: Ulottuvuus 3 - aluetyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 3	01	567 000
Toimintalinja 3	02	4 536 000
Toimintalinja 3	03	5 670 000
Toimintalinja 3	04	567 000

Taulukko 9: Ulottuvuus 6 – alueelliset toteutusmekanismit		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 3	07	11 340 000

2.A.9. Teknisen tuen suunnitellun käytön tiivistelmä, joka tarvittaessa sisältää ohjelmasta ja tuensaajista vastaavien hoitavien ja valvovien viranomaisten hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä, sekä joka tarvittaessa sisältää asiaankuuluvien osapuolten ohjelmatoteutuksen hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Toimintalinja</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.1 Toimintalinja (toistetaan jokaisella toimintalinjalla)

<i>Toimintalinjan tunnusluku</i>	Toimintalinja 4
<i>Toimintalinjan nimi</i>	Yhteiset työmarkkinat

Toimintalinja toteutetaan vain rahoitusvälineen avulla

☐	Toimintalinja toteutetaan vain unionin tasolla perustetun rahoitusvälineen avulla	
☐	Toimintalinja toteutetaan paikallisesti johdetulla kehitysvälineellä	

2.A.2 Useamman kuin yhden temaattisen tavoitteen sisältävän toimintalinjan perusteet (sovellettavissa tapauksissa)

Ohjelman toimintalinjoilla ei käytetä useampia temaattisia tavoitteita.

2.A.3 Rahasto ja unionin tuen laskuperusteet

(toistetaan kuhunkin toimintalinjaan kuuluvan rahaston kohdalla)

Rahasto	EAKR
<i>Laskentaperuste (tukeen oikeuttavien tai tukeen oikeuttavien julkisten menojen summa)</i>	Tukeen oikeuttavien menojen summa

2.A.4 Investointiprioriteetti (toistetaan toimintalinjaan sisältyvän jokaisen investointiprioriteetin kohdalla)

<i>Investointiprioriteetti</i>	8e - Kestävän ja hyvälaatuisen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen eheyttämällä rajat ylittäviä työmarkkinoita, mukaan lukien rajat ylittävä liikkuvuus, yhteiset paikalliset työllistämisalitteet, tiedotus- ja neuvontapalvelut sekä yhteinen koulutus
--------------------------------	---

2.A.5 Investointiprioriteetteihin ja odotettuihin tuloksiin liittyvät erityistavoitteet

<i>Tunnusnumero</i>	1
<i>Erytystavoite</i>	Rajat ylittävä liikkuvuus työmarkkinoilla on lisääntynyt.
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	Aiemman ohjelmakauden aikana työmarkkinoita ja työllisyyttä käsittelevät hankkeet asettivat painopisteeseen mm. työharjoittelun, ammattitaidon kehitystoimet sekä rajaesteiden kartoituksen ja purkamisen. Sekä elinkeinoelämän että julkisen sektorin toimijat ovat ajaneet hankkeita. Tulevan ohjelmakauden toimintaa on mahdollista toteuttaa osittain yhdessä työllisyyden, työvoiman yhteensovittamisen ja muiden työmarkkinakysymysten parissa työskentelevien toimijoiden kanssa. Ohjelman antama tuki toimintalinjalle käsittää rajat

	<p>ylittävän perspektiivin rajat ylittävän liikkuvuuden edistämiseksi. Siten saavutetaan suurempi ja eriytyneempi työmarkkina-alue, joka tarjoaa laajempaa työvoimavalikoimaa. Työpaikkojen ja työvoiman tarjonnan osalta alueellinen vaihtelu on huomattava. Ohjelma-alueen elinkeinoelämän rakenne on eriytynyt, mikä edistää rajat ylittävää yhteistyötä ja suurempaa liikkuvuutta. Alueella on yhteisten resurssien antama mahdollisuus tukea parempaa työvoiman ja työpaikkojen kohtaamista.</p> <p>Alueellista osaamista tukevaa jatkuvuutta ja pitkäjännitteisyyttä edistetään työskentelemällä rajat ylittävien työllisyysaloitteiden kuten esim. yhteensovittamisen, kokemustenvaihdon, kohtaamis- ja harjoittelupaikkojen parissa. Siten luodaan myös mahdollisuuksia työmarkkinoilla oleville ryhmille, jotka eivät ole löytäneet työpaikkaa, tai joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta, nk. koulupudokkaille. Nämä nuoret saattavat myös olla sopivia työvoima- ja ammattiresursseja alueen pk-yrityksille.</p>
--	--

<i>Tunnusnumero</i>	2
<i>Eristystavoite</i>	Sápmia koskevat erityispiirteet: Parempi ammattitaito ja tiedonkehitys saamelaiselinkeinoissa
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	<p>Saamelaiseen elinkeinotoimintaan, kulttuuriin ja perinteisiin kytkeytyvä tiedon siirto on Sápmiin kannalta eräs saamelaiskulttuurin ja -identiteetin säilyttämisen perusedellytyksistä. Saamelaisten koulutuslaitokset sekä muut saamelaisorganisaatiot ovat tärkeitä tiedon ja kulttuurin välittäjiä sekä osaamisen kehittäjiä.</p> <p>Tiedon ja koulutuksen tarve Sápmiin kuuluvien maiden eri alueilla on samanlainen. Rajat ylittävät koulutukset edistävät saamelaiselinkeinojen vahvistamiseksi tehtävää työtä. Maitten välistä vuoropuhelua ja yhteistoimintaa on mahdollista vakiinnuttaa rajat ylittävien koulutustoimien, työpajojen, kokemustenvaihdon ja verkostojen rakentamisen avulla. Siten vahvistetaan myös alkuperäiskansojen edellytyksiä sekä perinteisten että uusien elinkeinojen kehittämistä.</p>

Taulukko 3: Ohjelmalle tunnusomaiset tulosindikaattorit (erityistavoitetta kohden)

Tunnusnumero	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointi- ikeys
9	Rajat ylittävää työpendelöintiä koskevat tiedustelut	Lukumäärä	401	2012	600	Tilastot	2014 2018 2020 2023
10. Sápimia koskevat erityispiirteet	Saamelaiselinkeinoja koskevat koulutustoimet	Lukumäärä	12	2013	15	Tilastot	2014 2018 2020 2023

2.A.6 Investointiprioriteetin tukemat toimenpiteet (investointiprioriteettia kohden)

2.A.6.1 Tuettavien toimenpiteiden kuvaus esimerkein, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita. Sovellettavissa tapauksissa ilmoitetaan myös pääasialliset kohderyhmät, erityiset territoriot ja tuen vastaanottajat.

<i>Investointiprioriteetti</i>	8e - Kestävän ja hyvälaatuisen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen eheyttämällä rajat ylittäviä työmarkkinoita, mukaan lukien rajat ylittävä liikkuvuus, yhteiset paikalliset työllistämisalitteet, tiedotus- ja neuvontapalvelut sekä yhteinen koulutus
<p>Tärkeä edellytys ohjelma-alueen paremmalle työllisyytilanteelle on työmarkkinoiden rajat ylittävän liikkuvuuden edistäminen. Rajat ylittävä työskentely antaa suuremman työvoimaresurssin, mikä lisää mahdollisuuksia osaavan työvoiman ja työpaikkojen kohtaamiselle.</p> <p>Siten luodaan mahdollisuuksia myös työmarkkinoiden ulkopuolella oleville ryhmille kuten esim. ulkomailla syntyneille, nuorille ja koulupudokkaille, jotka eivät ole löytäneet paikkaansa työmarkkinoilta eivätkä harjoita jatko-opintoja pakollisen peruskoulun jälkeen. Koska tilanne asianomaisten ryhmien osalta on samanlainen koko alueella, työllisyyttä edistävien edellytysten luominen on mahdollista maiden välisten täydentävien rakenteiden avulla.</p> <p>Elinkeinoelämän rakenteessa, maantieteessä ja muussa esiintyvistä eroista huolimatta kokemusten vaihdolla ja hyviä esimerkkejä vangitsemalla mahdollistetaan keskinäinen oppiminen, jonka avulla lisätään ja vahvistetaan alueellista yhteistoimintaa. Rajat ylittävä kokemusten vaihto saattaa myös tukea rajat ylittävän yhteistyön tuomiin mahdollisuuksiin ja lisäarvoon kohdistuvia muuttuvia asenteita ja lisääntyvää tietoisuutta.</p> <p>Joitakin esimerkkejä toimintalinjaan sisältyvistä rajat ylittävistä toimenpiteistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työvoimaa työmarkkinoiden tarpeiden kanssa sekä ohjelma-alueen julkisella että yksityissektorilla yhteen sovittava toiminta, joka tukee suurimpia rekrytointitarpeita. Se saattaa esim. koskea messuja, opintomatkoja jne. • Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien henkilöiden kuten esim. nuorten ja ulkomailla syntyneiden sijoittumisastetta tukeva kokemustenvaihto ja opetus esim. konferenssien, työpajojen, opintomatkojen ym. avulla. <p><i>Sápmia koskevat erityispiirteet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Uusia työpaikkoja luovat ja osaamista kehittävät saamelaisyrittysten, -organisaatioiden ja -laitosten väliseen kokemusten vaihtoon johtavat aloitteet. Sellaisia ovat esim. yhteiset rajat ylittävät ammattikoulutukset, työpajat, työharjoittelu ja opintokäynnit yrityksissä, joilla on mahdollisuus toimia mentoreina etenkin nuorille tai kehitysvaiheessa oleville yrittäjille. <p>Pääasialliset tavoiteryhmät: Työmarkkinoiden ja työllisyysalan yksityiset toimijat, koulutustoimijat, elinkeinoelämän toimijat, työvoiman ja työpaikkojen kohtaamiseen soveltuvat henkilöt, nuoret ja ulkomailla syntyneet.</p> <p>Pääasialliset tuensaajat: Työmarkkinoiden ja työllisyysalan julkiset ja yksityiset toimijat, koulutus- ja elinkeinotoimijat, aatteelliset yhdistykset.</p>	

2.A.6.2 Toimien valintaa johtavat periaatteet

<i>Investointiprioriteetti</i>	Kestävän ja hyvälaatuisen työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen eheyttämällä rajat ylittäviä työmarkkinoita, mukaan lukien rajat ylittävä liikkuvuus, yhteiset paikalliset työllistämisalotteet, tiedotus- ja neuvontapalvelut sekä yhteinen koulutus
<p>Hankkeiden yleisvaatimuksena on, että niiden on tuettava Eurooppa 2020 -strategian toteuttamista ja sisällöltään vastattava ohjelman suuntausta ja muita muodollisia hakuetoja. Alla olevat kriteerit tulee nähdä hankkeiden valintaperiaatteina toimintalinjalla.</p> <p>Alueellinen lisäarvo Ohjelman rahoittamien hankkeiden on tuotava selkeää alueellista lisäarvoa Pohjoisen-ohjelman alueelle. Tähtäimessä on mahdollisimman pitkälle ulottuva kolmen kansan välinen yhteistyö.</p> <p>Tuloshakuisuus Hankkeilla on oltava selkeä toimenpidelogiikka (vaikutusketju). Sen mukaan hanke tukee erityisen, hankkeen ajankohtaisen investointiprioriteetin mukaisen tavoitteen saavuttamista. Hakijan on kuvattava hankeaktiiviteettien, suoranaisten tulosten ja vaikutusten välistä yhteyttä. Vaikutusketjun on oltava selkeä ja looginen sekä sisällettävä mitattavia tavoitteita.</p> <p>EU:n Itämeren alueen strategia EU:n Itämeren alueen makroalueellinen strategia sisältää joukon mahdollisia yhteistyöalueita, jotka on mahdollista kytkeä Pohjoisen-ohjelmaan.</p> <p>Horisontaaliset kriteerit kasvuvälineinä 8. luvussa kuvatut horisontaaliset kriteerit on huomioitava hankkeissa. Niitä ovat kestävä kasvu, yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä syrjinnän ehkäisy, naisten ja miesten tasa-arvo sekä saamen kieli (erityisesti saamelaishankkeissa).</p> <p>Pysyvät vaikutukset Hankkeiden pyrkimyksenä on pysyvien yhteistyörakenteiden luominen siten, että toiminta tuo pitkäaikaisia ja pysyviä muutoksia ohjelman priorisoimilla alueilla.</p> <p>4. toimintalinjaan sisältyviin hankkeisiin sovelletaan yleisperiaatteiden lisäksi erityisperiaatetta. Pääperiaatteen mukaan hankkeen on tuettava yhteisiä työmarkkinoita tarvelähtöisesti ja ennen kaikkea ohjelman painopistealoilla:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Palvelusektorin elinkeinot * Perusteollisuuden ja pk-yritysten välinen yhteistoiminta * Testaustoiminta * Energia- ja ympäristötekniikka/Puhdas teknologia * Digitaaliset palveluelinkeinot * Kulttuurilliset ja luovat elinkeinot * Saamelaiselinkeinot <p>Painopistealueet saavat sekä Pohjoisen että Sápmin osa-alueella hallitsevan tehtävän toimintalinjan hankkeita priorisoitaessa.</p>	

2.A.6.3 Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

Investointiprioriteetti	
Rahoitusvälineen suunniteltu käyttö	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.4 Suurehkojen hankkeiden suunniteltu käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

Investointiprioriteetti	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.A.6.5 Aktiviteetti-indikaattorit (investointiprioriteettia kohden)

Taulukko 4: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset aktiviteetti-indikaattorit

Tunnusnumero	Indikaattori (indikaattorin nimi)	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
CO43	Rajat ylittäviin liikkuvuusaloitteisiin osallistuminen	Henkilöiden määrä:	400	Raportoitu	Vuosittain
A10	Saamelaiselinkein ojen parissa rajat ylittäviin osaamisaloitteisiin osallistuminen	Henkilöiden määrä: josta naisia/miehiä: nuoria 16–24 v.):	40 20/20 20	Raportoitu	Vuosittain

2.A.7. Tulospuitteet

Taulukko 5: Toimintalinjan tulospuitteet

Tunnusnumero	Toimintalinja	Indikaattori	<i>Indikaattori tai tärkeä toteutusaskel</i>	Mittayksikkö, sovellettavissa tapauksissa	Osatavoite 2018	Lopputavoite (2023)	Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, sovellettavissa tapauksissa
F1	Toimintalinja 4	Rahoituksellinen	Tuen saajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut	EURO	775 380	5 169 200	Raportoitu	
CO43	Toimintalinja 4	Aktiviteetti (output)	Rajat ylittäviin liikkuvuusaloitteisiin osallistujat	Henkilöiden määrä:	20	400	Raportoitu	

Tulospuitteiden suunnittelussa käytetyt muut laadulliset tiedot (vapaaehtoinen)

--

2.A.8. Tukitoimintaluokat

Komission hyväksymän nimistön mukaiset toimintalinjan sisällön tukitoimintaluokat sekä unionin varojen alustava jako.

Taulukko 6 – 9: Tukitoimintaluokat

Taulukko 6: Ulottuvuus 1 - toimintatyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 4	108	2 352 000
Toimintalinja 4	117	1 008 000

Taulukko 7: Ulottuvuus 2 - rahoitusmuoto		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 4	01	3 360 000

Taulukko 8: Ulottuvuus 3 - aluetyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 4	01	336 000
Toimintalinja 4	02	1 344 000
Toimintalinja 4	03	1 344 000
Toimintalinja 4	04	336 000

Taulukko 9: Ulottuvuus 6 – alueelliset toteutusmekanismit		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Toimintalinja 4	07	3 360 000

2.A.9. Teknisen tuen suunnitellun käytön tiivistelmä, joka tarvittaessa sisältää ohjelmasta ja tuensaajista vastaavien hoitavien ja valvovien viranomaisten hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä, sekä joka tarvittaessa sisältää asiaankuuluvien osapuolten ohjelmatoteutuksen hallinnollisen kapasiteetin vahvistamisen vaatimia toimenpiteitä (sovellettavissa tapauksissa)

<i>Toimintalinja</i>	
Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle	

2.B. Muiden toimintalinjojen kuin teknisen tuen kuvaus

2.B.1 Toimintalinja

<i>Tunnusnumero</i>	
<i>Nimi</i>	Tekninen tuki

2.B.2 Rahasto ja unionin tuen laskentaperusteet (toistetaan toimintalinjaan kuuluvan jokaisen rahaston osalta)

<i>Rahasto</i>	
<i>Laskentaperuste (tukeen oikeuttavien tai tukeen oikeuttavien julkisten menojen summa)</i>	Tukeen oikeuttavat julkiset menot

2.B.3 Erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteet (toistetaan jokaisen erityistavoitteen osalta)

<i>Tunnusnumero</i>	
<i>Erityistavoite</i>	Tehokkaan ohjelmatoteutuksen edellytysten luominen
<i>Tulokset joihin jäsenvaltiot pyrkivät EU-tuen avulla</i>	Teknisen tuen tavoitteena on edellytysten luominen tehokkaalle ohjelmatoteutukselle hallinnon, tiedotuksen ja arvioinnin avulla. Ohjelman tehokas toteutus siten, että sekä tuensaajat, rahoittajat että hallinto kokevat hallinnon toimivan tyydyttävästi ja talouden olevan hyvin hoidetun edellyttää, että hallinto, tiedotus ja talous saavat riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit.

2.B.4 Tulosindikaattorit

Taulukko 10: Ohjelmalle tunnusomaiset tulosindikaattorit (erityistavoitetta kohden)

Tunnusnumero	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
-	-	-	-	-	-	-	-

2.B.5 Tuettavat toimenpiteet, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita (toimintalinjaa kohden)

2.B.5.1 Tuettavien toimenpiteiden kuvaus, ja miten niiden odotetaan tukevan erityistavoitteita

<i>Toimintalinja</i>	Tekninen tuki
<p>Teknisellä tuella on mahdollista rahoittaa valmisteluihin, ohjelman hoitoon, toteutusorganisaatioon, hallintoon, tietojärjestelmään, valvontaan ja tilintarkastukseen, tarkkailuun, seurantaan sekä tiedotukseen ja viestintään liittyviä toimenpiteitä. Seurantakomitea päättää teknisen tuen käytöstä ja jaosta. Hallintoviranomainen, yhteinen sihteeristö sekä Suomen neuvontapalvelu sekä tilintarkastusviranomainen voivat saada rahoitusta ohjelman teknisen tuen budjetista. Tuki kattaa 7 % ohjelmalle jaetusta kokonaismäärästä. Kansalliset viranomaiset yhteisrahoittavat teknisen tuen. Norjan sihteeristö rahoitetaan kokonaisuudessaan Norjan varoilla.</p> <p>Arviointi ja tuloseuranta</p> <p>Ohjelman arviointi tapahtuu useissa eri otteissa. Seurantakomitea tekee päätöksen käytännön toteutuksesta ensimmäisessä kokouksessaan, jossa päätetään arviointisuunnitelmasta. Monet tulosindikaattoreista ovat esimerkkejä kyselyjen tai asiantuntijaryhmien avulla mitattavista asioista.</p> <p>Myös aiemmalla ohjelmakaudella on tehty joitakin ohjelman arviointeja. Kasvuvirasto on tehnyt yhteisen kolmen alueellisen ohjelman sekä toteutusorganisaatiota että saavutettuja tuloksia koskevan konsulttipalvelujen hankinnan. Kokemukset ovat erittäin hyviä. Yhteistoimintaa tulosten levittämiseksi ja arvioinniksi kehitetään edelleen.</p> <p>Viestintä ja tiedotus</p> <p>Seurantakomitea tekee ohjelman viestintäsuunnitelmaa koskevan päätöksen. Viestintäsuunnitelmaa seurataan vuosittain seurantakomitean kokouksissa.</p> <p>Viestintäkysymysten koordinointi tapahtuu rakennerahasto-ohjelmien viestintävastaavien verkoston kautta, joka kokoontuu kahdesti vuodessa kokemusten vaihtoa varten. Verkosto suunnittelee jatkavansa toimintaa tulevilla ohjelmakaudella.</p>	

2.B.5.2 Aktiviteetti-indikaattorit joiden odotetaan tukevan tuloksia (toimintalinjaa kohden)

Taulukko 11: Aktiviteetti-indikaattorit

Tunnusnumero	Indikaattori	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023) (vapaaehtoinen)	Tietolähde
A11	Ohjelman varat on jaettu hankkeille ohjelman pyrkimysten mukaan.	%	100	Ohjelman tietojärjestelmä
A12	Ohjelman kokonaisbudjetista maksetut varat	%	95	Ohjelman tietojärjestelmä
A13	Ohjelmakaudella tehdyt ulkoiset arvioinnit	Lukumäärä	2	Arviointien määrä
A14	Teknisen tuen rahoittamat henkilötyövuodet	Täysekvivalenttien määrä	7	Raportoitu tiedot

2.B.6 Tukitoimintaluokat

Vastaavat tukitoimintaluokat komission päättämän nimistön mukaan ja unionin varojen alustava jakautuminen.

Taulukko 12 – 14: Tukitoimintaluokat

Taulukko 12: Ulottuvuus 1 Toimintatyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Tekninen tuki	0121	2 642 970
Tekninen tuki	0122	146 830
Tekninen tuki	0123	146 830

Taulukko 13: Ulottuvuus 2 Rahoitustyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Tekninen tuki	01	2 936 630

Taulukko 14: Ulottuvuus 3 - aluetyyppi		
Toimintalinja	Koodi	Määrä (euroissa)
Tekninen tuki	07	2 936 630

3. OSA RAHOITUSSUUNNITELMA

3.1 EAKR-varat (euroissa)

Taulukko 15

Rahasto	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
EAKR	2 080 844	3 038 315	4 338 907	7 883 769	8 041 444	8 202 273	8 366 318	41 951 870
Yhteensä	2 080 844	3 038 315	4 338 907	7 883 769	8 041 444	8 202 273	8 366 318	41 951 870

3.2.A EAKR-varojen summa ja kansallinen yhteisrahoitus (euroissa)

1. Taulukosta ilmenee yhteistyöohjelman rahoitussuunnitelman toimintalinjoittain. Kun syrjäseutuohjelmiin sisältyy sekä rajat ylittäviä että monikansallisia määrärahoja, jokaiselle niistä ilmoitetaan erilliset toimintalinjat.
2. Rahoitustaulukossa on annettu tiedoksi yhteistyöohjelmaan osallistuvien kolmansien maiden tuki (muut kuin IPA:n ja ENI:n tuet).
3. EIB:n¹⁶ antama tuki esitetään toimintalinjoittain.

Taulukko 16: Rahoitussuunnitelma

Toiminta-linja	Rahasto	Unionin tuen laskelmaperuste (tukeen oikeutettujen tai julkisten tukeen oikeutettujen kustannusten summa)	Yhteisön tuki (a)	Kansalliset vastinvarat (b) = (c) + (d))	Kansallisen yhteisrahoituksen alustava jakautuminen	Rahoituksen määrä (e) = (a) + (b) 2)	Yhteisrahoitusos a (f) = (a)/(e)	Tiedoksi

					Kansallinen julkinen rahoitus (c)	Kansallinen yksityinen tuki 1 (d)			Kolmansien maiden tuki Norja	EIB:n maksama tuki
1	EAKR	Yhteensä	11 340 000	6 106 200	5 408 400	697 800	17 446 200	65%	4 676 598	
2	EAKR	Yhteensä	12 975 240	6 986 668	6 188 153	798 515	19 961 908	65%	5 369 426	
3	EAKR	Yhteensä	11 340 000	6 106 200	5 408 400	697 800	17 446 200	65%	4 676 598	
4	EAKR	Yhteensä	3 360 000	1 809 200	1 602 400	206 800	5 169 200	65%	1 385 658	
5	EAKR	Julkinen	2 936 630	2 936 630	2 936 630	0	5 873 260	50%	1 212 452	
Yhteensä	EAKR		41 951 870	23 944 898	21 543 983	2 400 915	65 896 768	64 %	17 320 732	
Yhteensä	Kaikista rahastoista saatujen varojen määrä		41 951 870	23 944 898	21 543 983	2 400 915	65 896 768		17 320 732	

3.2.B. Toimintalinjan ja teematavoitteen mukainen jako

Taulukko 17

Toimintalinja	Temaattinen tavoite	Yhteisön tuki	Kansallinen yhteisrahoitus	Rahoituksen määrä
1	Tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovaatioiden vahvistaminen	11 340 000	7 560 000	18 900 000
2	Pk-yritysten kilpailukyvyyn parantaminen	12 975 240	6 986 668	19 961 908
3	Ympäristön suojelu ja resurssien kestävä kehityksen edistäminen	11 340 000	6 106 200	17 446 200
4	Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen	3 360 000	1 809 200	5 169 200
YHTEENSÄ		39 015 240	21 008 268	60 023 508

- 1) Täytetään vain, kun toimintalinjat esitellään yhteisinä kustannuksina.
- 2) Määrän saa pyöristää taulukossa lähimpään kokonaislukuun. Maksusuorituksissa käytettävä tarkka erä on kiintiö (f).

Taulukko 18: Alustava tukimäärä, jota käytetään ilmastomuutoksia koskevissa tavoitteissa.

Toimintalinja	Alustava tukimäärä, jota käytetään ilmastomuutoksia koskevissa tavoitteissa (euroissa).	Operatiivisen ohjelman saaman kokonaistuen osa (prosentteissa)
1. Tutkimus ja innovointi	567 000	1,35 %
2. Yrittäjyys	260 400	0,62 %
3. Kulttuuri ja ympäristö	2 835 000	6,7 %
Yhteensä	3 662 400	8,73 %

Alueellisessa kehityksessä käytetyn integroivan menettelytavan kuvaus, jossa huomioidaan yhteistyöohjelman sisältö ja tavoitteet myös EUT-sopimuksen 174.3-artiklan mukaisten alueiden kohdalla, jolloin huomioidaan osallistuvien jäsenvaltioiden kumppanuussopimus, joka osoittaa sen, miten ohjelma tukee tavoitteiden täyttymistä ja odotettuja tuloksia.

Ohjelma sisältää alueita, joita leimaavat pitkät etäisyydet, kylmä ilmasto, alhainen väestötiheys, eri kielet ja haasteet kuten demografia, kulttuurierot, kielimuurit, erot johtamis- ja organisaatiokulttuureissa, kuljetus- ja tietoliikenteen puutteet ym. Osia ohjelma-alueesta sisältyy myös Barentsin alueeseen, jossa on valtavia energia-, metsä- ja mineraaliesiintymiä. Alue sijaitsee myös arktisella vyöhykkeellä, joka on mielenkiintoinen esim. tätä haavoittuvaa aluetta koskevien ilmastomuutosten vaikutusten johdosta. Ohjelman puitteissa toteutetaan sen johdosta toimintaa, joka vahvistaa työmarkkinoiden rajat ylittävää liikkuvuutta, parantaa ympäristöhaasteiden käsittelyn valmiutta, vahvistaa luonnonresurssien innovatiivista hyödyntämistä ja kehitystä, kulttuuria ja kulttuuriperintöä sekä vahvistaa rajat ylittävää innovaatioyhteistyötä suuremman kriittisen massan saavuttamiseksi.

Ohjelma soveltaa alueellisen kehityksen integroivaa strategiaa vahvistamalla alueiden territoriaalisia vahvuuksia ja niiden keskinäisiä suhteita. Valittuja prioriteetteja ohjaa rajat ylittävän toteutuksen tuoma lisäarvo. Ohjelma yhteisrahoittaa toimintaa, jonka tarkoituksena on löytää yhteisiä ratkaisuja rajat ylittäviin ongelmiin. Hankehakemusten on sen johdosta mahdollisimman pitkälle kohdistuttava territoriaaliin haasteisiin, huomioida oleelliset alueelliset kehitysstrategiat sekä hankkeen suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus alueellisiin olosuhteisiin. Hankkeiden tehtävänä on työskennellä ohjelma-alueella yhteisesti tunnistettujen haasteiden, kuten esim. esteettömyyden, heikon yritysilmaston, paikallisten ja alueellisten hallintoalojen välisten puutteellisten verkostojen parissa sekä käyttää raja-alueiden hyödyntämätöntä potentiaalia. Hankkeiden on myös vahvistettava rajat ylittävää kaupallistamis- ja innovointijärjestelmää sekä käsitellä ympäristöhaasteita, luonto- ja kulttuuriperintöä sekä työmarkkinoiden liikkuvuutta. Eri alojen ja eri hallinnollisten tasojen toimijoiden on sen johdosta osallistuttava mahdollisimman laajalti suoraan hankkeisiin tai toimia niiden neuvonantajina.

Eurooppa 2020-kasvustrategian edistämiseksi ja tukemiseksi on tärkeää rakentaa yhteyksiä muiden alueiden kanssa. Keskinäinen oppiminen on tärkeää ohjelma-alueen yhteisten resurssien koordinoitulle ja kestäväälle käytötavalle.

4.1 Paikallisesti johdettu kehitys (sovellettavissa tapauksissa)

Menettelytapa käytettäessä paikalliseen kehitykseen tähtäviä välineitä sekä toteutusalueiden vahvistamisperiaatteet

Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle

4.2 Kestävän kaupunkikehityksen integroidut toimenpiteet (sovellettavissa tapauksissa)

Periaatteet vahvistettaessa kaupunkialueita, joissa kestäväan kaupunkikehitykseen tähtäviä toimenpiteitä aiotaan toteuttaa sekä niille myönnettävä alustava EAKR-tuki.

Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle

Taulukko 19: Kestävän kaupunkikehityksen integroidut toimenpiteet – EAKR- ja ESR -tuen alustavat määrät

Rahasto	EAKR-tuen alustavat määrät (euroissa)
EAKR	0,00

4.3 Integroitu territoriaalinen investointi (sovellettavissa tapauksissa)

Menettelytapa käytettäessä integroituja territoriaalisia investointeja (EU-asetuksen nro 1303 – 2013 artikla 36:n mukaan) muissa kuin kohdassa 4.2 tarkoitetuissa tapauksissa sekä niiden jokaista toimintalinjaa koskevat alustavat tuet.

Ei ole ajankohtaista Pohjoinen-ohjelmalle

Taulukko 20: Integroivaan territoriaaliseen investointiin käytettävä muu alustava tuki kuin kohdan 4.2 mukainen (kokonaismäärä)

Toimintalinja	Alustava tuki (unionin tuki) (euroissa)
YHTEENSÄ	0,00

4.4 Miten ohjelman suunniteltu toiminta tukee makroalueellisia ja merialuestrategioita ohjelma-alueen asianomaisten jäsenvaltioiden vahvistamien tarpeiden mukaan huomioiden sovellettavissa tapauksissa strategioihin sisältyvät strategisesti tärkeät hankkeet (Jäsenvaltioiden ja alueiden osallistuessa makroalueellisiin ja merialuestrategioihin)

Pohjoinen-ohjelma kattaa EU:n Itämeren alueen strategian pohjoisimman alueen ja EU:n merialuestrategian. Pohjoinen-alue on maantieteellisesti suuri alue, jolla on runsaasti luonnonresursseja, vaikuttava tunturiympäristö ja rikas kulttuuriperintö samalla kun pohjoinen Ruotsi ja Suomi esitellään eräänä Euroopan innovatiivisimmista alueista³⁵. Itämeren ja Pohjanmeren meriympäristön kehitys on suurimmaksi osaksi riippuvainen maiden merellä ja maalla toteuttamasta toiminnasta. Suurten öljy- ja kaasuesiintymien sekä malmin ja mineraalien ansiosta alue vastaa suuresta osasta raaka-aineiden saantia Euroopassa, mutta alue on myös strategisesti tärkeä Euroopalle kuuluessaan Barentsin alueeseen.

EU:n makroalueellisen Itämeren alueen strategian tarkoituksena on vastata Itämeren alueen maiden edessä oleviin yhteisiin haasteisiin.

Vuosien 2007 – 2013 ohjelmakauden aikana saadut kokemukset osoittavat, että Pohjoinen-

ohjelma on sisältänyt 89 hanketta, jotka ovat tukeneet EU:n Itämeren strategiaa yhteensä yli 26 miljoonalla eurolla³⁶. Itämeren strategiaan kuuluvaksi hankkeiksi luetaan joko toimintasuunnitelmassa esitellyt lippulaivahankkeet tai makroalueellisesti selkeästi vaikuttavat hankkeet, jotka tukevat strategian tavoitteiden saavuttamista sekä indikaattorit, jotka tukevat yhtä tai useampaa toimintasuunnitelmaan kuuluvaa toimenpidettä. Ohjelma sisältää myös Nordpraktik-nimisen, Baltic Training programme -ohjelmaan kuuluvan lippulaivahankkeen, josta Pohjola-Norden huolehtii.

Pohjoinen-ohjelmalla on selkeä kytkös EU:n Itämeren alueen strategiaan, ja se voi tukea strategian toteutusta valituilla toimintalinjoilla ja temaattisilla tavoitteilla. Pohjoinen-ohjelman temaattisten tavoitteiden ja EU:n Itämeren alueen strategian prioriteettialueiden välinen kytkös sekä tuettavat toimenpide-ehdotukset ovat seuraavat:

Temaattinen tavoite 1: Tutkimuksen, teknologisen kehittymisen ja innovoinnin vahvistaminen
Innovaatio: Alueen potentiaalin käyttäminen tutkimuksessa ja innovoinnissa.

Temaattinen tavoite 3: Pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukyvyyn parantaminen –
Sisämarkkinat: Sisämarkkinaesteiden poistaminen.

Pk-yritykset: Yrittäjyyden edistäminen ja pk-yritysten kasvun vahvistaminen.

Temaattinen tavoite 6: Ympäristön suojelun ja resurssien kestävä kehityksen edistäminen –
Bio: Luonnon ja biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen, kalastus mukaan lukien.

Temaattinen tavoite 8: Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen –
Sisämarkkinat: Sisämarkkinaesteiden poistaminen.

Ohjelman toimintalinjojen panostukset niiden luonteesta riippuen saattavat tukea muitakin EU:n Itämeren strategian piiriin kuuluvia toimintalinjoja kuin yllä mainitut. Esimerkiksi elinkeinoelämää ja ympäristöä käsittelevät toimintalinjat saattavat myös tukea Itämeren strategiaan sisältyvää kulttuuri- ja matkailutoimintaa.

Ohjelman painopiste on kestävässä taloudellisessa ja innovatiivisessa kehityksessä ja arktisen ympäristön suojelussa. Ohjelma on myös valinnut sosiaalisen kehityksen sekä saamelaiden elinolosuhteiden ja elinkeinojen kehityksen. Se noudattaa täysin EU:n arktisen alueen politiikkaa. Eräs Pohjoinen-ohjelman tavoitteista on vahvistaa arktiseen ulottuvuuteen suuntautuvaa ympäristöalan osaamista ja tietoja.

5. OSA: YHTEISTYÖOHJELMAN TOTEUTUSMÄÄRÄYKSET

5.1 Olennaiset viranomaiset ja elimet

Taulukko 21: Ohjelmaviranomaiset

Viranomainen/elin	Viranomaisen/elimen nimi sekä osasto tai yksikkö	Viranomaisen/elimen päällikkö (asema)
Hallintoviranomainen	Norrbotenin läänin lääninhallitus	Maaherra
Todentamisviranomainen	Norrbotenin läänin lääninhallitus	Maaherra
Tarkastusviranomainen	Taloudenohjailuvirasto, EU-tarkistuksen osasto	Osastopäällikkö EU-tilintarkastus

Elin jolle komissio tekee maksusuoritukset:

☒	hallintoviranomainen	
☐	todentamisviranomainen	

Taulukko 22: Valvontaa ja tarkastusta suorittava elin

Viranomainen/elin	Viranomaisen/elimen nimi sekä osasto tai yksikkö	Viranomaisen/elimen päällikkö (asema)
Valvontaan valittu elin	Ruotsi: Norrbotenin läänin lääninhallitus Suomi: Työ- ja elinkeinoministeriö	Maaherra Kansliapäällikkö
Tilintarkastukseen valittu elin	Ruotsi: Taloudenohjailuvirasto Suomi: Valtiovarainministeriö (GoA)	Osastopäällikkö Valtiovarainministeri

5.2 Yhteisen sihteeristön perustamistoimet

EU-asetuksen nro 1299/2013 artiklan 23.2 mukaan hallintoviranomainen perustaa yhteisen sihteeristön tukeakseen hallintoviranomaista ja seurantakomiteaa niiden huolehtiessa tehtävistään.

Sihteeristö on Ruotsissa ja sijoitettu Norrbottenin läänin lääninhallitukseen, Pohjoinen-ohjelman osa-alueelle sekä Ruotsin Saamelaiskäräjille, Sápmin osa-alueelle. Yhteisen sihteeristön tueksi perustetaan Suomeen tiedotuspisteitä Rovaniemelle Lapin liiton yhteyteen sekä Inariin Suomen Saamelaiskäräjien yhteyteen. Norjan sihteeristö on sijoitettu Tromssan kuntayhtymään Pohjoinen- ja Sápmin osa-alueelle sekä Pohjois-Tröndelagin kuntayhtymään eteläsaamelaisen Sápmiin sisältyvän toiminnan osalta. Organisaatio perustuu aiempaan ohjelmahallintoon ja huomioi uuden ohjelman tarpeen saamelaisyhteistyön näkyville saamisesta.

Yhteinen sihteeristö ja Suomen tiedotuspisteet rahoitetaan teknisen tuen varoista. Norjan

sihteeristö rahoitetaan norjalaisista varoista.

5.3 Hallinto- ja valvontajärjestelmien lyhyt kuvaus

Toteutusorganisaatio Ruotsin, Suomen ja Norjan hallitukset ovat yhteisesti päättäneet säilyttää vuosien 2007 – 2013 ohjelmakaudella käytetyn toteutusorganisaation.

Ohjelman toteuttamiseksi asetetaan seuraavat elimet:

- hallintoviranomainen
- seurantakomitea
- hallintokomiteat
- yhteinen sihteeristö
- tiedotuspisteet
- tarkastusviranomainen

Hallintoviranomainen

Ruotsin ja Suomen hallitukset ovat yhdessä Norjan hallituksen kanssa sopineet Norrbottenin läänin lääninhallituksen valitsemisesta hallintoviranomaiseksi Euroopan unionin säädöksen nro 1299/2013, artiklan 21.1 mukaisesti. Hallintoviranomainen suorittaa säädöksen (EU) nro 1303/2013, artiklan 125 mukaisia tehtäviä lukuun ottamatta artiklan 125.4a mukaisia valvontatoimia (ks. alla olevia kansallisia valvoja koskevia tietoja). Hallitukset ovat myös sopineet antavansa hallintoviranomaisen suorittaa säädöksen (EU) nro 1303/2013, artiklan 126 mukaisia todentavia tehtäviä. Toiminnot ovat sopivalla tavalla erillään toisistaan, ja ne kuvataan viranomaisten nimittämisen yhteydessä. Norrbottenin läänin lääninhallitus vastasi samoista tehtävistä edellisellä ohjelmakaudella.

Jäsenmaiden ja Norjan vastaavat ministeriöt ovat hallintoviranomaisen yhteistyökumppaneita.

Hallintoviranomaisen tehtävänä on vastata tehokkaasta ja virheettömästä hallinnosta ja toteutuksesta sekä toimia aktiivisesti ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa. Tehtävään sisältyy erityisesti:

- päätökset hallintokomitean prioriteettien mukaisesta hanketuesta
- EU-tuen maksatus tuensaajille
- EU-komission maksusuoritusten valmistelu ja haku
- hallintotiedoksiannon laadinta ja toimitus
- vuosiraportin teko, joka seurantakomitean hyväksytyä lähetetään EU-komissiolle
- tietokonejärjestelmän ylläpito, johon kirjataan ja tallennetaan tilitystä ja toteutusta koskevia taloudenhoidossa, seurannassa ja valvonnassa tarvittavia tietoja ym.
- tyydyttävän tallennettujen asiakirjojen todentamisketjun varmistavien rutiinien luominen.

Jos rahastoista myönnetään tukea suuryritykselle, hallintoviranomaisen tehtävänä on varmistaa, ettei rahastojen antama tuki johda merkittävään työpaikkojen katoon Unionin sisällä olevilla työpaikoilla. Pohjoinen-ohjelma ei suunnittele myöntävänsä tukea suurille yrityksille.

Hallintoviranomainen valmistelee myös ja hakee maksatusta EU-komissiolta. Lääninhallituksella on sitä varten valuuttatili ruotsalaisessa pankissa. EU-komissio siirtää EAKR-rahoituksen suoraan tälle tilille. Tili saattaa tuottaa korkoa, jonka käytöstä seurantakomitea tekee päätöksen. EAKR-rahoituksen käsittelyn varmentamiseksi valuuttatili kytketään Agressoon (tai vastaavaan taloushallinnolliseen järjestelmään).

Hallintoviranomainen toteuttaa tehtävänsä artikla 125 ja muiden EU-säännösten vaatimusten mukaan. Sen mukaan hallintoviranomaisen on muun muassa arvioitava, onko tuensaajalla hankkeen toteutuksen vaatima hallinnollinen, taloudellinen ja operatiivinen kyky. Hallintoviranomaiset ovat kansallisten sisäistä johtoa ja valvontaa koskevan säännösten mukaan velvollisia tekemään kaikki riskit kattavia riskianalyyseja täyttääkseen toimintansa oikeaa toteutusta koskevat vaatimukset. Niihin sisältyy myös Pohjoinen-ohjelman hallintoviranomaisena toimiminen. Petosriski sisältyy kyseisiin riskianalyyseihin, eikä säännöstö tee eroa siinä, koskeeko toiminnan hallinto kansallisia vai EU-varoja.

Sisäistä johtoa ja valvontaa koskevan asetukseen (SFS 2007:603), 3 § sisältyvien yleisten ja erityisten neuvonantajien mukaan viranomaisten on laadittava rutiineja ja toimintasuunnitelmia, joiden tarkoituksena on havaita ja rajoittaa asiantuntijien vaikuttamista ja rikollisuutta koskevia tapahtumia.

Lääninhallitus kuuluu myös EU:n taloudellisia etuja suojelemaan SEFI-neuvostoon (Rådet för skydd av EU:s finansiella intressen), jonka vastuulla on koordinoita EU-varojen käyttöön liittyviä petoksia ja väärinkäyttöä vastustavia toimenpiteitä Ruotsissa.

Seurantakomitea

EU:n säädöksen nro 1303/2013, artiklan 47.3 mukaan Suomi, Ruotsi ja Norja perustavat yhdessä hallintoviranomaisen kanssa yhteisen seurantakomitean kolmen kuukauden sisällä siitä, kun päätös yhteistyöohjelman hyväksymisestä on ilmoitettu jäsenvaltioille.

EU:n säädöksen nro 1303/2013, artiklan 48.1 mukaan osallistuvat maat ovat saavuttaneet seurantakomitean kokoonpanoa koskevan yhteisymmärryksen. Komitean tehtävänä on edustaa keski- ja paikallistason hallintoa, saamelaiskäräjiä sekä elinkeinoelämän organisaatioita, sosiaalisia kumppaneita ja muita olennaisia organisaatioita. Seurantakomitean jäsenten pitää tasapainoisesti edustaa naisia ja miehiä. Jokainen maa valitsee korkeintaan 9 edustajaa sekä heidän varamiehensä.

Seurantakomitean tehtävänä on yhdessä hallintoviranomaisen kanssa varmistaa toteutuksen laatu ja tehokkuus sekä tilitys. Seurantakomitean tehtävät määritellään sen työjärjestyksessä ja perustuvat EU:n säädöksen nro 1303/2013 artikloihin 49 ja 110 sekä EU:n säädöksen nro 1299/2013 artikloihin 12 ja 18.

Seurantakomitean puheenjohtajan on oltava jäsenvaltioiden edustaja. Euroopan komissio voi omasta aloitteestaan tai seurantakomitean pyynnöstä osallistua neuvonantajana seurantakomitean työhön. Hallintoviranomaisen on osallistuttava seurantakomitean kokouksiin. Hallintokomitean puheenjohtajan on myös kuuluttava seurantakomiteaan lisäjäsenenä.

Seurantakomitea vahvistaa ensimmäisessä kokouksessaan oman työjärjestyksensä.

Hallintokomiteat

EU:n säädöksen nro 1299/2013 mukaan sekä saamelaisyhteistyön edellytykset huomioiden Ruotsin, Suomen ja Norjan hallitukset ovat yhdessä alueellisten kehitysvastuussa olevien viranomaisten ja saamelaiskäräjien kanssa päättäneet, että seurantakomitea perustaa kaksi hallintokomiteaa, yhden Pohjoinen-ohjelman osa-alueella ja toisen Sápmin osa-alueella varten. Hallintoviranomaisella on mahdollisuus tukea seurantakomiteaa hallintokomiteoita perustettaessa. Hallintokomitean tärkeimpänä tehtävänä on priorisoida hankkeita sekä tarkastella niitä ohjelman tavoitteiden ja prioriteettien valossa. Hallintokomitean kokoukset

käynnistetään yhteisesti, minkä jälkeen jäsenet jakautuvat priorisoidakseen kunkin osa-alueen hankkeita. Kokouksen yhteisessä osassa käydään läpi saapuneet hakemukset samalla, kun hankkeiden väliset synergiat arvioidaan. Hallintokomiteat raportoivat seurantakomitealle.

Pohjoinen- ja Sápmin osa-alueiden hallintokomiteoiden tulee koostua ohjelma-alueen alue- ja paikallistason edustajista. Kukin maa valitsee edustajat ja heidän varahenkilönsä. Hallintokomitean on pyrittävä naisten ja miesten väliseen tasapainoon. Puheenjohtajan on edustettava alueellista tasoa. Kukin maa valitsee 6 edustajaa sekä heidän henkilökohtaiset varamiehensä Pohjoisen osa-alueen hallintokomiteaan sekä 3 edustajaa ja heidän henkilökohtaiset varamiehensä Sápmin osa-alueen hallintokomiteaan.

Seurantakomitea vahvistaa ensimmäisessä kokouksessaan hallintokomiteoiden työjärjestyksen. Työjärjestyksen on mm. huomioitava voimassa olevat hallintolain (2003:246) mukaiset jäävyttä koskevat määräykset.

Yhteinen sihteeristö

Hallintoviranomainen perustaa Euroopan unionin säädöksen (EU) nro 1299/2013 artiklan 23.2 mukaisen yhteisen sihteeristön. Sihteeristön tehtävänä on tukea hallintoviranomaista, seurantakomiteaa sekä hallintokomiteoita niiden tehtävissä. Sihteeristön tehtävänä on myös tarjota tietoja yhteistyöohjelman mahdollisuuksista potentiaalisille tukea hakeville ja auttaa heitä toteuttamaan toimintaansa. Sihteeristön tehtävänä on myös palvella tuensaajia ja muita ohjelma-alueen sidosryhmiä vastaavalla tavalla.

Helpottaakseen suomalaisten hakijoiden toimintaa Lapin liiton ja Saamelaiskäräjien tiedotuspisteiden tehtävänä on tarjota tietoja yhteistyöohjelman mahdollisuuksista potentiaalisille tukea hakeville ja auttaa heitä toteuttamaan toimintaansa. Tiedotuspisteet auttavat myös yhteistä sihteeristöä sen työssä. Sihteeristön ja tiedotuspisteiden välinen työnjako selkiytyy teknistä tukea päätettäessä.

Alueellinen tiedotustoiminta

Tietojen leviäminen koko ohjelma-alueelle ja ohjelman käsittelijöiden saavuttamisen helppous on tärkeää mm. hakuprosessin vaatiman neuvonnan kannalta. Osallistuvien alueiden pitää toimia aktiivisesti yhteisen sihteeristön kanssa ohjelmätiedotuksen tiimoilta.

Kansallinen valvonta

Tuensaajien ilmoittamien menojen laillisuuden ja virheettömyyden tarkistamiseksi Ruotsi ja Suomi ovat luoneet kansallisia valvontajärjestelmiä EU:n säädökseen nro 1299/2013 kuuluvan artikla 23.4 mukaisesti. Vuosien 2007 – 2013 ohjelmakaudella käytettyjen kansallisten valvontajärjestelmien arvioidaan toimivan hyvin, eivätkä tilintarkastajat ole todenneet järjestelmävirheitä. Ohjelmassa jatketaan saman järjestelmän käyttöä, eikä näin ollen käytetä alueellisten ohjelmien valvonnasta vastaavia viranomaisia. Norrbottenin lääninhallitus valvoo ruotsalaisia tuensaajia Ruotsin keskitetyn valvontajärjestelmän avulla. Valvonta tapahtuu hallintoviranomaisesta ja sihteeristöstä erillään. Suomi on valinnut kansalliselle valvonnalle hajautetun järjestelmän. Suomalaisten tuensaajien valvojat hankitaan, ja ovat käytettävissä alueen tilintarkastustoimistoissa. Työ- ja elinkeinoministeriö on ylin valvonnasta vastaava.

Norjassa Tromssan kuntayhtymä suorittaa valvonnan suhteessa valtion budjettiin.

Tarkastusviranomainen

Ruotsin taloudenohjailuvirasto (ESV) on EU:n säädöksen nro 1299/2013 artiklan 21.1 mukainen tarkastusviranomainen. Sen tehtävät ilmenevät EU:n säädöksestä nro 1303/2013 artiklasta 127. ESV suoritti vastaavia tehtäviä edellisellä ohjelmakaudella.

EU:n säädöksen nro 1299/2013 artikla 25.2 mukaan tarkastusviranomaisen tehtävänä on perustaa tilintarkastajien ryhmä, joka sisältää myös muiden ohjelmaan osallistuvien maiden edustajia. Valtiovarainministeriö edustaa Suomea ja vastaa Suomessa tehtävistä tarkastuksista EU:n säädöksen nro 1303/2013 artikla 127 mukaan.

Seuranta ja arviointi

Järjestelmällinen arviointi on edellytys politiikan tehokkuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja vaikutuksen arvostelulle etenkin tarkasteltaessa toiminnan antamaa tukea Eurooppa 2020-strategian tavoitteiden saavuttamiselle. Osana laajennettua tulospainopistettä on välttämätöntä ponnistaa enemmän hankkeiden ja temaattisten toimien yhteistulosten ja vaikutusten järjestelmälliseksi arvioinniksi sekä tukea oppimista ja nostaa esille toiminnan merkitys ohjelman tavoitteiden ja kestävä kehityksen saavuttamiselle.

Ohjelman toteutuksen ja hyvien tulosten laadun varmentamiseksi tarvitaan selkeä yhtenäinen järjestelmä, jossa hankevalikoima, indikaattorit, arviointi ja oppiminen liittyvät toisiinsa. Tärkeänä seikkana on, että mm. seuranta- ja arviointi-indikaattoritietojen keruu tapahtuu aikaisessa vaiheessa. Yleisesti ottaen tuloksiin on kohdistettava enemmän, varsinkin EU-tason ohjelmakaudelle asettamien vaatimusten pohjalta. Eräs kehitysalueista kattaa seurannan ja tulosarvioinnin. Hyötyä on esimerkiksi mitattava säännöllisesti ja mm. kasvun ja työllisyyden eri tavoin suoritettavia tulos- ja vaikutusmittauksia on kehitettävä.

Ohjelman ja hankkeiden toteutuksen seuranta ja arviointia tehdään jatkuvasti ohjelmakauden aikana ohjelman tulosten valaisemiseksi ja parantamiseksi. Seurantakomitea hyväksyy ensimmäisessä kokouksessaan arviointisuunnitelman. Sen tulee huomioida vuosien 2007 – 2013 ohjelmakauden kokemukset.

Vuosien 2014 – 2020 ohjelmakautta leimaa tietoinen ohjelman hankkeista ja toteutuksesta saatujen kokemusten ja tiedonmuodostuksen siirto. Tarkoituksena on:

- varmistaa, että alueelliset ja kansalliset kehitystoimijat saavat riittäviä tietoja käynnissä olevista ja päätetyistä hankkeista kehittääkseen ja parantaakseen toteutusta;
- varmistaa, että seuranta- ja hallintokomitea saavat riittäviä tietoja aiemmasta ja nykyisestä toiminnasta pystyäkseen priorisoimaan tuettavia hankkeita;
- varmistaa käynnissä olevien hankkeiden mahdollisuudet oppia omasta ja muiden toteutuksesta.

Ohjelmakauden aikaista arviointityötä toteuttaa riippumaton osapuoli, ja sitä leimaa seurantatutkimuksen menetelmät ja komission suuntaviivojen mukainen teoriavetoinen arviointi. Sekä prosessi että tulokset ja teho arvioidaan lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä. Arviointien tärkeänä tehtävänä on analysoida ja osoittaa, miten ohjelmat tukevat älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua. Työn tärkeänä edellytyksenä on, että ohjelman toteutuksen asianomaiset osapuolet ottavat oppia ohjelman toiminnasta seuraamalla arviointeja ja tutustumalla arviointituloksiin. Tehdyt arvoinnit julkaistaan Komission direktiivin mukaisesti siten, että ne tavoittavat kaikki ohjelman asianomaiset, mutta tukevat myös oppimista ja myötävaikuttavat siihen, että tulokset huomioidaan jatkotyössä.

Ruotsin kasvuvirasto tukee hallintoviranomaista hankkimalla arviointeja ja levittämällä hyviä käytäntöjä rajat ylittävien Ruotsissa hallinnoitavien ohjelmien välillä. Vuosien 2007 – 2013 ohjelmakaudella Kasvuviraston tehtävänä oli koordinoita Ruotsin rakennerahastojen arviointia

ja tulosten levitystä. Saadut kokemukset ovat hyviä, ja työn jatkamisella samoin vuosien 2014 - 2020 ohjelmakaudella on etunsa.

Hankerahoitus

EU-tuen yhteisrahoitusaste on korkeintaan 65 % 1. – 4.toimintalinjalla. Tekninen tuki rahoitetaan 50 prosentilla EU-varoista. Norjalaisten tuensaajien yhteisrahoitusaste on 50 %. Vuosien 2007 – 2013 ohjelmakaudella yhteisrahoitusaste vaihteli toimintalinjojen välillä. Uuden ohjelmakauden aikana ehdotetaan kaikille temaattisille tavoitteille samaa yhteisrahoitusastetta.

Ohjelman puitteissa toteutettavan toiminnan kansallinen yhteisrahoitus on tärkeä periaate. Se on mahdollista nähdä laadunvarmennuksena ja takuuna sille, että ohjelman painopistealueilla on olemassa paikallista ja alueellista omistajuutta ja sitoumusta.

Elinkeinoelämän osallistuminen on tärkeää Pohjoisen-ohjelman tavoitteiden ja tulosten saavuttamiselle, etenkin 1. ja 2. toimintalinjalla. Yksityisillä toimijoilla on mahdollisuus rahoittaa ja osallistua toimintaan samalla tavalla kuin muut toimijat edellyttäen, että EU:n ja kansallisia valtiontukea koskevia sääntöjä noudatetaan. Yksityinen ja julkinen rahoitus tuottaa EU-tukea kaikilla toimintalinjoilla. Sama seikka koskee Norjan IR-varoja. Yksityinen vastinrahoitus kattaa 4 % kokonaisrahoituksesta ja 11 % kansallisesta yhteisrahoituksesta.

Tietojärjestelmä

Siirrettäessä tietoja komissiolle Ruotsi käyttää komission tarjoamaa järjestelmää nimeltään SFC2014 "System for Fund Management in the European Community". Ruotsi on valinnut Kasvuviraston järjestelmästä vastaavaksi, ja valitsee henkilöt, joilla on toimivalta järjestelmän käyttöön.

Ohjelman toteutuksessa käytetään NYPS2020-järjestelmää. Kasvuvirasto omistaa ja tarjoaa järjestelmää käytettäväksi. Järjestelmä mahdollistaa hakemusten ja maksatusten teon sähköisesti. Käsittelijöiden, koordinaattoreiden, tuensaajien ja ohjelman ekonomin välinen viestintä tapahtuu mahdollisimman pitkälle NYPS2020-järjestelmässä.

Ohjelman ja hankkeiden toteutukseen liittyvien valitusten käsittely

Hakijoiden ja tuensaajien arviointeja, päätöksiä ja valmistelua koskevat valitukset on ensi sijassa suunnattava yhteiselle sihteeristölle tai hallintoviranomaiselle. Kansallista valvontaa koskevat valitukset esitetään kunkin maan vastuuelimelle. Myös seuranta- tai hallintokomitea saattavat osallistua valitusten käsittelyyn, mikäli se on sopivaa. Hallintoviranomainen tai yhteinen sihteeristö tutkii ja vastaa valituksiin. Tarvittaessa konsultoidaan seurantakomitean puheenjohtajaa. Muiden jäsenvaltioiden/kolmannen maan viranomaiset auttavat hallintoviranomaista valitusten käsittelyssä.

Ruotsin hallintolaki (1986:223) 22 a § sisältää määräyksiä, joita on noudatettava yleiselle hallintotuomioistuimelle tehtyjen valitusten osalta. Hallintoviranomaisen päätöksestä olla maksamatta tukea, kumota tukipäätös ja kuitata tuki valittaa saa lain mukaan valittaa. Se koskee ohjelmaan sisältyvän EU-tuen kaikkia vastaanottajia.

5.4 Osallistuvien jäsenvaltioiden välinen vastuunjako siltä varalta, että hallintoviranomainen tai komissio määrää rahoituksellisia oikaisuja

Virheellisyydet

Jäsenvaltioiden tehtävänä on säännökseen nro 1303/2013 (EY) kuuluvan artikla 143 mukaan selvittää ja oikaista virheellisydet ja raportoida niistä komissiolle. Komissiolle on annettava tietoja hallinnollisten ja juridisten prosessien etenemisestä. Raportoinnista komissiolle ja ohjelman hallintoelimille vastaa jäsenvaltio, jossa virhe on syntynyt. Hallintoviranomainen auttaa jäsenvaltiota ja kansallisia viranomaisia selvittämään ja korjaamaan väärinkäytökset.

Palautus ja takautumisoikeus

EU:n säädöksen nro 1299/2013 artikla 27 mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on huolehtia siitä, että virheellisesti maksettu tuki takaisinperitään koordinoivalta tuensaajalta. Tuensaajien pitää palauttaa kaikki virheellisesti maksetut määrät koordinoivalle tuensaajalle.

Jos koordinoiva tuensaaja ei onnistu vaatimaan takaisinmaksua toiselta tuensaajalta, tai jos hallintoviranomainen ei onnistu vaatimaan takaisinmaksua koordinoivalta tuensaajalta, on virheellisesti suoritettu maksu palautettava hallintoviranomaiselle jäsenvaltiosta, jonka alueella tuensaaja toimii. Hallintoviranomainen huolehtii siitä, että kyseinen määrä palautetaan unionin yleiseen budjettiin.

Jos maitten välistä vastuunjakoa ei ole mahdollista vahvistaa selkeästi, jaetaan palautettava määrä maitten välillä suhteessa palautushetkellä maksettuihin varoihin.

Maitten välisiin yhteisiin päätöksiin perustuvan teknisen tuen kulut on katettava yhteisvastuullisesti suhteessa niiden osuuteen teknisen tuen kokonaisbudjetista. Teknisen tuen käytön järjestelmällisten virheiden kohdalla vastuun kantaa tukea käyttävän organisaation isäntämaa.

5.5 Euron käyttö (sovellettavissa tapauksissa)

Muussa valuutassa kuin euroissa maksettujen kulujen muuntomenetelmä.

Ohjelman valuutta on euro. Hakemus tehdään euroissa, tilitys laaditaan euroissa ja jäsenvaltioiden, Suomen ja Ruotsin, maksatukset tehdään euroissa. Muussa valuutassa (SEK) syntyneet kulut muunnetaan komission kuukautisen keskimääräisen kurssin mukaan euroiksi siinä kuussa, jossa taloudelliset perusteet lähetetään kansalliseen tarkistukseen.

Norjalaiset kumppanit saavat kulunsa katetuiksi Norjan varoista Norjan kruunuissa (NOK). Kyseiset kulut ja rahoitukset muunnetaan euroiksi koordinoivan tuensaajan raportoidessa koko hankkeen ohjelman hallinnolle. Norjan budjetti on mahdollista muuntaa euroiksi kiinteällä vaihtokurssilla, joka on 8,20 NOK.

5.6 Kumppaneiden osallistuminen

EU:n säädöksen nro 1303/2013 artikla 5 mukaiset toimenpiteet, jotka sallivat osapuolten osallistumisen yhteistyöohjelman suunnitteluun ja jotka määrittelevät osapuolten roolin yhteistyöohjelman toteutuksessa, mukaan lukien niiden osallistuminen seurantakomiteaan.

Osapuolten osallistuminen operatiivisen ohjelman valmisteluihin

Pohjoinen-ohjelman perustarkoituksena on tuottaa alueellista lisäarvoa alueiden väliselle kasvutyölle ja Euroopan koheesipolitiikan toteutukselle. Ohjelman tehtävänä on auttaa korkealaatuisten hankkeiden tuottamista, joiden tarkoituksena on tukea pitkäaikaista kehitystä

valituilla teema-alueilla. Ohjelman tehtävänä on myös tukea ohjelma-alueeseen kuuluvien Ruotsin ja Norjan läänien sekä Suomen maakuntien välisiä yhteistoimintahankkeita, jotka puolestaan tukevat alueellisten vahvuusalojen kehitystä alueen eri osissa vallitsevien edellytysten pohjalta. Ohjelman on sen lisäksi tuettava lisääntyvään yhteistoimintaan muiden oleellisten EU-ohjelmien kanssa kohdistuvia toimia, sekä tukea elinkeinoelämän lisääntyvää osallistumista. Lopuksi tehtävänä on toteuttaa arviointia, tiedonpalautusta ja rakennerahastotyössä tapahtuvaa oppimista kehittävää toimintaa. Varmistaaksemme, että ohjelma vastaa yllä mainittuja tavoitteita, suuri joukko eri tasoja ja sektoreita edustavia toimijoita on osallistunut ohjelman suunnitteluun. Myös ohjelman toteutuksen kannalta on tärkeää, että eri perspektiivit ja sidosryhmät ovat edustettuina.

Kunkin maan vastuussa olevat ministeriöt ovat valinneet ohjelman suunnittelusta vastaavat viranomaiset. Norrbottenin läänin lääninhallitus on yhteistyössä osapuolten kanssa laatinut ohjelman. Kumppaneina ovat olleet Västerbottenin alue, Lapin, Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan liitot, Finnmarkin, Tromssan ja Nordlandin kuntayhtymät sekä Ruotsin, Norjan ja Suomen Saamelaiskäräjät.

Jokainen kumppani on itse valinnut edustajansa ja varahenkilönsä ohjelman työ- ja johtoryhmään. Norrbottenin lääninhallitukseen perustettiin ohjelman kirjoitusryhmä. Kirjoitus- ja työryhmän jäsenet ovat tiedottaneet ohjelmaprosessista eri yhteyksissä ja vastaanottaneet myös näkökantoja ja kommentteja kuulijoilta.

Ohjelman suunnitteluprosessin aikana on kussakin maassa järjestetty useita kokouksia ja tiedotustilaisuuksia. Osallistuvien alueiden edustajat ovat tervetulleita työ- ja johtoryhmien kokouksissa yhteensä seitsemän kertaa suunnitteluprosessin aikana. Norrbottenin läänin lääninhallitus on myös järjestänyt suuren konferenssin/kuulemisen Levillä, Suomessa 17 – 18. syyskuuta 2013, johon osallistui noin 150 henkilöä kaikista kolmesta maasta ja eri organisaatioista. Kommentteja, suosituksia ja näkökantoja on koottu myös avoimen konsultaatiokierroksen avulla, johon on ollut mahdollista tutustua alueiden sivustoilla sekä osoitteessa www.interregnord.com. Näiden tilaisuuksien lisäksi on järjestetty erilaisia kokouksia (tiedotustilaisuuksia näkökantojen ja lisäysten saamiseksi), joihin on osallistunut eri toimijoita ja organisaatioita kaikista kolmesta maasta (ks. kohta 9.3).

Osapuolten osallistuminen operatiivisen ohjelman toteutukseen

Ohjelman valmisteluun aktiivisesti osallistuneet osapuolet saavat toteutuksessa erilaiset roolit. Monet valmisteluihin osallistuneet toimijat kuuluvat suurella todennäköisyydellä hankkeiden omistajien joukkoon. Suomen, Ruotsin ja Norjan hallitukset ovat myös sopineet yhteisen seurantakomitean perustamisesta, joka koostuu osallistuvien maiden edustajista kattaen sekä valtakunnallisen, alueellisen että paikallisen tason, saamelaiskäräjät sekä elinkeinoelämän organisaatioita ja sosiaalisia osapuolia.

Seurantakomitean lisäksi perustetaan kaksi hallintokomiteaa, yksi Pohjoinen-ohjelman osa-alueella ja toinen Sápmia varten. Hallintokomiteoiden tehtävänä on tehdä priorisointeja hankkeiden joukosta sekä tutkia ne ohjelman tavoitteita ja painopisteitä vasten. Pohjoinen-ohjelman käytännön toteutuksesta huolehtii yhteinen tekninen sihteeristö yhteistyössä tiedotuspisteiden ja Norjan IR-sihteeristön kanssa. Myös ohjelma-alueeseen kuuluvat alueet otetaan mukaan ohjelman toteutukseen ja etenkin tiedotustoimiin.

6. LUKU - KOORDINOINTI

EAKR:n, Euroopan sosiaalirahaston, Koheesiorahaston, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (EAFRD), Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMFF) ja muiden yhteisö- ja kansallisen tason rahoitusvälineiden välisen koordinoinnin varmistavat mekanismit, mukaan lukien koordinointi ja mahdollinen täydentäminen Euroopan naapuruuspolitiikan rahoitusvälineen (ENI), Euroopan kehitysrahaston (EDF) ja IPA:n sekä EIB:n kanssa, huomioon ottaen EU:n säädöksen nro 1303/2013 liitteen I sisältämät yhteisiä strategisia puitteita koskevat määräykset. Jos jäsenvaltiot ja kolmannet maat osallistuvat yhteistyöohjelmiin, jotka kattavat EAKR- ja EDF-varojen käytön syrjäseuduilla, kyseisten eri resurssien käytön tehokas koordinointi vaatii sopivantasoisia mekanismeja.

Aluerahasto rahoittaa eurooppalaisen alueellisen yhteistyön ohjelmia. Se on tärkeä osa alueellista ja kansallista kasvupolitiikkaa, ja kytkeytyy vahvasti muihin ERI-rahastoihin. Tavoitteena on synergioiden edistäminen ja päällekkäisyyksien välttäminen siten, että eurooppalaiset kansalliset ja alueelliset panostukset täydentäisivät toisiaan ja tukisivat mahdollisimman tehokkaasti Eurooppa 2020-strategian ja EU:n Itämeren strategian toteutumista, joihin sisältyy meren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Syngergioiden varmistamiseksi ja päällekkäisen työn välttämiseksi toteutus koordinoidaan sekä kansallisella että alueellisella tasolla.

Jo ohjelmaa kirjoitettaessa koordinointia on tapahtunut eri ohjelmien kuten Euroopan alueellisen kehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston välillä. Se on tapahtunut keskusteluissa ja kokouksissa eri ohjelmien kirjoittamiseen osallistuvien välillä. Kyseiset ohjelmat kattavat saman tai osittain saman maantieteellisen tai temaattisen alueen. Yhteistyötä jatketaan koko ohjelmakauden ajan esimerkiksi yhteisten hankkeenomistajille suuntautuvien tiedotustoimien sekä yhteisten kokousten tiimoilta muiden ohjelmien valmistelun yhteydessä. Ohjelma-alueeseen sisältyvät alueet ovat ohjelman suunnittelun aikana antaneet arvokkaita tietoja ja tehneet alueellisiin ohjelmiin ja strategioihin sisältyviä lisäyksiä.

Pohjoinen-ohjelma limittyy maantieteellisesti joidenkin Euroopan alueellisen yhteistyön kattavien monikansallisten ohjelmien kanssa. Ohjelma-alue sisältyy kokonaisuudessaan Itämeren ja Pohjoinen periferia sekä Arktinen-ohjelmien alueeseen. Rajat ylittävien ohjelmien ei pidä rahoittaa samankaltaisia aktiviteetteja kuin monikansallisten ohjelmien, vaan niiden tehtävänä on täydentää toisiaan. Ohjelma limittyy maantieteellisesti myös jossain määrin Botnia-Atlantica -alueohjelman sekä ENI-rahoitusvälineeseen kuuluvien Kolarctic- ja Karjala-ohjelmien kanssa. Pohjoinen- ja yllä mainittujen ohjelmien välillä on yhtymäkohtia. Ohjelmat ovat osittain päättäneet priorisoida samoja teematavoitteita, mutta ohjelmien investointipriorisointien valikoima eroaa. Tästä seuraa useampia mahdollisuuksia ohjelma-alueen toimijoille, samalla kun se tukee alueellista kasvua ja kehitystä.

Arktinen perspektiivi on Pohjoinen-ohjelman tärkeä näkökulma. Lapin maakunta, Norrbottenin lääni Ruotsissa sekä Finnmarkin, Tromssan ja Nordlandin läänit Norjassa sisältyvät arktiseen maantieteelliseen määritelmään. Se merkitsee suuria mahdollisuuksia Pohjoinen-ohjelmalle sekä tutkimuksen että innovoinnin parissa tehtävän yhteistyön mutta myös yrittäjyyden osalta. Arktinen perspektiivi merkitsee suuria haasteita arkaluonteisen luonnon, ilmastomuutosten, luonnonesiintymien tuoton ja alkuperäiskansojen elinolosuhteiden muodossa. Suomi ja Ruotsi aikovat myös toteuttaa joitakin alueellista kilpailukykyä ja työllisyyttä käsitteleviä ohjelmia. Ruotsinpuoleinen osa Pohjoinen/Sápmi- aluetta sisältyy kolmeen alueellista kilpailukykyä ja työllisyyttä käsittelevään ohjelmaan: Övre

Norrland, Mellersta Norrland ja Norra Mellansverige sekä koko maan kattavaan valtakunnalliseen aluerahasto-ohjelmaan. Ohjelma-alueen suomenpuoleinen osa sisältyy Suomen valtakunnalliseen alueellisen kilpailukyvyyn ja työllisyyden ohjelmaan, joka kattaa sekä EAKR- että ESR-toimenpiteitä. Kyseiset ohjelmat mahdollistavat määrätyn rajat ylittävän toiminnan.

Yllä mainittujen ohjelmien lisäksi saattavat Sosiaalirahaston ohjelma Ruotsissa, Maaseuturahaston ohjelmat Suomessa ja Ruotsissa, Meri- ja kalatalousrahaston ohjelmat Suomessa ja Ruotsissa, Horisont 2020-, COSME-, Connecting Europé Facility-, LIFE-, Erasmus-, Luovan Euroopan-, Kansalaisten Euroopan-, Sosiaalisten muutosten ja innovaatioiden- sekä Terveyttä kasvusta -ohjelmat koskea ohjelma-aluetta. EU:n tutkimus- ja innovointiohjelman Horisont 2020:n lähtökohtana on tieteellinen ja koko innovointiketjua ideasta markkinoille koskeva huippuosaaminen. Interregiin sisältyvä Pohjoinen-ohjelma antaa hyviä edellytyksiä ja mahdollisuuksia laajaan tutkimus- ja innovointiyhteistyöhön muun muassa valituilla keskittymisalueilla. Interreg-hankkeiden puitteissa on puolestaan mahdollista hyödyntää Horisont 2020 -hankkeiden tuloksia.

Muissa ohjelmissa tehtäviä lähentyviä panostuksia voidaan täydentää Pohjoinen-ohjelmassa tapauksissa, joissa nähdään ohjelma-alueen kumppaneiden yhteistoiminnan tuottama selkeä, rajat ylittävä lisäarvo. Jokainen hanke toteutetaan kunkin ohjelman sääntöjen mukaan, ja hanketta käsitellään aina erillisesti kussakin ohjelmahallinnossa. Jos hallintoviranomainen tai sihteeristö näkee ohjelman olevan hyvin lähellä jotakin muista ohjelmista, ohjelmahallinto ottaa yhteyttä ajankohtaisesta ohjelmasta vastaavaan viranomaiseen saavuttaakseen parhaan mahdollisen yhteistoimintatavan. Pohjoinen-ohjelman hallinnon ja muiden rakennerahasto-ohjelmien sekä alueellisesti kehityksestä vastaavien organisaatioiden välillä on ylläpidettävä yhteyksiä, joiden tarkoituksena on huolehtia siitä, että eri ohjelmien toiminta täydentää toisiaan. Samalla on tärkeää huomioida, etteivät rakennerahastojen varat korvaa jäsenmaiden Suomen ja Ruotsin julkisia kansalliseen toimintaan suunnattuja varoja.

Monet hankkeet saavat osarahoitusta myös kansallisista varoista, alueellisesta kehityksestä vastaavilta organisaatioilta. Toiminnan valmistelussa havaitaan eri ohjelmien toiminnan välisiä synergioita, ja ettei samaa toimintaa rahoitettaisi eri tahoilta, tarvitaan tilanearviota. Pohjoinen-ohjelma erottuu myös esimerkiksi kansallisista kasvun ja työllisyyden rakennerahasto-ohjelmista sillä, että hankkeiden on tuotettava selkeää rajat ylittävää lisäarvoa. Alueelliset ohjelmat sisältävät yhteistyömahdollisuuden muita EU-maita edustavien kumppaneiden kanssa. Ohjelmien hallinnot keskustelevat eri ohjelmien välisestä rajanvedosta tapauksissa, joissa hankkeet liittyvät Pohjoinen-ohjelman kumppaneihin.

Tärkeä edellytys alueellisten ohjelmien mahdollisuuksille kestävän kasvun tukemiseen on, että ne on koordinoitu muun alueellisen, kansallisen ja eurooppalaisen kasvutyön kanssa. Se varmistetaan integroidun ohjelmansuunnittelutyön kautta, jossa eri toiminnan välisten synergioiden ja täydennysmahdollisuuksien löytämiseksi toteutetaan jatkuvaa osaamisen ja tietojen vaihtoa.

7. OSA Tuensaajien hallinnollisen taakan vähentäminen

Tuensaajien hallinnollista taakkaa koskevan arvioinnin tiivistelmä sekä yhteiset suunnitellut toimenpiteet hallinnollisen taakan vähentämiseksi tarvittaessa ja niiden alustava aikaraja.

EU-ohjelma INTERACT on monivuotisessa hankkeessa (yhdessä alueellisten yhteistyöohjelmien enemmistön kanssa) kehittänyt hakukaavakkeiden, raporttien ja eri kustannusten tulkintaa koskevien faktasivujen ym. malleja. Kyseinen työ on luonut perustan yksinkertaistamistyölle, jota ohjelman hallinto on harjoittanut.

Säännökset

Uudet säännökset sekä delegoivat että jalkautettavat asiakirjat merkitsevät yhtenäisiä sääntöjä esim. tukeen oikeuttavien kulujen osalta sen johdosta, että ne suurimmaksi osaksi päätetään EU-tasolla. Tuensaajat kokevat hankintoja ja valtiontukea koskevat säännöt hankaliksi. Ohjelmahallinto suunnittelee koulutusten järjestämistä yhdessä muiden ohjelmien kanssa toteutusorganisaation henkilöstölle pystyäkseen antamaan parempaa tukea tuensaajille näissä kysymyksissä. Yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa kehitetään osaamista ohjelmaa käynnistettäessä, jatkuvasti sekä tarvittaessa ohjelman aikana.

Taloudellinen selvitys

Hankkeiden taloudellisen selvityksen yksinkertaistamiseksi ohjelma sallii epäsuorien kustannusten vakiorahoituksen, jos hankkeiden toteutus aiheuttaa sellaisia. Ohjelma sallii asetuksen (EU) nro 1303/2013 artikla 68.1.b) mukaan vakiomäärän olevan korkeintaan 15 % kustannuksista. Ohjelman hallinto aikoo vuoden 2015 aikana tarkistaa ja EU:n asetusten sallimien mahdollisuuksien mukaan yksinkertaistaa tukeen oikeutettujen kustannusten tilitystä.

Kaavakkeet

Hakemuskaavakkeet tuotetaan yhdessä Interactin ehdotuksen pohjalta. Tarkoituksena on mahdollisimman yksinkertaisten kaavakkeiden saaminen, jotka kuitenkin samalla sisältävät ohjelmahallinnon tarvitsemat tärkeät tiedot. Toisena tavoitteena on mahdollisimman samanlaisten kaavakkeiden saaminen maantieteellisesti toisiaan lähellä oleville ohjelmille, koska tuensaaja on määrätyissä tapauksissa sama. Työhön kuuluu myös NYPS2020-ohjelman kehittäminen. Se on sähköinen järjestelmä, jota kaikki Ruotsin hallitsemat A-ohjelmat käyttävät. Ajatuksena on saada sekä tuki- että maksatushakemus ja muu viestintä tuensaajan ja ohjelmahallinnon välillä tapahtumaan sähköisesti NYPS2020-ohjelmassa. NYPS2020 käynnistetään vuoden 2014 joulukuussa, minkä jälkeen sähköisiä hakemuksia on mahdollista vastaanottaa.

Indikaattorit

Erilaisten tulkintojen välttämiseksi indikaattoreiden mittaustehtävästä on tuotettu indikaattoreiden tarkoitusta selvittävä selkeämpien suuntaviivojen seurantajärjestelmä. Tarkoituksena on helpottaa sekä tuensaajien että ohjelmahallinnon työtä hankkeiden ja ohjelman tavoitteiden täyttöä seurattaessa.

Horisontaaliset kriteerit

Tavoitteena on integroida horisontaaliset kriteerit ohjelmatoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, eikä käsitellä niitä ohjelmatyön sivussa olevana seikkana. Horisontaaliset kriteerit nähdään ohjelman toteutuksen puitteissa kestäväan kehitykseen tähtäävän työn parantamisen ja tehostamisen välineinä ja työkaluina. Ohjelmaa toteutettaessa on huolehdittava siitä, että strateginen suuntaus ja

valitun toimintalinjojen tuomat tavoitteet ja mahdollisuudet vaikuttavat myönteisesti kestäväan kasvuun ja horisontaalisiin kriteereihin. Kestävän kasvun tavoite on mahdollista toteuttaa hankevalikoiman ja hankkeiden toteutuksen kautta.

Horisontaaliset kriteerit on selvitetty ohjelmakirjoituksessa, ja hankeomistajille ja käsittelijöille aiotaan antaa työkaluja horisontaalisten kriteerien parissa tehtävän työn parantamiseksi.

Valintakriteerit

Selkeämmät valintakriteerit luovat valituiksi tulleiden ja poisvalittujen hankkeiden välistä läpinäkyvyyttä.

Viestintä

Ohjelmahallinto aikoo työskennellä aktiivisesti tiedotuksen parissa ennen kaikkea ohjelman sivustolla, alueiden yhteyspisteiden sekä koulutusten ja konferenssien avulla. Ohjelmakielet ovat ruotsi ja suomi. Tavoitteena on myös tarjota määrättyjä tietoja saamen kielellä.

Tuensaajien ja muiden sidosryhmien koulutuksia järjestetään säännöllisesti ohjelmakauden aikana.

8.1 Kestävä kehitys

Erityistoimenpiteiden kuvaus, joka kattaa ympäristönsuojeluvaatimukset, resurssitehokkuuden, ilmastonmuutosten rajoittamisen ja niihin mukautumisen, vastustuskyvyn katastrofeja vastaan sekä riskiehkäisyn ja riskien käsittelyn. Erityistoimenpiteet huomioidaan toimintaa suunniteltaessa.

Ilmasto-, ympäristö- ja energiahaasteet ovat rajat ylittäviä samalla, kun ohjelma-alueen ympäristötila on hyvin suuressa määrin riippuvainen toimenpiteistä, joihin EU ja muut kansainväliset tahot ryhtyvät. Itämeren tilan kehitys on esim. suurelta osin riippuvainen muiden Itämeren maiden toiminnasta, muttei merkitse sitä, että Pohjoinen-ohjelma saisi laiminlyödä kysymyksen.

Yllä mainitut haasteet merkitsevät mahdollisuutta kaikkien alojen teknologian, tuotteiden ja palveluiden kehitykselle. Yhteiskunnan ympäristömukautettujen tuotteiden, palvelujen ja järjestelmien tarve merkitsee siten markkinamahdollisuuksia, ts. parempaa kilpailukykyä.

Ohjelman puitteissa toteutetaan joukko hankkeita, joiden suoranaisena tavoitteena on tukea parempaa ympäristöä. Kaikkien Pohjoinen-ohjelmaan kuuluvien hankkeiden on kuitenkin huomioitava horisontaaliset, kestävästä kehityksestä koskevat kriteerit, vaikkakaan ne eivät olisi hankkeen pääasiallinen tarkoitus, ja sitä on tärkeää painottaa.

8.2. Yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä syrjimättömyys

Yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistämisen ja sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, toimintaesteeseen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän ehkäisyn vaatimien erityistoimenpiteiden kuvaus yhteistyöohjelmaa muokattaessa, muotoiltaessa ja toteutettaessa, sekä etenkin rahoituksen saamiseksi tarpeiden tyydyttämiseen eri kohderyhmien kuten esimerkiksi toimintarajoitteisten kohdalla, jotka ovat vaarassa joutua syrjityiksi.

Yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä syrjimättömyys merkitsevät, että ihmisten erilaisuus nähdään mahdollisuutena riippumatta siitä, merkitseekö se etnisyyttä, uskonnollista sidonnaisuutta tai uskontoa, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, ikää, sukupuolen ylittävää identiteettiä tai toimintarajoitetta. Ihmisten eri taustasta ja potentiaalista huolehtiminen lue edellytyksiä kehitykselle, paremmalle työympäristölle ja suuremmalle kannattavuudelle.

Monimuotoisuuden ja yhdentymisen näkeminen kasvuvälineenä vaikuttaa myönteisesti kestäväan kasvuun. Inhimillistä pääomaa käytetään tehokkaammin, kun koko väestön potentiaalisista, tiedoista ja osaamisesta huolehditaan. Aktiivinen monimuotoisuus- ja yhdentymistyö saattavat tukea kasvua houkuttelemalla uusia asukkaita muuttamaan alueelle.

Yhdenvertaisten mahdollisuuksien ja syrjimättömyyden puolesta tehtävän työn integroiminen on tärkeää jo hankkeen suunnitteluvaiheessa, jottei siitä tulisi jotakin, joka liitetään työhön jälkikäteen.

Pohjoinen-ohjelmassa saamen kielelle annetaan tärkeä asema saamelaisyhteiskunnassa.

Kieli on määrättyllä tavalla kansan historian kantaja. Kieli ilmentää mm. sosiaalista ja taloudellista organisaatiota, myyttejä ja saamelaista ajatusmaailmaa, suhtautumista ympäristöön sekä oikeuskäsityksiä ja arvoja. Saamen kielellä on kuitenkin vaikeaa pitää puoliaan globaalissa yhteiskunnassa, jossa on monia enemmistökieliä. Nostaaksemme esille kielen merkityksen ja motivoidaksemme sen käyttöä saamen kielen on toimittava saamelaishankkeiden horisontaalisena kriteerinä etenkin Sápmin osa-alueella.

8.3. Tasa-arvo

Kuvaus siitä, miten yhteistyöohjelma tukee tasa-arvon edistämistä naisten ja miesten välillä sekä sovellettavissa tapauksissa turvaa sukupuoliprospektiivin sisällyttämisen ohjelmaan ja toimintaan.

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on kasvuedellytys ohjelma-alueen kaikissa osissa. Sekä naisten että miesten tiedoista ja ideoista on huolehdittava vetovoimaisten ja kilpailukykyisten alueiden luomisessa.

Lisääntyvä tasa-arvo saattaa tukea kasvua houkuttelemalla uusia asukkaita muuttamaan alueelle. Alueen vetovoimaisuus on tärkeää yritysten perspektiivistä sen johdosta, että yritykset ovat riippuvaisia muilta alueilta rekrytoitavasta uudesta osaamisesta ja työvoimasta.

Tasa-arvoa on tarvetta operationalisoida konkreettisiin toimiin Pohjoinen-ohjelmassa ja hyväksytyissä hankkeissa. Hankkeissa kannustetaan huomioimaan molempien sukupuolien tarpeet ja edellytykset sekä tarkkailemaan sitä, millaisia seuraamuksia eri toimilla on naisille ja miehille. Sukupuoliprospektiiviin perustuvassa työtavassa on mahdollista esim. analysoida toimintaa naisperspektiivistä, laatia sukupuolittain jakautuneita tilastoja, käydä läpi edustus eri yhteyksissä, hankkeissa sekä niiden kohderyhmissä. Eri arvioinnit osoittavat, että tasa-arvo on integroitava jo hanketta suunniteltaessa, ettei siitä tule jotakin, joka lisätään jälkikäteen. Sihteeristö antaa hakuprosessissa aktiivista tukea ja neuvoja siitä, miten tasa-arvon voi integroida hankkeisiin.

9.1. Ohjelmakaudella toteutettavat suurehkot hankkeet

Taulukko 23: Suurehkojen hankkeiden luettelo

Hankkeen nimi	Ilmoituksen/hakemuksen suunniteltu päiväys (vuosi, vuosineljännes)	Suunniteltu toteutuksen käynnistys (vuosi, vuosineljännes)	Suunniteltu päättäminen (vuosi, vuosineljännes)	Toimintalinjat/investointiprioriteetit
Ei ajankohtaista				

9.2 Yhteistyöohjelman tulospuitteet

Taulukko 24: Tulospuitteet (tiivistelmä)

Toimintalinja	ID	Indikaattori tai tärkeä toteutusaskel	Mittayksikkö, sovellettavissa tapauksissa	Osatavoite 2018	Lopputavoite (2023)
Toimintalinja 1	F1	Tuensaajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut	EURO	2 616 930	17 446 200
Toimintalinja 1	CO41	Rajat ylittäviin monikansallisiin tai alueiden välisiin tutkimushankkeisiin osallistuvien yritysten määrä	Yritysten määrä:	3	50
Toimintalinja 2	F1	Tuensaajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut	EURO	2 994 286	19 961 908
Toimintalinja 2	A3	Osallistuminen liiketoiminnan ylittäviin toimiin	Osallistujamäärä	16	800
Toimintalinja 2	A5	Kansainvälisesti suuntautuville yrityksille järjestettyihin rajat ylittäviin markkinointitoimiin osallistuvat yritykset	Yritysten määrä	1	50
Toimintalinja 3	F1	Tuensaajien maksamat tukeen	EURO	2 616 930	17 446 200

		oikeuttavat kulut			
Toimintalinja 3	A6	Osallistuminen alueen kulttuuriperintöä tähdentäviin toimiin	Osallistujia kaikkiaan:	50	1 000
Toimintalinja 3	CO23	Elinympäristöjen pinta-ala jolle annetaan tukea paremman suojelutason saavuttamiseksi.	hehtaaria	35 000	700 000
Toimintalinja 3	A9	Osallistuminen osaamista kehittäviin tai parantaviin toimiin, jotka tukevat vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta	Osallistujia kaikkiaan:	10	200
Toimintalinja 4	F1	Tuensaajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut	EURO	775 380	5 169 200
Toimintalinja 4	CO43	Rajat ylittäviin liikkuvuusaloitteisiin osallistuminen	Henkilöiden määrä	20	400

9.3. Yhteistyöohjelman muotoiluun osallistuneet osapuolet

Kumppanuuksien osallistuminen kuvataan luvussa 5.1. Ohjelman suunnitteluprosessin aikana on kussakin maassa järjestetty useita kokouksia ja tiedotustilaisuuksia. Osallistuvien alueiden edustajat ovat tavanneet työ- ja johtoryhmien kokouksissa. Norrbottenin läänin lääninhallitus on myös järjestänyt suuren konferenssin/kuulemisen Levillä syyskuussa, ja loka-marraskuussa 2013 toteutettiin lopuksi avoin konsultointi.

Tietoihin tutustuneet toimijat, jotka osittain ovat jättäneet kommentteja:

Ruotsi:

- Norrbottenin kunnallis- ja maakäräjäneuvoksien ryhmä
- Norrbottenin alueellinen kumppanuus
- Innovointistrategian työryhmä
- Norrbottenin läänin lääninhallitus
- Västerbottenin läänin lääninhallitus
- Luulajan tekninen yliopisto
- Elinkeinoelämän toimijat
- Tempen på länet -konferenssi
- Ruotsinsaamelaisten keskusliitto

- Saamelaisten koulutuskeskus
- Maailmanperintö Laponia
- Slow Food Sápmi,
- Gaaltije eteläsaamelainen kulttuurikeskus,
- Västerbottenin alue
- Västerbottenin kunnanjohtajat ja elinkeinoelämän johtajat
- Uminova Innovation
- Connect

Suomi:

- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Keski-Pohjanmaan liitto
- Lapin liitto
- Lapin aluehallintoviranomainen
- Lapin ELY-keskus
- SAKK, Saamelaiskäräjät
- SIIDA
- Lapin rajavartiosto
- Geologian tutkimuslaitos
- Säteilyturvakeskus
- Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- Lapin yliopisto, Itä-Lapin kuntakierros
- Arktinen keskus
- Oulun kaupunki
- Oulun yliopisto
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
- Micropolis Oy
- Oulun ammattikorkeakoulu

Norja:

- Tromssan lääninneuvos, Nordlandin, Pohjois-Trøndelagin ja Finnmarkin kuntayhtymät
- Tromssan ja Nordlandin yliopistot
- T&K-sektori
- Innovointisektori
- Norjan saamelaiskäräjät
- Narvikin korkeakoulu
- Tromssan ja Nordlandin VRI
- Pohjois-Norjan RFF
- Osaamiskeskukset
- Kunnat
- Elinkeinoelämä
- Kunta- ja nykyaikaistamisministeriö
- Norges Forskningsråd (NFR)
- Mittuniversitetet (Sverige),
- Pohjois-Trøndelagin korkeakoulu

- Etelä-Tröndelagin korkeakoulu
- Innovasjon Norge
- Tromssan, Nordlandin ja Finnmarkin maaherrat
- Kystskogbruket

Muut:

- Pohjois-Kalotin neuvosto
- Interreg IV A Pohjoisen seurantakomitea sekä Pohjoisen ja Sápmin hallintokomiteat
- Barentsin aluekomitea
- Barentsin matkailun työryhmä
- Barents Industrial Partnership
- Nordkalottens Gränstjänst
- Nordkalottens miljöråd
- Bothnian Arc -yhdistys (elinkeinoelämän kehittäjä)
- Tornedalsrådet
- Rådet för gränsregioner i norr

9.4. Ohjelman toteutuksen sovellettavat ehdot koskien taloushallintoa, ohjelman suunnittelua, seuranta, arviointia ja valvontaa kolmansien maiden monikansallisiin ja alueellisiin ohjelmiin osallistumisen osalta, kun tukea annetaan Euroopan naapuruusvälineestä ja liittymistä tukevasta välineestä

Ei koske Pohjoinen-ohjelmaa

LIITTEET (ladataan sähköisissä järjestelmissä erillistiedostoina)

- Liite 1. Viiteluettelo
- Liite 2. Ohjelma-alueen SWOT-analyysi
- Liite 3. Poisvalittujen temaattisten tavoitteiden perusteet
- Liite 4. Painopistealueet
- Liite 5. Ex-ante ennakoarviointi ja tiivistelmä (pakollinen)
(Viite: EU:n asetus nro 1303/2013 artikla 55.2)
- Liite 6. Ympäristövaikutusten analyysi
- **Yhteistyöohjelman sisällön hyväksymisen kirjallinen vahvistus (pakollinen)**
(Viite: EU:n asetus nro 1299/2013 artikla 8.9)
- Yhteistyöohjelman kattaman alueen kartta (sovellettavissa tapauksissa)
- Yhteistyöohjelman tiivistelmä yleisöä varten (sovellettavissa tapauksissa)

Liite 1

Viiteluettelo

- ¹ Eurooppa 2020: http://ec.europa.eu/europe2020/index_sv.htm
- ² European Structural Investment Funds (ESI-fonderna): Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska landsbygdsprogrammet och Europeiska havs- och fiskerifonden.
- ³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) nr 1299/2013.
- ⁴ Olli Segendorf Åsa, Nordiska Ministerrådet (2013) Unga i arbete i Norden. (Rapporten omfattar samtliga nordiska länder då statistik enbart för programområdet inte finns att tillgå)
- ⁵ Tillväxtverket, Rapport 0146 (2013), Från ord till handling, Integration och mångfald i ett tillväxtperspektiv.
- ⁶ Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012 (EEA, 2012)
- ⁷ Pohjoismaisen ympäristöyhteistyön toimintaohjelma 2013-2018
- ⁸ Eurooppa 2020-strategian lippulaivahanke innovaatiounion SEC(2010) 1161, sivu 3
- ⁹ Fokusointi merkitsee samaa kuin Älykäs erikoistuminen, millä tarkoitetaan eri alueiden ainutlaatuisten ominaisuuksien ja resurssien tunnistamista ja niiden tuomien erityisten kilpailuetujen ja kehitysmahdollisuuksien korostamista. Se tarkoittaa myös alueellisten resurssien kohdistamista tietyille aloille.
- ¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) nr 1303/2013, artikkeli 9.
- ¹¹ SNIS, Svenska Nationella Innovationsstrategi, 2013.
- ¹² Chesbrough, H.W. (2003). The era of open innovation. MIT Sloan Management Review, 44 (3), 35–41.
- ¹³ <http://www.nordicinnovation.org/sv/innovation/vad-ar-innovation/>
- ¹⁴ Kontigo, Kohti rajat ylittävää innovaatiojärjestelmää Nord-ohjelmassa, Interreg IVA Nord ohjelman arvioinnin loppuraportti, Tukholma, 2012.
- ¹⁵ Landström, H. (2008). Entrepreneurship research: a missing link in our understanding of the knowledge economy. Entrepreneurship research, 9(2), 301-322
- ¹⁶ Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. Management Science, 29, 770-791.
- ¹⁷ Cooper, A. C. (2002). Networks, alliances, and entrepreneurship. In M. A. Hitt, R. D. Ireland, S. M. Camp and D. L. Sexton (Eds.), Strategic entrepreneurship: creating a new mindset (pp.203-222). Oxford: Blackwell.
- ¹⁸ Burt, R. S. (2004). Structural holes and good ideas. American Journal of Sociology, 110(2), 349-399.
- ¹⁹ Davidsson, P., & Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent entrepreneurs. Journal of Business Venturing, 18(3), 301-331.
- ²⁰ Lee, C., Lee, K., & Pennings, J. M. (2001). Internal capabilities, external networks, and performance, a study on technology-based ventures. Strategic Management Journal, 22, 615-640.
- ²¹ Kontigo, Kohti rajat ylittävää innovaatiojärjestelmää Nord-ohjelmassa, Interreg IVA Nord ohjelman arvioinnin loppuraportti, Tukholma, 2012.
- ²² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös yleisestä unionin ympäristöalan toimintaohjelmasta vuoteen 2020, final 2012/0337 (COD)
- ²³ EEA Technical Report 12/2010
- ²⁴ Development of in Internal Waste Market in North Calotte, final Report 31/10/2011
- ²⁵ IEE project Performance Indicators, Report for EACI 06/12/2012
- ²⁶ Thomas Ejdemo, Nils-Gustav Lundgren, (2013), 41 000 anställningar till och med 2025, LTU.
- ²⁷ Olli Segendorf Åsa, Nordiska Ministerrådet (2013) Unga i arbete i Norden. (Selvitys kattaa kaikki Pohjoismaat, koska ei ole olemassa ainoastaan ohjelma-aluetta koskevaa tilastoa).

Liite 1

²⁸ Dialogunderlag inför framtagande av: En nationell strategi för regional tillväxt attraktionskraft 2014–2020, Regeringskansliet.

²⁹ Thomas Ejdemo, Nils-Gustav Lundgren, (2013), 41 000 anställningar till och med 2025, LTU.

³⁰ Tillväxtverket, Rapport 0155 (2013), Vägen till en Östersjöregion, Det svenska genomförandet av EUs strategi för Östersjöregionen.

³¹ Davidsson, P., & Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 18(3), 301-331.

³² Yleissopimus maailman kulttuuri- ja lunnonperinnön suojelemisesta.

³³ Valtion antikviteettivirasto

³⁴ Connectivity across national boundaries, (EEA May, 2013).

³⁵ Regional Innovation Scoreboard 2012, ISBN 978-92-79-26308-8.

³⁶ Vuosiraportti 2012, Pohjoinen-ohjelma.

Liite 3.

Valitsematta jääneiden temaattisten tavoitteiden ja investointiprioriteettien perustelut

TEMAATTISET TAVOITTEET

Pohjoinen-ohjelma on vuosina 2014-2020 päättänyt kohdentaa temaattisiin tavoitteisiin 1, 3, 6 ja 8, eikä ole näin ollen valinnut temaattisia tavoitteita 2, 4, 5, 7, 9 ja 10.

Alla olevia temaattisia tavoitteita ei ole valittu seuraavista syistä:

Temaattinen tavoite 2: Tämän tavoitteen TVT-teema on liian laaja tälle ohjelmakaudelle varsinkin alueellisesta perspektiivistä katsottuna. On kuitenkin arvioitu, että TVT voi toimia 1. ja 3. temaattiseen tavoitteeseen sisältyvien palveluiden ja tuotteiden ym. kehityksen työkaluna. Digitaaliset palvelulinkeinot ovat yksi nk. painopistealueista, jotka Pohjoinen-ohjelma on valinnut hankkeiden erityisperiaatteiksi.

Temaattinen tavoite 4: Vähähiiliseen talouteen siirtymiselle annettava tuki on korkealle priorisoitu kansallisten ohjelmien alue, jota osittain pystytään toteuttamaan paremmin näissä ohjelmissa. Kyseinen perspektiivi voidaan osittain toteuttaa 1. ja 3. temaattisen tavoitteen puitteissa.

Temaattinen tavoite 5: Vuosien 2007-2013 ohjelmakaudella on toteutettu vain rajoitettu määrä ilmastonmuutokseen sopeutumista ja riskien hallintaa käsitteleviä hankkeita sen johdosta, että kysymykset ovat laajakantoisia. Alueella on sitä paitsi jo vakiintunutta katastrofivalmiutta käsittelevää yhteistyötä Barents Rescue -nimisenä, johon myös Venäjä osallistuu.

Temaattinen tavoite 7: Kestävien kuljetusten edistäminen on epäilemättä tärkeää tällä alueella. Mutta koska ohjelman resurssit ovat rajoittuneita, ohjelman mahdollisesti saavuttamat tulokset ovat arveluttavia. Älykkäiden liikennetarkaisujen ja vihreiden käytävien kehitys, joihin sisällytetään toimiva eurooppalainen kuljetusjärjestelmä, ovat kansallisten strategioiden priorisoimia, ja on siten otettu mukaan useimpiin kansallisiin ohjelmiin.

Temaattinen tavoite 9: Sosiaalisen osallistamisen edistäminen ja köyhyyden torjunta ovat tärkeitä kysymyksiä, mutta sopivat paremmin kansalliselle tasolle ja ensikädessä sosiaalirahaston alaiseen toimintaan.

Temaattinen tavoite 10: Koulutuskysymykset ovat aina ajankohtaisia, mutta edellisiltä ohjelmakausilta saadut kokemukset osoittavat, ettei yhteisten rajat ylittävien koulutusten luominen ole helppoa, koska maiden erilaiset koulusuunnitelmat aiheuttavat ongelmia.

INVESTOINTIPRIORITEETIT

Vuosien 2014-2020 Pohjoinen-ohjelma on valinnut yhteensä kuusi valittuihin teemoihin 1, 3, 6 ja 8 kytkevästä investointiprioriteetista. Kukin temaattinen tavoite sisältää kuitenkin useampia investointipriorisointien ehdotuksia.

Ohjelma ei ole valinnut seuraavia temaattisiin tavoitteisiin kytkeytyviä investointipriorisointeja seuraavilla perusteilla:

Temaattinen tavoite 1: Tähän temaattiseen tavoitteeseen sisältyy myös toinen investointiprioriteetti:

Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin sekä tutkimuksen ja innovaation huippuosaamiseen tähtäävän kehityskapasiteetin parantaminen samalla kun varsinkin EU:lle kiinnostavia osaamiskeskustoja edistetään.

Kyseistä ehdotettua investointipriorisointia ei ole valittu sen johdosta, ettei Pohjoinen-ohjelmalla ole taloudellisia mahdollisuuksia investoida tutkimuksen ja innovoinnin infrastruktuuriin.

Temaattinen tavoite 3: Tähän temaattiseen tavoitteeseen sisältyy myös toinen investointiprioriteetti:

Yrittäjyyden tukeminen varsinkin helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja edistämällä uusien yritysten syntyä.

Kyseistä investointiprioriteettia ei ole valittu sen johdosta, ettei Pohjoinen-ohjelma ole paras uusien yritysten luomiseen tai uusien ideoiden edistämiseen rahoitusinstrumenttien ja yrityshautomoiden avulla soveltuva ohjelma. Ohjelma voi kuitenkin edistää uusia ideoita työskentelemällä investointipriorisointiin sisältyvien uusien liikemallien kautta.

Vaativan tuote- ja palvelukehityksen kapasiteetin suunnittelun ja rakentamisen tukeminen.

Emme ole valinneet ehdotettua investointiprioriteettia sen johdosta, että mahdollinen tuote- ja palvelukehitys toteutuu mielestämme paremmin tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovoinnin edistämistä koskevalla priorisoidulla alueella sen johdosta, että senkaltainen kehitys tapahtuu usein niin kutsutussa tietokolmiossa.

Pk-yritysten kasvukapasiteetin tukeminen alueellisilla, valtakunnallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä osallistuminen innovointiprosesseihin.

Emme ole valinneet ehdotettua investointiprioriteettia sen johdosta, että yritysten kasvukapasiteettia alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla pystytään edistämään kohdentamalla kansainvälistymiseen valitussa investointiprioriteetissa. Kansainvälisillä markkinoilla työskenteleminen ei sulje pois myös paikallisilla ja kansallisilla markkinoilla tapahtuvaa kasvumahdollisuutta. Yritysten mahdollisuus osallistua innovointiprosesseihin voi tapahtua hyvin tutkimusta, teknistä kehitystä ja innovointia käsittelevällä prioriteettialueella sen johdosta, että innovointi tapahtuu usein yhteistoiminnassa muiden yritysten kanssa, jolloin niiden innovointimahdollisuudet paranevat.

Temaattinen tavoite 6: Tähän temaattiseen tavoitteeseen sisältyy neljä muuta investointiprioriteettia:

Jätesektoriin investoiminen täyttääksemme unionin ympäristölainsäädännön asettamat vaatimukset sekä vastataksemme kansallisesti tunnistettuihin vaatimuksiin.

Emme ole valinneet ehdotettua investointiprioriteettia sen johdosta, että ohjelman resurssit ovat rajoittuneet, ja koska sen kaltaisten investointien toteuttaminen on alueellisesta perspektiivistä vaikeaa.

Vesisektoriin investoiminen täyttääksemme unionin ympäristölainsäädännön asettamat vaatimukset sekä vastataksemme kansallisesti tunnistettuihin vaatimuksiin.

Emme ole valinneet ehdotettua investointiprioriteettia sen johdosta, että ohjelman resurssit ovat rajoittuneet, ja koska senkaltaisten investointien toteuttaminen on alueellisesta perspektiivistä vaikeaa.

Kaupunkiympäristön parantamiseen, kaupunkien elävöittämiseen, teollisuusalueiden siivoamiseen, ilmansaasteiden vähentämiseen sekä melua vaimentaviin toimenpiteisiin kohdistuvat panostukset.

Kyseinen ehdotettu investointiprioriteetti on valittu pois sen johdosta, ettei ohjelma-alueella ole urbaaneja ympäristöjä, joissa rajat ylittävät panostukset voisivat olla ajankohtaisia.

Jäte- ja vesisektorin sekä maaperän ympäristösuojan ja resurssitehokkuuden parantamiseksi tai ilmansaasteiden vähentämiseksi tähtäävän innovatiivisen tekniikan edistäminen.

Emme ole valinneet ehdotettua investointiprioriteettia sen johdosta, että innovatiivista tekniikkaa on mahdollista edistää prioriteettialueella, jota kutsutaan ”Tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovoinnin vahvistamiseksi”. Ympäristösuojan parantamiseen tähtäävät yhteiset rajat ylittävät innovatiiviset ratkaisut voidaan kuitenkin sisällyttää 6 eb -investointiprioriteettiin: ”Teollisuuden siirtymiselle resurssitehokkaaseen talouteen annettava tuki, ympäristöystävällisen kasvun, ekoinnovoinnin sekä julkisen että yksityissektorin ympäristön huomioivan toiminnan johdon edistäminen”.

Temaattinen tavoite 6: Tähän temaattiseen tavoitteeseen sisältyy useita muita investointiprioriteetteja:

Yksityisyrittäjyyden, mikroyritysten ja uusyrityksien kehitykseen tähtäävien yrityshautomoiden ja investointituen tukeminen.

Kyseistä investointiprioriteettia ei ole valittu sen johdosta, että Pohjoinen-ohjelman resurssit tämän kaltaisten investointien parissa työskentelyyn ovat rajoittuneita.

Työllisyydestävällisen kasvun tukeminen kehittämällä sisäistä potentiaalia erityisalueiden alueellisen strategian osana, johon sisältyy taantuvien teollisuusalueiden muuttaminen sekä erityisten luonnon- ja kulttuuriresurssien kehitys ja parempi saavutettavuus.

Kyseistä investointiprioriteettia ei ole valittu sen johdosta, että Pohjoinen-ohjelman resurssit tämän kaltaisten investointien parissa työskentelyyn ovat rajoittuneita.

Työpaikkojen luomiseen tähtäävien paikallisten kehitysaloitteisen ja lähiympäristön palveluverkoston tukeminen tapauksissa, joissa sellaiset toimenpiteet ovat sosiaalirahaston sovellusalueen ulkopuolella.

Kyseistä investointiprioriteettia ei ole valittu sen johdosta, että Pohjoinen-ohjelman resurssit tämän kaltaisten investointien parissa työskentelyyn ovat rajoittuneita.

Julkisten työnvälityspalvelujen infrastruktuuriin investoiminen.

Kyseistä investointiprioriteettia ei ole valittu sen johdosta, että Pohjoinen-ohjelman resurssit tämän kaltaisten investointien parissa työskentelyyn ovat rajoittuneita.

Liite 4.

Hankevalikoiman periaatteet

Painopistealueet

Toimintalinjat sisältävät hankevalikoiman yleisten periaatteiden (ts. alueellisen lisäarvon, tuloshakuisuuden, EU:n Itämeren strategian, horisontaalisten kriteereiden kasvuvälineominaisuuden sekä pysyvien vaikutusten) lisäksi myös erityisperiaatteita. EU:n älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia vaatii myös alueita toimittamaan selkeitä sille vertailevia etuja tuottavia aloja, jotka luovat paikallista, alueellista ja eurooppalaista lisäarvoa¹. Pohjoinen-ohjelman tehtävänä on tukea ja kannustaa kehitystä alueen vahvuusaloilla. Ohjelman on keskitettävä² seitsemään priorisoituun painopistealueeseen saavuttaakseen teema-alueisiin ja niiden investointiprioriteetteihin sisältyvät tavoitteet. Käytäntöä on noudatettu hyvin tuloksin myös aiemman ohjelmakauden aikana. Painopistealueet saavat sekä Pohjoisen että Sápmin osa-alueella hallitsevan tehtävän toimintalinjan hankkeita priorisoitaessa.

- 1. toimintalinjan puitteissa priorisoidaan hankeideoita innovointijärjestelmään perustuvilla painopistealueilla.
- 2. toimintalinjan puitteissa priorisoidaan hankeideoita elinkeinoelämään perustuvilla painopistealueilla.
- 4. toimintalinjan puitteissa priorisoidaan työmarkkinoiden tarpeista, ennen kaikkea painopistealueilta lähteviä hankkeita.

Painopistealueet ovat:

Palvelusektorin elinkeinot

Tekniikan ja palveluiden kehitys sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa on kasvualue, jolla on suuri alueellinen, kansallinen ja kansainvälinen kehityspotentiaali. Innovointivoimaa, ideoiden kehitystä, sisäistä ja tavallista yrittäjyyttä esimerkiksi terveyden- ja sairaanhoidon sekä hoito- ja hoiva-aloilla kannustetaan yliopistojen, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin välisellä yhteistyöllä. Menestys vaatii pitkälle tähtäävää työtä ja asennemuutoksia, jotka kannustavat ja tukevat ideoiden kehittämistä ja yrittäjyyttä.

Perusteollisuuden ja pk-yritysten välinen yhteistoiminta

Alueella toimii huipputeknologista teollisuutta sekä kaivos-, öljy- ja kaasuelinkeinojen että puu- ja metsätalouden alalla. Perusteollisuudesta kumpuava tekniikan- ja palvelukehityksen kysyntä auttaa vahvistamaan alueen pk-yritysten kilpailukykyä. Kehittämällä tuotteitaan ja palveluitaan perusteollisuuden tarpeisiin pk-yritykset kykenevät saavuttamaan suuremmat markkinat. Ohjelma-alueen perus- ja/tai prosessiteollisuuden, tutkimuksen ja pk-yritysten yhteistyöllä luodaan edellytyksiä, joiden avulla alue saavuttaa globaalin aseman tietovaltaisessa teollisessa kehityksessä. Alueella on omien raaka-ainevarantojen, teollisuuden sekä tutkimus- ja kehitysosaamisen kautta ainutlaatuisia kasvuedellytyksiä ja suuria mahdollisuuksia perusteollisuuden tuotteiden jatkojalostukselle.

Testaustoiminta

Testaustoiminnalla on suuri kasvupotentiaali, jonka avulla alueen luonnolliset edellytykset yhdessä teknisen ja muiden alojen huippuosaamisen kanssa luovat kilpailuetuja, jotka voivat olla pohjana monille paikkaan sidottuihin resursseihin ja kylmään ilmastoon perustuville liikeideoille. Alue tarjoaa ainutlaatuisia testausmahdollisuuksia laajojen harvaan asuttujen alueiden, varman lumisen, pimeän ja kylmän jne. talvisään ansiosta.

Energia- ja ympäristötekniikka/Puhdas teknologia

Energia- ja ympäristötekniikalla/puhtaalla teknologialla on alueella suuri markkinapotentiaali etenkin vesi- ja tuulivoiman sekä metsän hyvän saannin johdosta. Ympäristötekniikka-ala on laaja ja sisältää kaiken bio- ja jätetekniikasta kierrätykseen. Uuden tekniikan ja uusien yritysten kehittämisen myötä alaa on mahdollista laajentaa, mikä johtaa uusien työpaikkojen syntyyn. Alue saa uusia kasvumahdollisuuksia kehittämällä uusiutuvia energialähteitä sekä panostamalla ennen kaikkea bioenergian tuotantoon. Uusiutuvien energialähteiden lisääntyvä käyttö ja pienenevä ympäristökuormitus ovat myös tärkeitä tekijöitä meriympäristön kehitykselle. Lisääntyvä alueellinen kilpailukyky vaatii panostuksia, jotka edistävät resurssitehokasta energian käyttöä ja energiahuoltoa.

Digitaaliset palveluelinkeinot

Digitaalisten palveluelinkeinojen avulla kehitetään työkaluja, palveluja ja tuotteita, jotka sitovat alueen sisäisesti yhteen mutta yhdistää sen myös ulkomaailmaan. Alueella on suuri uusien tuotteiden ja sovellutusten kehitys- ja jalkautuspotentiaali. Se kohdistuu yhtäältä esteettömyyden kehittämiseen harva-asutusalueilla, ja toisaalta se kannustaa yrittäjyyttä, innovointikehitystä sekä yksityisten ja julkisten toimijoiden välistä yhteistoimintaa. Sähköisen terveyden/telelääketieteen kehitystä kysytään innovatiivisten ratkaisujen muodossa alueella, missä se voi myös vastata demografisiin haasteisiin. Tekniikkaan ja tietovaltaisiin segmentteihin tehtävät panostukset mahdollistavat myös korkeatasoisten palvelujen kehittämisen.

Kulttuurilliset ja luovat elinkeinot

Kulttuurillisten ja luovien elinkeinojen, kuten esimerkiksi matkailun kysyntä kasvaa, ja niiden rooli alueellisessa kehityksessä on myönteinen. Alueen tarjoama luonto, kulttuuri ja historia yhdistettyinä hyviin yhteyksiin, arktisiin olosuhteisiin sekä turvallisuuteen ja vakauteen merkitsevät hyviä mahdollisuuksia korkealaatuisten tuotteiden ja elämysten luomiselle. Digitaaliset mediat, elämykset, design, taide, arkkitehtuuri, elokuva ja tanssi ovat lisäesimerkkejä nk. kulttuurillisista ja luovista elinkeinoista. Luovien elinkeinojen kehitysedellytykset alueen tarjoamien resurssien ja vetovoimien avulla ovat erittäin hyvät etenkin nuorison keskuudessa. Uuden tekniikan sekä tieto- ja viestintätekniikan yhdistelmä yhdessä tutkimuksen ja innovointivoiman kanssa edistää uusien liikeideoiden kehitystä, joiden avulla luodaan myös hyvät edellytykset kulttuurillisten ja luovien elinkeinojen kansainväliselle kilpailukyvyille.

Saamelaiselinkeinot

Saamelaiskulttuuri ja perinteiset saamelaistiedot sekä kestävä kehitys ovat saamelaisen elinkeinoelämän lähtökohta. Ekologinen pitkäjännitteisyys ja luonnonvarojen säästäminen ovat saamelaiskulttuurin kehityksen ja säilyvyyden tärkeä osa. Ekologisesti ja taloudellisesti kestävä saamelaiselinkeinot ovat paras takuu tunturi-, metsä- ja rannikkoalueiden korkeiden ympäristö- ja kulttuuriarvojen säilyttämiselle. Saamelaiselinkeinot perustuvat suuressa osin uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen, minkä johdosta saamelaiset selviytyäkseen ovat riippuvaisia ympäristön turmeltumattomuudesta.

---

¹ Eurooppa 2020 -strategian lippulaiva-aloitteet, Innovationsunionen (2010) 1161, sivu 3

² Keskittäminen on samaa kuin älykäs erikoistuminen, mikä merkitsee eri alueiden ainutlaatuisten ominaisuuksien ja resurssien tunnistamista, jolloin kunkin alueen erityiset kilpailuedut ja kehityspotentiaali nostetaan esiin. Sen avulla alueelliset resurssit kootaan joidenkin alojen ympärille.